

**ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΕΥΠ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΟΚΙΜΗ ΠΟΛΥΕΠΙΠΕΔΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ, ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ, ΚΑΙ ΓΝΩΣΕΩΝ ΤΩΝ
ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΗ ΒΙΑ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

**ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑ
ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
ΤΣΑΡΑΚΤΣΗ ΣΟΥΛΤΑΝΑ**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

ΠΑΠΑΔΑΚΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ (Φεβρουάριος 2014)

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	σελ. 4
Ευχαριστίες	σελ. 6
Αντί Προλόγου	σελ. 7
Εισαγωγή	σελ. 8
Κεφάλαιο 1^ο Η Συντροφική κακοποίηση στις νεανικές σχέσεις	σελ. 9
1.1 Ιστορική αναδρομή.....	σελ. 9
1.2 Ορισμός της συντροφικής κακοποίησης στις νεανικές σχέσεις.....	σελ. 11
1.3 Μορφές συντροφικής βίας στις νεανικές σχέσεις.....	σελ. 12
1.3.1 Σωματική βία.....	σελ. 12
1.3.2 Σεξουαλική βία.....	σελ.13
1.3.3 Ψυχολογική βία.....	σελ. 14
1.3.4 Οικονομική βία.....	σελ. 15
1.4 Στατιστικά στοιχεία/ερευνητικά δεδομένα για τη συντροφική κακοποίηση στις νεανικές σχέσεις.....	σελ. 16
1.4.1 Η έκταση του φαινομένου διεθνώς.....	σελ. 17
1.4.2 Η έκταση του φαινομένου στην Ελλάδα.....	σελ. 19
1.5 Θεωρητικές προσεγγίσεις.....	σελ. 20
1.5.1 Οι ατομικές προσεγγίσεις.....	σελ. 21
1.5.2 Οι ψυχαναλυτικές ή ψυχολογικές προσεγγίσεις.....	σελ. 21
1.5.3 Οι κοινωνικές-δομικές προσεγγίσεις.....	σελ. 22
1.5.4 Οι φεμινιστικές προσεγγίσεις.....	σελ. 22
1.6 Νομοθετικό πλαίσιο.....	σελ. 22
1.6.1 Νομοθετικό πλαίσιο στην Ε.Ε.....	σελ. 22
1.6.2 Νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα.....	σελ. 24
1.7 Παράγοντες κινδύνου για τη συντροφική βία.....	σελ. 26
1.7.1 Παράγοντες κινδύνου για την άσκηση βίας.....	σελ. 26
1.7.2 Παράγοντες κινδύνου για την υποδοχή βίας.....	σελ. 28
1.8 Συνέπειες συντροφικής βίας.....	σελ. 29
1.8.1 Συνέπειες στη σωματική υγεία.....	σελ. 30
1.8.2 Συνέπειες στη σεξουαλική υγεία.....	σελ. 30
1.8.3 Συνέπειες στη ψυχική υγεία.....	σελ. 31
Κεφάλαιο 2^ο Πρόληψη και Αντιμετώπιση	σελ. 33

2.1 Παρεμβάσεις πρόληψης του φαινομένου.....	σελ. 33
2.2 Δομές και υπηρεσίες αντιμετώπισης του φαινομένου.....	σελ. 34
Κεφάλαιο 3^ο Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού.....	σελ. 38
3.1 Στην πρόληψη.....	σελ. 38
3.2 Στην αντιμετώπιση.....	σελ. 39
Κεφάλαιο 4^ο Ερευνητικό μέρος	σελ. 42
4.1 Σκοπός Μελέτης.....	σελ. 42
4.2 Διατύπωση Ερευνητικών Ερωτημάτων.....	σελ. 42
4.3 Δεοντολογική έγκριση.....	σελ. 42
4.4 Μεθοδολογία.....	σελ. 42
4.4.1 Σχέδιο παρέμβασης.....	σελ. 42
4.4.2 Συμμετέχοντες.....	σελ. 43
4.4.3 Περιεχόμενο παρέμβασης.....	σελ. 43
4.4.4 Εργαλείο αξιολόγησης.....	σελ. 44
4.4.5 Ανάλυση δεδομένων.....	σελ. 45
4.5 Αποτελέσματα.....	σελ. 45
4.5.1 Το προφίλ των συμμετεχόντων.....	σελ. 45
4.5.2 Οι γνώσεις, οι στάσεις και οι συμπεριφορές των συμμετεχόντων.....	σελ. 47
4.5.3 Σύγκριση μεταξύ της ομάδας παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου ως προς τις γνώσεις, τις στάσεις και τις συμπεριφορές.....	σελ. 49
4.5.4 Σύγκριση των γνώσεων, των στάσεων και των συμπεριφορών των συμμετεχόντων πριν και μετά την παρέμβαση.....	σελ. 50
4.6 Συζήτηση.....	σελ. 51
4.6.1 Δυνατά σημεία και αδυναμίες της έρευνας.....	σελ. 53
Κεφάλαιο 5^ο Συμπεράσματα – Προτάσεις.....	σελ. 55
5.1 Συμπεράσματα – Γενικές προτάσεις για πρόληψη και αντιμετώπιση της συντροφικής βίας.....	σελ. 55
5.2 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	σελ. 57
Βιβλιογραφία.....	σελ. 58
Παραρτήματα.....	σελ. 66
1 Έγκριση απόφασης πρωτοκόλλου.....	σελ. 67
2 Ερωτηματολόγιο μελέτης.....	σελ. 68

3	Πρακτικά Ημερίδας.....	σελ. 77
4	Περιεχόμενο Ημερίδας.....	σελ. 80
	4.1 Φωτογραφικό Υλικό.....	σελ. 80
	4.2 Αφίσες.....	σελ. 82
	4.3 Μηνύματα Ευαισθητοποίησης.....	σελ. 85

Περίληψη

Σκοπός: Σκοπός της πολυεπίπεδης παρέμβασης ήταν η βελτίωση των στάσεων, των γνώσεων και των συμπεριφορών των φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Μέθοδος: Η παρέμβαση χρησιμοποίησε δύο ομάδες φοιτητών, την ομάδα παρέμβασης (φοιτητές ΤΕΙ Κρήτης, n=40) και την ομάδα ελέγχου (φοιτητές Πανεπιστημίου Κρήτης, n=40) και η αξιολόγησή της πραγματοποιήθηκε με ερωτηματολόγιο πριν και μετά την παρέμβαση. Η παρέμβαση περιελάμβανε ένα τρίωρο εκπαιδευτικό σεμινάριο, αποστολή μηνυμάτων ευαισθητοποίησης και ανάρτηση ενημερωτικού υλικού (πχ. αφίσες) σε κοινόχρηστους χώρους μόνο του ΤΕΙ.

Αποτελέσματα: Η παρέμβαση συνάντησε μεγάλη αποδοχή από τους συμμετέχοντες και η πλειονότητα συμμετείχε ενεργά. Ως προς τις συμπεριφορές υποδοχής συντροφικής βίας, η ομάδα παρέμβασης συγκέντρωσε υψηλότερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου κατά την πρώτη αλλά και τη δεύτερη συμπλήρωση, χωρίς όμως η διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($p=0,942$ και $p=0,881$). Ως προς τις συμπεριφορές άσκησης συντροφικής βίας, η ομάδα παρέμβασης συγκέντρωσε υψηλότερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου, χωρίς όμως η διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($p=0,582$ και $p=0,197$). Η ομάδα παρέμβασης συγκέντρωσε υψηλότερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου, ως προς τις στάσεις, με τη διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($p=0,174$ και $p=0,011$). Όσον αφορά στις γνώσεις, στην πρώτη συμπλήρωση η πλειονότητα των συμμετεχόντων 28 (30%) άτομα από την ομάδα παρέμβασης και 32 (30%) άτομα από την ομάδα ελέγχου είχαν μέτρια γνώση χωρίς όμως η διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($p=0,402$). Το ίδιο ίσχυε και κατά τη δεύτερη συμπλήρωση, 23 (25%) άτομα από την ομάδα παρέμβασης και 27 (25%) άτομα από την ομάδα ελέγχου είχαν μέτρια γνώση χωρίς όμως η διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($p=0,402$). Μόνο ένα άτομο απάντησε σωστά σε όλες τις ερωτήσεις γνώσεων (ομάδα ελέγχου).

Συμπεράσματα: Όσον αφορά στην ομάδα παρέμβασης, κατά την ανάλυση δεδομένων, παρατηρήθηκε βελτίωση στις στάσεις, ενώ στις γνώσεις δεν σημειώθηκε καμία βελτίωση. Όσον αφορά στις συμπεριφορές, αν και υπήρξε βελτίωση, μάλλον δεν θεωρείται αποτέλεσμα της παρέμβασης, διότι βελτιώθηκαν και οι συμπεριφορές της ομάδας ελέγχου. Αντίθετα, οι στάσεις βελτιώθηκαν και στις δύο ομάδες, αλλά στην ομάδα παρέμβασης περισσότερο. Κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση της γνώσης των φοιτητών για τη σημασία και την αναγνώριση της συντροφικής βίας.

Λέξεις κλειδιά: συντροφική βία, σωματική κακοποίηση, σεξουαλική κακοποίηση, ψυχολογική κακοποίηση, εκπαιδευτικό πρόγραμμα, φοιτητές, γνώσεις, στάσεις, συμπεριφορές

Ευχαριστίες

Με την ευκαιρία της ολοκλήρωσης αυτής της προσπάθειας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την επιβλέπουσα της παρούσας πτυχιακής εργασίας κα. Παπαδακάκη Μαρία για το αμείωτο ενδιαφέρον που έδειξε και για τις πολύτιμες συμβουλές της.

Επίσης, οφείλουμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα τους σπουδαστές του Τ.Ε.Ι. και του Πανεπιστημίου Ηρακλείου, όπου με την συνεργασία και τη συμμετοχή τους στην έρευνά μας, συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της μελέτης.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε ακόμα, για τη συνεργασία και τη βοήθεια που μας πρόσφερε για την υλοποίηση της Ημερίδας μας, τον Ξενώνα Κακοποιημένης Γυναίκας και Παιδιού και το Σύνδεσμο Μελών Γυναικείων Σωματείων Νομού Ηρακλείου με εκπροσώπους τις κυρίες Φραγκιαδάκη Τατιάνα και Κωστάκη Ειρήνη. Επίσης θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε το Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Ηρακλείου με εκπρόσωπο την κυρία Απελίδου Μερóπη, αλλά και το Εργαστήριο Υγείας και Οδικής Ασφάλειας του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας.

Τέλος, κρίνουμε αναγκαίο, να ευχαριστήσουμε τόσο τις οικογένειες μας όσο και τους φίλους μας, για την υπομονή, την ενθάρρυνση, την υποστήριξη και την αμέριστη συμπαράσταση που μας παρείχαν καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της πτυχιακής μας εργασίας.

Αντί προλόγου

*«Αν δεν είναι ποτέ δικό μας το λάθος,
τότε δεν μπορούμε να αναλάβουμε την ευθύνη γι' αυτό.
Κι αν δεν μπορούμε να αναλάβουμε την ευθύνη,
τότε θα είμαστε πάντα θύματά του».*

Richard Bach, 1936-

*«Δεν υπάρχουν ιδέες,
υπάρχουν μονάχα άνθρωποι που κουβαλούν τις ιδέες
κι αυτές παίρνουν το μπόι του ανθρώπου που τις κουβαλάει».*
Νίκος Καζαντζάκης, 1883-1957

Εισαγωγή

Βασικός προβληματισμός για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος, αποτέλεσε το γεγονός ότι υπάρχουν ανησυχητικά αυξητικές τάσεις της συντροφικής κακοποίησης σε συνδυασμό με τις μηδαμινές έρευνες που έχουν γίνει στην Ελλάδα. Είχε ενδιαφέρον να ερευνηθεί αν οι φοιτητές της Κρήτης γνωρίζουν τι είναι η κακοποίηση και αν μπορούν να αναγνωρίσουν αν έχουν ασκήσει βία στο/στη σύντροφό τους ή αν τους έχει ασκηθεί βία.

Η συντροφική βία αποτελεί στις μέρες μας ένα αναγνωρισμένο κοινωνικό πρόβλημα, αλλά και ένα πεδίο μελέτης για τους επιστήμονες υγείας. Στην Ελλάδα, οι παράγοντες που οδηγούν στη συντροφική βία δεν αποτέλεσαν πεδίο συστηματικής διερεύνησης σε αντίθεση με άλλες χώρες.

Η συντροφική βία αναφέρεται στην άσκηση σωματικής, ψυχολογικής, οικονομικής ή/και σεξουαλικής βίας από το/τη σύζυγο ή τον/την ερωτικό/ή σύντροφο, νυν ή πρώην, με στόχο "την επιβολή ελέγχου".

Η δομή της παρούσας εργασίας χωρίζεται σε δύο μέρη, στο θεωρητικό και στην έρευνα που εκπονήθηκε. Καταρχήν έγινε μία καθολική προσπάθεια να καλυφθούν όλες οι πτυχές του κοινωνικού αυτού φαινομένου. Πιο συγκεκριμένα στα δύο πρώτα κεφάλαια γίνεται μία αναφορά για τα είδη της κακοποίησης, αναλύονται τα στατιστικά στοιχεία άλλων ερευνών και οι διαστάσεις του φαινομένου τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο και οι παράγοντες που συμβάλουν στην συντροφική κακοποίηση. Στην συνέχεια ακολουθεί το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει, αναλύοντας την ελληνική και την εκτός συνόρων νομοθεσία και τέλος οι παρεμβάσεις πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου. Στο δεύτερο μέρος, καταγράφεται η μεθοδολογία της έρευνας και η παρουσίαση-ανάλυση των αποτελεσμάτων της και γίνεται αναφορά στην Ημερίδα που υλοποιήθηκε στο χώρο του ΤΕΙ. Τέλος, τα συνολικά συμπεράσματα και οι προτάσεις αποτελούν την κατακλείδα της πτυχιακής αυτής εργασίας.

Κεφάλαιο 1^ο Η συντροφική κακοποίηση στις νεανικές σχέσεις

1.1 Ιστορική αναδρομή

Οι σχέσεις των δύο φύλων προσδιορίζονται από τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται μια κοινωνία. Έτσι, αν παρακολουθήσει κάποιος την ιστορική εξέλιξη θα διαπιστώσει ότι άλλη ήταν η θέση της γυναίκας στην κοινωνία των τροφосуλλεκτών (στην οποία υπήρχε ισοτιμία των δύο φύλων), άλλη στην αγροτική κοινωνία (στην οποία ήταν θεσμοθετημένη η ανισότητα) και άλλη στη βιομηχανική και τη σύγχρονη κοινωνία.

Η Ράιαν Αϊσλερ στο βιβλίο της «η Κύλιξ και το Ξίφος» διακρίνει δύο τρόπους οργάνωσης των διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ θηλυκού και αρσενικού: ο ένας τρόπος στηρίζεται στο πρότυπο της κυριαρχίας, που σ' αυτό οι ανθρώπινες σχέσεις προσδιορίζονται από τη βία ή την απειλή της βίας ενώ ο άλλος τρόπος οργάνωσης στηρίζεται στο πρότυπο της συντροφικότητας (Αϊσλερ, 1992).

Οι επιστήμονες ισχυρίζονται ότι κατά την διάρκεια της Παλαιολιθικής εποχής υπήρχε ισότητα στις σχέσεις μεταξύ γυναικών και ανδρών. Η συχνότητα και η ποσότητα της βίας που ασκούσαν ανάμεσα στον άνδρα και τη γυναίκα κατά την συμβίωση τους παραμένει ακόμα ασαφής. Στη νεολιθική εποχή άρχισαν να εμφανίζονταν τα πρώτα σημάδια πολιτισμού και οργάνωσης των ανθρώπων σε κοινότητες. Τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο ο άνθρωπος αντιδιαστέλλει τη θέση του στο υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο, αλλάζει προσανατολισμό και εγκαινιάζει τη διάταξη της ιεραρχίας και άρα και της εκμετάλλευσης. Η γυναίκα παρουσιάζεται να έχει ακόμη «εκτεταμένα δικαιώματα πάνω στο σώμα της και μπορεί να βρει εραστές ή να αλλάξει το «σύζυγο» της όσο συχνά θέλει». Η κατανομή της εργασίας μεταξύ των δύο φύλων προωθεί αργότερα την πόλωση στις σεξουαλικές διαφορές, μέχρι που στις πατριαρχικές κοινωνίες η γυναίκα υποβιβάζεται σε σεξουαλικό εργαλείο του άνδρα με αποτέλεσμα να εμφανίζονται τα πρώτα κρούσματα άσκησης βίας από την πλευρά των ανδρών στις στενές διαπροσωπικές σχέσεις με τη γυναίκα (Gordon, 2002).

Σε όλη τη διάρκεια της παγκόσμιας ιστορίας, οι κοινωνικές και νομικές παραδόσεις ανέχονταν ή σε αρκετές περιπτώσεις προωθούσαν τη βία που δέχονταν οι γυναίκες από τους άνδρες ακόμα και στα πλαίσια της συμβίωσης τους. Για παράδειγμα στην Αρχαία Ρώμη ο άνδρας μπορούσε να χωρίσει τη γυναίκα, να την χτυπήσει ή ακόμα να τη σκοτώσει για συγκεκριμένες συμπεριφορές. Μέχρι τα μέσα του 18^{ου} αιώνα τα

περισσότερα νομικά συστήματα αποδέχονταν την βία που ασκούσε ο άνδρας στη γυναίκα ακόμα και στα πλαίσια της συμβίωσης τους. Περίπου το 1824, όπως αναφέρουν οι Dobash & Dobash (1992) «το ανώτατο δικαστήριο του Μισισιπή των Η.Π.Α εκχωρούσε το δικαίωμα στον άνδρα να κακοποιεί την γυναίκα του ή την σύντροφό του, αν και εφόσον τηρούσε κάποιες προδιαγραφές συμπεριφοράς, όπως για παράδειγμα να την φτύσει, να την κλωτσήσει ή να την πετάξει στο έδαφος, με την διαφορά ότι δεν είχε κανένα δικαίωμα να την σκοτώσει». Από την άλλη μεριά, οι Gondolf & Fisher (1991) αναφέρουν ότι «το Αγγλικό δικαστήριο, την ίδια περίοδο, έδινε στον άνδρα το δικαίωμα να κακοποιεί την γυναίκα του, με την προϋπόθεση ότι η βέργα του ξυλοδαρμού δεν θα ξεπερνούσε σε πάχος την διάμετρο του αντίχειρα του άνδρα». Επίσης, σύμφωνα με το Αγγλικό δίκαιο ο σύζυγος δεν μπορούσε να διωχθεί ποινικά για βιασμό γιατί η γυναίκα δεν είναι δυνατόν να αρνηθεί τη σεξουαλική δραστηριότητα στον άνδρα. Αν και η νομοθεσία στις Η.Π.Α. θεωρητικά εμπόδιζαν την άσκηση βίας κατά των γυναικών ακόμα και στα πλαίσια των στενών διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των δύο φύλων, εντούτοις στη πράξη οι νόμοι δεν εφαρμόζονταν. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το δικαίωμα των ανδρών να ασκούν σωματική βία στις γυναίκες τους ξεπεράστηκε με νομοθετική πράξη για πρώτη φορά στις Η.Π.Α, στην Μασαχουσέτη το 1871 (Dobash & Dobash, 1992).

Οι πολιτικές μεταβολές και αναταραχές που πραγματοποιήθηκαν στα μέσα περίπου του 19^{ου} αιώνα οδήγησαν στην αλλαγή της στάση της κοινής γνώμης και της νομοθεσίας όσον αφορά την συντροφική βία, αρχικά στο Ηνωμένο Βασίλειο και στις Η.Π.Α. Στα τέλη της δεκαετίας του 1870 τα περισσότερα δικαστήρια στις Η.Π.Α. άρχισαν να καταδικάζουν την άσκηση σωματικής βίας από τους άνδρες προς τις γυναίκες σε κάθε επίπεδο διαπροσωπικής επαφή αλλά κυρίως σε συζυγικό πλαίσιο. Χρειάζεται να επισημανθεί ότι το περισσότερο ενδιαφέρον για την συντροφική βία άρχισε την δεκαετία του 1970 όταν άνηθε το κίνημα του γυναικείου φεμινισμού. Τη συγκεκριμένη περίοδο η θέση των γυναικών βελτιώνεται σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής με επακόλουθο την μεταβολή των συμπεριφορών απέναντι στην συντροφική βία (Daniels & Cynthia, 1997). Στη δεκαετία του 1990 αποκτά ερευνητικό ενδιαφέρον και η άσκηση βίας εναντίον των ανδρών στο πλαίσιο της συμβίωσης των δύο φύλων.

Χρειάζεται να τονιστεί ότι αν και η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα φαινόμενο που υπήρχε από αρχαιοτάτων χρόνων, έγινε αντικείμενο συστηματικής ερευνητικής μελέτη τις τελευταίες δεκαετίες στις χώρες του εξωτερικού και ακόμα πιο πρόσφατα

στην Ελλάδα. Μάλιστα, σύμφωνα με την Χατζηφωτίου (2005), πριν το 1960-1970 ότι αφορούσε στο θέμα της βίας μέσα στο ζευγάρι, γίνονταν περιστασιακά και κάτω από το πρίσμα μιας συγκεκριμένης επιστημονικής σκοπιάς επειδή μέχρι τότε η βία θεωρούνταν «ταμπού». Όπως υποστηρίζει η ίδια συγγραφέας μέχρι το 1971, δεν υπήρχε ιδιαίτερη ενασχόληση της κοινής γνώμης για το φαινόμενο των κακοποιημένων γυναικών. Επομένως, αν και μέχρι πριν 40 περίπου χρόνια η βία που ασκούνταν μεταξύ των συντρόφων συνέβαινε πίσω από κλειστές πόρτες και αποτελούσε προσωπικό ζήτημα, στις μέρες μας η συντροφική βία αναγνωρίζεται ως ένα σημαντικό και επικίνδυνο κοινωνικό πρόβλημα.

1.2 Ορισμός της συντροφικής κακοποίησης στις νεανικές σχέσεις

Ως επιθετικότητα (aggression) ορίζεται μια εμφανής συμπεριφορά στην οποία εμπειέχεται η πρόθεση να προκαλέσει κάποιος επώδυνα ερεθίσματα σε έναν άλλο οργανισμό ή να εκδηλώσει καταστροφική συμπεριφορά προς τους άλλους. Οι άνθρωποι εκδηλώνουν τρεις κυρίως μορφές επιθετικότητας: την λεκτική επιθετικότητα, την σωματική επιθετικότητα εναντίον άλλων ανθρώπων και την σεξουαλική επιθετικότητα.

Η βία αποτελεί μια συμπεριφορά και όχι μια νόσο. Μπορεί να επέλθει και από άτομα τα οποία δεν πάσχουν από ψυχικό νόσημα. Πρόκειται για μια πολύ συνηθισμένη κατάσταση η οποία τρομάζει τους πολίτες στην πιθανότητα να γίνουν θύματα μιας βίαιης πράξης (Citrome & Volanka, 2001).

Η απειλή ή η πραγματική χρήση βίας στο πλαίσιο μιας νυν ή πρώην συζυγικής ή συντροφικής σχέσης, η οποία προκαλεί ή έχει τη δυναμική να προκαλέσει θάνατο, τραυματισμό ή σωματική, ψυχολογική ή σεξουαλική βλάβη σε αυτούς που έχουν τη σχέση (Krug et al., 2002). Έτσι, λοιπόν, η συντροφική βία εμφανίζεται σε όλες τις πολιτισμικές και κοινωνικοοικονομικές τάξεις και δεν κάνει διακρίσεις σε σχέση με τη χώρα, το μορφωτικό επίπεδο, το ύψος του εισοδήματος, την εθνικότητα και την ηλικία. Είναι κοινή παραδοχή ότι αποτελεί μορφή καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ίσως από τις σοβαρότερες, καθώς διαπράττεται από ανθρώπους εμπιστοσύνης και όχι από αγνώστους (Χατζηφωτίου, 2005).

Η συντροφική βία είναι ουσιαστικά μια συμπεριφορά η οποία χαρακτηρίζεται από την άσκηση ελέγχου και την κατάχρηση της δύναμης από τον έναν, συνήθως τον άνδρα, στον άλλο, συνήθως την γυναίκα, μέσα σε ένα πλαίσιο στενής ερωτικής σχέσης. Μπορεί να εκδηλωθεί με διάφορους τρόπους συμπεριλαμβανομένων της σωματικής,

σεξουαλικής, συναισθηματικής και οικονομικής βίας, την επιβολή κοινωνικής απομόνωσης αλλά και τον συνδυασμό όλων των παραπάνω (Greater London Authority, 2001).

1.3 Μορφές συντροφικής βίας στις νεανικές σχέσεις

Τα ζευγάρια συχνά σχετίζονται μεταξύ τους χρησιμοποιώντας βίαιη συμπεριφορά. Δημιουργείται μια σχέση φόβου, εξάρτησης, κτητικότητας, ασάφειας και αβεβαιότητας, κατάλληλα συστατικά για να επικρατήσει μια σχέση ζευγαριού άκρως άνιση και διαβρωτική. Όταν ο ένας από τους δυο συντρόφους δεν αντέχει την διαφορετικότητα του άλλου, την ανεξάρτητη σκέψη του, την υποκειμενικότητα του, τότε προσπαθεί να τον υποτάξει με κάθε τρόπο με κάθε δυνατό χειρισμό. Όταν ο ένας από τους δύο συντρόφους νιώθει απειλή ότι μπορεί να χάσει την εξουσία του, τότε μέσα του επικρατεί η επιθετικότητα και το συναισθηματικό έλλειμμα πιέζει προς μια κατεύθυνση επανάκτησης του ελέγχου μέσω της βίας. Η βία εμφανίζεται εκεί που το άτομο νιώθει ότι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της ύπαρξης του απειλείται. Αυτό το άτομο δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει ώριμες και λειτουργικές άμυνες, αλλά αντίθετα μέσα από διαστροφικές άμυνες καταφεύγει σε κάποια μορφή βίας (σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική/πνευματική και οικονομική βία).

1.3.1 Σωματική βία

Σύμφωνα με τους Haley & Haley (2000), η σωματική βία είναι η πιο φανερή και η πιο επικίνδυνη, όχι μόνο για τη σωματική ακεραιότητα των ατόμων αλλά και για την ίδια τους τη ζωή. Η συγκεκριμένη μορφή κακοποίησης μπορεί να περιλαμβάνει κάθε είδους τραυματισμό και κάκωση - διαφορετικής σοβαρότητας και εμφανίζεται σε διαφορετικές ηλικίες, που δεν οφείλεται σε ατύχημα. Η κάκωση μπορεί να είναι μια ή πολλές, παρατηρούνται συχνότερα στο κεφάλι και στα άκρα του θύματος - δηλαδή στα ακάλυπτα μέρη του σώματος. Η σωματική κακοποίηση ενδεικτικά περιλαμβάνει:

- Χαστούκια και γροθιές στο πρόσωπο και στο κεφάλι.
- Κλωτσιές και γροθιές σε όλο το σώμα.
- Φραγή της αναπνοής μέχρι λιποθυμίας.

- Σπρώξιμο και πέταγμα μέσα στο δωμάτιο, στη σκάλα ή πάνω σε αντικείμενα.
- Στραμπούληγμα ή σπάσιμο των χεριών.
- Καψίματα από σίδερο, τσιγάρο ή καυτά υγρά.
- Τραύματα από πέταγμα αντικειμένων.
- Βίαιο ξύρισμα του ηβικού τριχώματος.
- Μαχαιρώματα και ακρωτηριασμοί (με τη χρήση διαφόρων αντικειμένων, όπως μαχαιριών, τσεκουριών κ.λ.π.).
- Τραύματα από πυροβόλα όπλα.

Είναι σαφές βέβαια ότι η σωματική κακοποίηση αφήνει εμφανή σημάδια. Συχνά οι συνέπειες των σοβαρών τραυματισμών είναι μόνιμες ενώ, ανάλογα με το είδος ή την ένταση των χτυπημάτων, προκαλούνται πολυποίκιλα προβλήματα υγείας στο θύμα και γενικότερη φθορά του οργανισμού του. Μερικές φορές η κακοποίηση είναι τόσο ακραία ώστε να καταλήξει σε θάνατο του θύματος, γεγονός το οποίο βέβαια αποτελεί αδιαμφισβήτητα δολοφονία. Στην αξιολόγηση λοιπόν, της σωματικής κακοποίησης θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στα ακόλουθα σημεία:

1. Έκταση των τραυμάτων (παρόλο που ασήμαντα τραύματα δεν πρέπει να αγνοούνται).
2. Ανεξήγητη καθυστέρηση στη μεταφορά του θύματος για περίθαλψη.
3. Εξηγήσεις που δεν φαίνονται να συνάδουν με τα συμπτώματα.

1.3.2 Σεξουαλική βία

Όταν ένας άνθρωπος αναγκάζεται να έρθει σε σεξουαλική επαφή παρά τη θέλησή του ή όταν αναγκάζεται να κάνει κάτι που δεν επιθυμεί ή του προκαλεί πόνο κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής πράξης, υφίσταται σεξουαλική κακοποίηση. Υπάρχουν πολλές ομοιότητες της σεξουαλικής κακοποίησης με το βιασμό, όμως η διαφοροποίηση έγκειται στο ότι η σεξουαλική πράξη γίνεται μεταξύ των συζύγων και κατ' επανάληψη, ενώ ο βιασμός ανάμεσα σε δυο ανθρώπους οι οποίοι δεν είναι σύντροφοι. Η σεξουαλική βία ενδεικτικά περιλαμβάνει (Αδαμάκη, 2001):

- Βίαιες σεξουαλικές επιθέσεις.
- Ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη.
- Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα.

Η σεξουαλική κακοποίηση ορίζεται ως ο καταναγκασμός για τη συμμετοχή στη σεξουαλική διαδικασία καθώς και η υιοθέτηση, μη αποδεκτών, τρόπων σεξουαλικής

συμπεριφοράς. Είναι λάθος να πιστεύει κανείς ότι σχετίζεται με την ερωτική πράξη. Στην πραγματικότητα, έχει να κάνει με τον εξευτελισμό, την υποβίβαση, το θυμό και την μνησικακία. Οι γυναίκες και τα νεαρά κορίτσια απαρτίζουν τη μεγάλη πλειονότητα των θυμάτων/ επιζώντων σεξουαλικής βίας ή βίας που βασίζεται στο φύλο, παρότι οι άνδρες και τα αγόρια ενδέχεται να είναι εξίσου θύματα. Η σεξουαλική βία ανακύπτει και στα δύο φύλα, σε όλες τις τάξεις, κοινωνίες, θρησκείες, φυλές και ηλικίες.

Τα άτομα που ασκούν σεξουαλική βία είναι συχνά τα ίδια τα άτομα στα οποία τα θύματα στηρίζονται για βοήθεια και συμπαράσταση. Η ανισότητα και οι διακρίσεις μεταξύ των δύο φύλων αποτελούν τις βασικές αιτίες που οδηγούν στην σεξουαλική βία (Σκλάβου, 2008).

1.3.3 Ψυχολογική βία

Ψυχολογική βία είναι η συμπεριφορά που αποσκοπεί στην περιφρόνηση του ενός συντρόφου προς τον άλλο, με στόχο την αποδυνάμωση και υποταγή του, τον έλεγχο και τη διατήρηση της εξουσίας. Χρειάζεται να τονίσουμε ότι κάθε μορφή βίας είναι πρώτα ψυχολογική και οι συνέπειές της είναι σοβαρότερες, ακόμη κι από τη φυσική βία. Από την άλλη δε νοείται φυσική βία χωρίς την ψυχολογική. Τα χαρακτηριστικά της ψυχολογικής βίας είναι συνήθως τα εξής (Hirigoyen, 2006):

- Ο έλεγχος στη ζωή του άλλου, με την έννοια της κακόβουλης κυριαρχίας και εξουσίας επάνω του.
- Η απομόνωση από την οικογένεια, τους φίλους, την εργασία και την κοινωνική ζωή. Η απομόνωση είναι αποτέλεσμα της ψυχολογικής κακοποίησης, αλλά κι ένας τρόπος διατήρησης της βίας, καθώς το απομονωμένο άτομο θα αναζητήσει δυσκολότερα υποστήριξη.
- Η παθολογική ζήλια, η οποία αποτελεί ένα ακόμη είδος ελέγχου. Εκδηλώνεται με τη μορφή συνεχούς καχυποψίας, αστήρικτης απόδοσης προθέσεων και τάσης για ολοκληρωτική κατοχή.
- Η υποτίμηση για τις διανοητικές ικανότητες, τη συμπεριφορά, την εμφάνιση, τη σεξουαλικότητα, κ.λπ. Μέσω της περιφρονητικής στάσης και των προσβολών, επιδιώκεται να θιγεί η αυτοεκτίμηση του άλλου.
- Οι ταπεινώσεις του άλλου και η παντελής έλλειψη σεβασμού προς το πρόσωπό του. Θύματα εδώ είναι κυρίως οι γυναίκες, καθώς πολλές φορές οι ταπεινώσεις

είναι σεξουαλικού περιεχομένου και προκαλούν ντροπή, η οποία εμποδίζει τη γυναίκα να μιλήσει για αυτές και να αναζητήσει στήριξη.

- Οι πράξεις εκφοβισμού ή απειλές, π.χ. εκτόνωση σε αντικείμενα, ως επίδειξη δύναμης κι άσκηση έμμεσης βίας.
- Η αδιαφορία στο αίτημα για τρυφερότητα κι η εκδήλωση απόρριψης ή περιφρόνησης.
- Η άρνηση της άμεσης επικοινωνίας. Σε αυτή την περίπτωση το άτομο που ασκεί βία αρνείται το διάλογο, αποφεύγει να απαντήσει σε άμεσες ερωτήσεις και καταφεύγει σε υπονοούμενα, πικρόχολους υπαινιγμούς, ψέματα ή διπλά μηνύματα που μπερδεύουν τον άλλον.

Στην αρχή το θύμα υπακούει για να ευχαριστήσει τον άλλο, αργότερα όμως συμμορφώνεται επειδή φοβάται. Έτσι αφαιρούνται σταδιακά από το θύμα η ικανότητα να αμυνθεί και το κριτικό πνεύμα. Οι αντιστάσεις του μειώνονται, με τέτοιο τρόπο που δεν μπορεί να αντιδράσει και καταλήγει να είναι πλέον αντικείμενο του θύτη. Η συνέπεια για το άτομο που δέχεται τη βία είναι να βιώνει τρομερό άγχος, λόγω έλλειψης επικοινωνίας, αλλά και ντροπή για όσα δεν παίρνει ή για όσα ανέχεται. Το θύμα, στην προσπάθειά του να διατηρήσει τη σχέση, εκθέτει τις αδυναμίες του, τις οποίες ο θύτης χρησιμοποιεί εναντίον του, καθιστώντας το θύμα υπεύθυνο για ό, τι συμβαίνει. Η ψυχολογική βία κορυφώνεται στη φάση του χωρισμού (Hirigoyen, 2006).

1.3.4 Οικονομική βία

Οικονομική βία νοείται ο έλεγχος της περιουσίας και των εσόδων του θύματος ή και κατάχρηση, καλλιέργεια οικονομικής εξάρτησης (απαγόρευση εργασίας, αποκλεισμός χρηματοπιστωτικών πόρων και δυνατότητας εργασίας, κλπ.), άμισθη εργασία, καταναγκαστική εργασία (για κέρδος του θύτη) οικονομικές αποφάσεις χωρίς ενημέρωση του συντρόφου (για κοινούς πόρους). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ακόλουθη φράση: «ο/η δικός/ή μου σύντροφος δεν μπορεί να δουλεύει».

Υπάρχουν περιπτώσεις που ο ένας σύντροφος εργάζεται και ο άλλος είναι αυτός που διαχειρίζεται το μισθό, δίνοντας στον άλλο ελάχιστα ή και καθόλου χρήματα για προσωπική χρήση. Κι έχει παρατηρηθεί όταν τύχει να δώσει χρήματα, θα ελέγξει τι αγόρασε και το λόγο που έγινε η συγκεκριμένη αγορά, αλλά θα ελέγξει και το πότε το αγόρασε και από πού. Έτσι, το θύμα οικονομικής βίας που υπό άλλες συνθήκες θα

θεωρούνταν ανεξάρτητο οικονομικά, χάνει αυτό το προνόμιο και εξαρτάται άμεσα από τον σύντροφο του.

Από την άλλη πλευρά, πιθανόν ο ένας σύντροφος να απαγορεύει την συμμετοχή του άλλου στην αγορά εργασίας έτσι ώστε να τον καθιστά οικονομικά εξαρτημένο. Μέσω της παραπάνω εξάρτησης μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να οδηγηθεί το θύμα της οικονομικής βίας σε απαγόρευση-αποκλεισμό από την χρήση διαφόρων συσκευών (τηλεφώνου, αυτοκινήτου κλπ). Τέτοιου είδους πρακτικές σε συνδυασμό και με την γενικότερη οικονομική αδυναμία του θύματος είναι πολύ πιθανό να το οδηγήσουν σε γενικότερη απομόνωση (Haley & Haley 2000).

Μερικοί από τους λόγους που μπορούν να οδηγήσουν στη δημιουργία μιας τέτοιας μορφής βίας πολλές φορές είναι η ζήλια και η υπερβολική κτητικότητα του θύτη, τα οποία έχουν σαν αποτέλεσμα την χρήση ψυχολογικής πίεσης στο θύμα και επομένως, αθέμιτων μέσων για να το κρατήσει κοντά του. Επίσης ένας από τους λόγους της συγκεκριμένης κακοποίησης είναι η ανασφάλεια, του συντρόφου που αισθάνεται ότι δεν ελέγχει τον άλλον και κακοποιώντας τον θα νιώσει ότι ανακτά τον έλεγχο. Ένας σύντροφος που κακοποιείται ψυχολογικά και οικονομικά, δεν είναι απαραίτητο ότι θα κακοποιηθεί και σωματικά (Γατσάς, 2006).

1.4 Στατιστικά στοιχεία / ερευνητικά δεδομένα για τη συντροφική κακοποίηση στις νεανικές σχέσεις

Η συντροφική βία αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο με σημαντικές επιπτώσεις για το θύμα αλλά και ευρύτερες προεκτάσεις ψυχολογικές, ιατρικές, νομικές, οικονομικές και κοινωνιολογικές.

1.4.1 Η έκταση του φαινομένου διεθνώς

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (World Health Organization) αναφέρεται σε 48 επιδημιολογικές μελέτες από όλο τον κόσμο που δείχνουν ότι μεταξύ 10% και 69% των γυναικών έχουν βιώσει εμπειρίες κακοποίησης από τον βίαιο σύντροφό τους τουλάχιστον μία φορά στην ζωή τους (W.H.O., 2002).

Οι εκτιμήσεις για την έκταση του φαινομένου της συντροφικής βίας ποικίλλουν από κοινωνία σε κοινωνία λόγω των διαφορετικών πολιτισμικών και κοινωνικών προτύπων και των διαφορετικών ορισμών της συντροφικής βίας που υιοθετούνται κατά περίπτωση. Τα πιο σημαντικά επιδημιολογικά ευρήματα για τη συντροφική βία προέρχονται από τις ΗΠΑ και αφορούν τις δύο τελευταίες δεκαετίες, ενώ σε άλλα μέρη του κόσμου υπάρχει ανάγκη καλύτερης και πιο συστηματικής προσέγγισης του φαινομένου. Πιο συγκεκριμένα, έρευνες για τη συντροφική βία που διεξήχθησαν στις ΗΠΑ σε κρατικό επίπεδο εκτιμούν το ποσοστό των θυμάτων της συντροφικής βίας για όλη τη διάρκεια της ζωής να κυμαίνεται μεταξύ 15.6% και 30% για τις γυναίκες και μεταξύ 13% και 16% για τους άνδρες (Coker et al., 2000).

Μελέτες σε άλλα μέρη του κόσμου παρουσιάζουν ανάλογα ή και μεγαλύτερα ποσοστά συντροφικής βίας. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας εκτίμησε ότι περισσότερες από 40% των ενήλικων γυναικών στην Αιθιοπία, την Κένυα και την Ουγκάντα είχαν δεχτεί επίθεση από το σύντροφο τους κάποια στιγμή στη ζωή τους, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών στην Αίγυπτο και τη Νιγηρία ήταν 30%, στη Νότια Αφρική 22% και στη Ζιμπάμπουε 17% (Jewkes et al., 2001). Αντίστοιχες εκτιμήσεις για την Ασία και τον Ειρηνικό δείχνουν ότι τα ποσοστά της συντροφικής βίας αγγίζουν το 60% στην Τουρκία, το 40% στην Ινδία και την Κορέα, το 20% στην Ταϊλάνδη και το 77% στην Ιαπωνία (Yoshihama & Sorenson, 1994). Η συντροφική βία είναι πολύ πιθανά η πιο διαδεδομένη μορφή βίας, ιδιαίτερα στις πολύ αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης αν και οι αντίστοιχες μελέτες είναι σχετικά περιορισμένες. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στη Φιλανδία και στη Σουηδία εκτιμάται ότι μια στις δύο γυναίκες κινδυνεύει από συντροφική βία (Lundgen et al., 2001).

Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι τα περισσότερα περιστατικά συντροφικής βίας δεν δηλώνονται στην αστυνομία. Οι καταγραφές αφορούν περίπου 20% των βιασμών και σεξουαλικών επιθέσεων από σύντροφο, 25% των σωματικών επιθέσεων και 50% των καταδιώξεων που δέχονται γυναίκες από το σύντροφο τους. Αντίστοιχα, τα περιστατικά συντροφικής βίας που δηλώνονται με θύματα άνδρες είναι πολύ λιγότερα (Tjaden & Thoennes, 2000).

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της UNICEF (2000) για τις αναπτυσσόμενες όσο και για τις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες προκύπτει ότι στον Καναδά το 29% των γυναικών (από πανεθνικό αντιπροσωπευτικό δείγμα 12.300 γυναικών) ανέφεραν ότι υπήρξαν θύματα άσκησης σωματικής βίας από τον τωρινό ή πρώην σύντροφό τους από

την ηλικία των 16 ετών και μετά. Στο Ισραήλ το 32% των γυναικών ανέφεραν τουλάχιστον ένα περιστατικό σωματικής βίας από τον σύντροφό τους και το 30% ανέφεραν εξαναγκασμό σε σεξουαλική πράξη από τους συζύγους τους μέσα στον τελευταίο χρόνο, σύμφωνα με έρευνα του 1997 σε 1.826 γυναίκες Αραβικής καταγωγής. Τέλος, στη Ρωσία το 25% των κοριτσιών και 11% των αγοριών, ανέφεραν ανεπιθύμητη σεξουαλική επαφή, σύμφωνα με έρευνα μεταξύ 174 αγοριών και 172 κοριτσιών ηλικίας 14 με 17 ετών.

Πορίσματα αρκετών εμπειρικών μελετών καταδεικνύουν ότι (Archer, 2000):

- ✓ Οι άνδρες εκδηλώνουν πιο πολλές και πιο βίαιες συμπεριφορές κατά των γυναικών από ότι οι γυναίκες κατά των ανδρών
- ✓ Οι άνδρες είναι πιο πιθανό να εκδηλώσουν πολλαπλές ενέργειες επιθετικότητας σε ένα επεισόδιο βίας από ότι οι γυναίκες,
- ✓ Οι γυναίκες είναι πιο πιθανόν να τραυματιστούν από τις επιθέσεις των ανδρών από ότι το αντίστροφο

Επίσης οι γυναίκες που διαπράττουν φόνους συνήθως γίνονται μέσα στα πλαίσια του να αμυνθούν της κακοποίησης. Ο Stark (2007) τονίζει αν και η «ελαφριά» μορφή βίας μπορεί να αφορά και τα δυο φύλα, ο εξαναγκασμός και έλεγχος υποδουλώνει κυρίως τις γυναίκες και τις υποδουλώνει μέσω ενός συστηματικού μοτίβου άσκησης βίας, στρατηγικών ελέγχου και φόβου.

Στην Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 1992, υποστηρίχθηκε ότι υπάρχει και το φαινόμενο της βίας κατά των ανδρών από τις γυναίκες συντρόφους τους και μάλιστα ότι αυτή η μορφή βίας είναι σε οξύτερη κατάσταση απ' ότι εκτιμάται γενικότερα. Οι άνδρες θύματα δυσκολεύονται να μιλήσουν και τα μέσα ενημέρωσης αλλά και οι περισσότερες υπηρεσίες αγνοούν το πρόβλημα αυτό (Χατζηφωτίου, 2005).

1.4.2 Η έκταση του φαινομένου στην Ελλάδα

Όσον αφορά στην έκταση του φαινομένου της συντροφικής βίας στην Ελλάδα, η ανυπαρξία ενιαίου συστήματος καταγραφής των περιστατικών κακοποίησης από τις αστυνομικές αρχές, τα νοσοκομεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες -όπου συνήθως καταφεύγουν τα θύματα κακοποίησης- καθιστά προβληματική έως αδύνατη την

αποτύπωση της έκτασης του φαινομένου. Στη χώρα μας βέβαια υπάρχει σοβαρή έλλειψη σχετικών ερευνών, γεγονός που αναδεικνύει ότι το πρόβλημα δεν έχει επαρκώς μελετηθεί. Οι ελάχιστες επιδημιολογικές μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί στον ελλαδικό χώρο παρέχουν ενδείξεις για το εξαιρετικά μεγάλο μέγεθος του προβλήματος και στις Ελληνικές οικογένειες (Tzamalouka et al., 2007). Μια πρώτη προσπάθεια, για τα ελληνικά δεδομένα, επιδημιολογικής καταγραφής του φαινομένου στην Ελλάδα έγινε από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, κατά το 2003 και προέκυψαν οι ακόλουθες διαπιστώσεις:

- Το 20%, δηλαδή 1 στις 5 γυναίκες, είναι διαζευγμένες ή σε διάσταση, δηλαδή έχουν ήδη απομακρυνθεί από το δράστη πριν προσέλθουν στα Συμβουλευτικά Κέντρα.
- Ο μύθος ότι η κακοποιημένη γυναίκα είναι συνήθως χαμηλού μορφωτικού επιπέδου δεν επιβεβαιώνεται. Σύμφωνα με τη στατιστική αξιολόγηση στοιχείων που αφορούν στην κακοποίηση γυναικών, 7 στις 10 γυναίκες είναι Δευτεροβάθμιας, Τεχνολογικής ή Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης.
- Το 16% των γυναικών που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα, είναι αλλοδαπές. Σημειώνεται ότι από το σύνολο των αλλοδαπών γυναικών - θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, κατά προσέγγιση 4 από τις 10 αλλοδαπές, προέρχονται από τα Βαλκάνια.
- Μια γυναίκα μπορεί να υπάρξει θύμα κακοποίησης ανεξαρτήτως της οικονομικής της κατάστασης. Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από την επεξεργασία, 6 στις 10 γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση και προσήλθαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας ανέφεραν ότι βρίσκονταν σε μέτρια ή καλή οικονομική κατάσταση.
- Οι δράστες συντροφικής και ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να είναι οποιουδήποτε μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου.
- Εξετάζοντας τη διάρκεια της σχέσης της γυναίκας με το δράστη, παρατηρείται ότι κατά προσέγγιση 2 στις 3 γυναίκες - θύματα συντροφικής και ενδοοικογενειακής βίας βρίσκονται σε αυτήν τη σχέση περίπου 10 έτη.

Επιπλέον η βία στις συντροφικές και στις διαπροσωπικές σχέσεις πλήττει κυρίως τις γυναίκες και τα νεαρά κορίτσια. Υπολογίζεται ότι 1 στις 4 γυναίκες θα βιώσει κάποια μορφή κακοποίησης σε κάποιο σημείο της ζωής της, ενώ 2 γυναίκες κάθε βδομάδα σκοτώνονται από τους πρώην ή νυν συντρόφους τους. Για την Ελλάδα, σύμφωνα με την μελέτη των Παπαρήγα-Κωσταβάρα, (2004) βρέθηκε ότι ψυχολογική

κακοποίηση έχει υποστεί το 56% των γυναικών, σωματική κακοποίηση το 3.6%, των γυναικών και σεξουαλική κακοποίηση το 3.5% των γυναικών. Με άλλα λόγια η βία σε μια συντροφική σχέση, δεν αφορά το ίδιο τους άνδρες και τις γυναίκες.

Σύμφωνα με το άρθρο της Papadakaki et al. (2009), στόχος ήταν να κατανοηθεί το μέγεθος της συντροφικής βίας στην Ελλάδα και να διερευνηθούν οι παράγοντες κινδύνου που συνδέονται με τον αυξημένο κίνδυνο της επικράτησης συντροφικής βίας. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 1.122 ανδρών και γυναικών (18-65 ετών) κατοίκους αστικών περιοχών της Ελλάδας. Η στατιστική ανάλυση έδειξε την αυτοεκτίμηση να σχετίζεται σημαντικά με την άσκηση και την υποδοχή σωματικής βίας, ενώ η εμπειρία κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία φάνηκε να είναι ισχυρός προγνωστικός παράγοντας και στα έξι μοντέλα υποδοχής και άσκησης συντροφικής βίας. Τέλος, το φύλο, η ηλικία και τα έτη συμβίωσης βρέθηκε να αυξάνουν τον κίνδυνο εμφάνισης συγκεκριμένων μορφών συντροφικής βίας.

Τα στοιχεία των παραπάνω ερευνών δεν αφήνουν καμία αμφιβολία πως το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας αποτελεί ένα πολύ σοβαρό παγκόσμιο κοινωνικό πρόβλημα. Πρόκειται για κατάφωρη παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του δικαιώματος της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

1.5 Θεωρητικές προσεγγίσεις

Μέχρι σήμερα πολλοί ερευνητές και ψυχαναλυτές προσπάθησαν να δώσουν τη δική τους ερμηνεία για την επιθετική συμπεριφορά του ανθρώπου κι έτσι υπάρχουν πολλές θεωρίες προσέγγισης που την αφορούν. Μπορούμε να τις διαχωρίσουμε σε τέσσερις κύριους τύπους ερμηνείας: οι ατομικές θεωρίες, οι ψυχαναλυτικές ή ψυχολογικές, οι κοινωνικές – δομικές και οι φεμινιστικές.

1.5.1 Οι ατομικές προσεγγίσεις

Όσον αφορά τις ατομικές θεωρίες, κάποιες δίνουν έμφαση στην εξέλιξη και τα γενετικά χαρακτηριστικά που προδιαθέτουν το άτομο στη βία και άλλες εστιάζουν στη δομή του εγκεφάλου, σε χημικές ανισορροπίες και σε ορμονικούς παράγοντες όπως η

τεστοστερόνη. Άλλη ερμηνεία που έχει δοθεί είναι αυτή που αποδίδεται στην ψυχοπαθολογία του δράστη, ο οποίος είναι αδύναμος, με παθολογική ζήλεια, χαμηλή αυτοπεποίθηση και ανασφάλεια. Αυτές οι θεωρίες, έχουν δεχθεί έντονη κριτική, καθώς φαίνεται να μην είναι πλήρεις και δεν προσφέρουν πολλά στη βαθύτερη κατανόηση του φαινομένου της βίας (Χατζηφωτίου, 2005).

1.5.2 Οι ψυχαναλυτικές ή ψυχολογικές προσεγγίσεις

Στην ψυχαναλυτική θεωρία του Freud, διατυπώνεται η άποψη ότι ο άνθρωπος διαθέτει μία ιδιαίτερη επιθετική ορμή, την «ορμή του θανάτου ή της καταστροφής», αντίθετη από αυτή του «έρωτα». Η «ορμή του θανάτου» κατευθύνει τον άνθρωπο στον θάνατο της ζωντανής ύπαρξης. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η επιθετικότητα είναι μία ανεξάρτητη ορμή του ατόμου, η οποία αναλογικά με τις άλλες ορμές, του «έρωτα» και του «Εγώ», εξωτερικεύεται εναντίον άλλων ατόμων ή αντικειμένων αλλά και εναντίον του ίδιου του ατόμου (Ζάχαρης, 2003).

Μία άλλη θεωρία, συγγενής της θεωρίας του Freud, είναι η θεωρία του πεπρωμένου, του ψυχαναλυτή L. Szondi. Σύμφωνα με αυτήν, υπάρχουν στον άνθρωπο δύο αντίρροπες δυνάμεις, αυτή που τον ωθεί να φονεύει, βρισκόμενος σε παροξυσμική κατάσταση κι εκείνη που τον ωθεί να επιβάλλει το νόμο κατά του φόνου. Ο Szondi αναφέρει ότι στον άνθρωπο συνυπάρχουν το κακό και το καλό, τα οποία αλληλοσυμπληρώνονται. Η συμπεριφορά του ανθρώπου καθορίζεται και από εξωγενείς, κληρονομικούς παράγοντες (Ζάχαρης, 2003).

Η μιμητική μάθηση του Bandura δεν περιέχει την έννοια της ενίσχυσης. Στη θεωρία αυτή η μάθηση πραγματοποιείται από την παρατήρηση της συμπεριφοράς ενός προτύπου και τη μίμηση της ίδιας της συμπεριφοράς. Η μίμηση της συμπεριφοράς ενός προτύπου συνήθως γίνεται ασυνείδητα (Γατσάς, 2006).

Άλλοι ερευνητές των ατομικών και των ψυχολογικών θεωριών αποδίδουν την ανδρική βία σε πτυχές της προσωπικότητας ή της συμπεριφοράς του θύματος, μια κλασική περίπτωση ενοχοποίησης του θύματος. Γενικά, και αυτή η θεωρία αποδοκιμάστηκε από τον ευρύ επιστημονικό και ερευνητικό χώρο (Χατζηφωτίου, 2005).

1.5.3 Οι κοινωνικές-δομικές προσεγγίσεις

Μία άλλη θεωρία είναι αυτή της κοινωνικής μάθησης, η οποία ενώ επικεντρώνεται ατομικά στους δράστες, εισάγει ένα κοινωνικό στοιχείο προσπαθώντας να εξηγήσει την βία ως επίκτητη συμπεριφορά. Αυτό το φαινόμενο αναφέρεται ως «διαγενετική μεταβίβαση βίας». Αυτό που στοχεύει να δείξει η συγκεκριμένη θεωρία, είναι ότι όσοι γίνονται μάρτυρες βίας ανάμεσα στους γονείς τους ή βίωσαν οι ίδιοι τη βία ως παιδιά, καταφεύγουν στη βία ως ενήλικες (Strauss et al., 1980). Η συγκεκριμένη θεωρία, επιβεβαιώνεται μέσα από πειράματα, αλλά και από τα αποτελέσματα πολιτιστικών και ανθρωπολογικών ερευνών που δείχνουν ότι η άποψη για τη φυσική επιθετική τάση των ανθρώπων ανατρέπεται, αφού βρέθηκαν πολιτισμοί χωρίς επιθετική συμπεριφορά, όπως οι Γροιλανδοί Εσκιμώοι και οι Arapesch, και μάλιστα στις γλώσσες τους απουσιάζουν οι υβριστικές λέξεις (Παπαδόπουλος, 1992).

1.5.4 Οι φεμινιστικές προσεγγίσεις

Οι φεμινιστικές ερμηνείες της ενδοοικογενειακής βίας είναι καθαρά πολιτικής φύσης. Στον πυρήνα των φεμινιστικών ερμηνειών βρίσκεται η άποψη ότι η βία είναι μια αντανάκλαση των σχέσεων που δεν είναι ισότιμες από άποψη εξουσίας: η ενδοοικογενειακή βία αντανακλά την άνιση δύναμη των ανδρών και των γυναικών στην κοινωνία, καθώς και στις προσωπικές σχέσεις. Η ανδρική βία ή απειλή θεωρείται ως μέσο για τον έλεγχο των γυναικών και για τη διατήρηση της κυριαρχίας των ανδρών και της υποταγής των γυναικών. Οι φεμινιστικές αναλύσεις έχουν συμβάλει πολύ στην κατανόηση της ενδοοικογενειακής βίας εξετάζοντας την από τη σκοπιά της εξουσίας στη συντροφική σχέση, και της γενικότερης θέσης των γυναικών στην κοινωνία. Το κύριο μήνυμα του φεμινιστικού μοντέλου είναι ότι η βία θα συνεχίσει όσο αρνούνται στις γυναίκες την ισότητα δικαιωμάτων με τους άνδρες (Χατζηφωτίου, 2005).

1.6 Νομοθετικό πλαίσιο

1.6.1 Νομοθετικό πλαίσιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (E.E.)

Το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών απασχόλησε έντονα τη διεθνή κοινότητα. Από τη δεκαετία του 1980, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, το Συμβούλιο

της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και οι δημόσιοι, ιδιωτικοί φορείς, ενέτειναν τις προσπάθειες και το ενδιαφέρον για τις κακοποιημένες γυναίκες, στα πλαίσια μιας οικογενειακής συμβίωσης, όπου μέχρι εκείνο το σημείο, οι περισσότερες κυβερνήσεις, θεωρούσαν τη κακοποίηση της γυναίκας, σαν ιδιωτικό θέμα μεταξύ των ατόμων και όχι ως ένα κυρίαρχο πρόβλημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που απαιτεί την κρατική παρέμβαση.

Στις περισσότερες νομοθεσίες των κρατών μελών της Ε.Ε., με διαφοροποιήσεις βέβαια ανάλογα με τον βαθμό ανάπτυξης της αντιεγκληματικής τους πολιτικής και της εν γένει κοινωνικής τους πολιτικής, οι καταστάσεις βίας τόσο μέσα στην οικογένεια, όσο και μεταξύ συντρόφων αποτελούν επιβαρυντικές περιπτώσεις των περιγραφόμενων στους ποινικούς τους κώδικες βασικών εγκλημάτων. Ακόμη, αποτελούν νέα εγκλήματα στο βαθμό που ορισμένες μορφές τους δεν ορίζονταν στους ποινικούς τους κώδικες (European Commission, 2013).

Η Ισπανία έχει την πρωτοκαθεδρία στη θέσπιση μέτρων όχι μόνο καταστολής αλλά και πρόληψης, με πληθώρα μέτρων που αφορούν στην εκπαίδευση, την ευαισθητοποίηση, την κοινωνική στήριξη των θυμάτων. Η Αυστρία, η Μεγάλη Βρετανία και η Κύπρος έχουν αναπτύξει ολοκληρωμένες δράσεις σε επίπεδο απονομής ποινικής δικαιοσύνης, ενώ σχετικός νόμος ψηφίστηκε ήδη στη Γαλλία, χωρίς όμως να περιλαμβάνει ιδιαίτερα κοινωνικά μέτρα. Από τις χώρες που έχουν εναχθεί στην Ε.Ε. τα τελευταία χρόνια μόνο η Βουλγαρία έχει θεσπίσει ικανοποιητική νομοθεσία.

Στις σύγχρονες ευρωπαϊκές νομοθεσίες η ποινική αντιμετώπιση του όλου ζητήματος σε επίπεδο καταστολής κινείται στους εξής άξονες (Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, 2011)

- ✓ Διαμεσολάβηση στις ελαφρές πλημμεληματικές περιπτώσεις. Η διαδικασία αυτή γίνεται μέσα στο σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης, από τον εισαγγελέα (π.χ. στη Γαλλία).
- ✓ Ακόμη, σε άλλες χώρες τηρείται εξωδικαστική διαδικασία παρέμβασης και συμβουλευτικής από οικογενειακούς συμβούλους, όπως για παράδειγμα στην Κύπρο.
- ✓ Η δικαστική διαμεσολάβηση έγκειται στην κατόπιν συμφωνίας δράστη και θύματος αναστολή της ποινικής δίωξης εφόσον ο δράστης ζητήσει συγγνώμη, καταβάλει αποζημίωση στο θύμα και δεσμευθεί να παρακολουθήσει συμβουλευτικό πρόγραμμα. Η ποινική δίωξη ισχυροποιείται εκ νέου αν ο δράστης επαναλάβει την πράξη του σε διάρκεια ορισμένη χρονικά από το νόμο (3 χρόνια στη Γαλλία). Παράλληλα, δίνεται

το δικαίωμα στο θύμα να ζητήσει δικαστικά την απομάκρυνση του δράστη από την κατοικία ή και την απαγόρευση επίσκεψης ορισμένων τόπων όπου συχνάζει το θύμα ή την απαγόρευση της παρακολούθησής του ή και της επικοινωνίας με αυτό για ορισμένο χρονικό διάστημα.

- ✓ Ταχεία εκδίκαση των υποθέσεων στην περίπτωση ακροαματικής διαδικασίας. Στην περίπτωση που τα δύο μέρη, δράστης και θύμα δεν συμφωνήσουν για τη διαμεσολάβηση ή κρίνει ο εισαγγελέας ότι το αδίκημα δεν έχει μικρής βαρύτητας πλημμεληματική μορφή, ή τέλος δεν προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία η διαμεσολάβηση, ασκείται κανονικά η δίωξη και εφόσον προκύψουν ενδείξεις ενοχής ο δράστης παραπέμπεται άμεσα στο ακροατήριο, σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Παράλληλα το δικαστικό όργανο μπορεί να επιβάλει διατάξεις ασφαλείας, δηλαδή αντί να επιβάλει άμεσα ποινή εγκλεισμού, το δικαστήριο μπορεί να την αναστείλει και να διατάξει τη στέγαση του δράστη σε κοινωνικό ξενώνα, όπως ονομάζονται οι ξενώνες για βίαιους άνδρες. Εκεί ο δράστης συμμετέχει σε συμβουλευτικό πρόγραμμα το οποίο στοχεύει στην αναγνώριση του προβλήματος εκ μέρους του και στην αναμόρφωσή του.

Οι νόμοι συνεχώς αναθεωρούνται και ενημερώνονται, οπότε η παρούσα επισκόπηση των εθνικών νόμων για τη περίπτωση της συντροφικής βίας, στην Ε.Ε. δε θα πρέπει να θεωρείται εξαντλητική. Αυτό που είναι σίγουρα σαφές είναι οι μεγάλες διαφορές στους τρόπους που τα κράτη μέλη προσεγγίζουν τα νομικά πλαίσια αναφορικά με την συντροφική βία, και η ανάγκη για περισσότερη εναρμόνιση στις προσεγγίσεις αυτές. Εξίσου σημαντική είναι η συνεπής και συστηματική προσέγγιση στη συλλογή δεδομένων, που θα καλύπτει τις διάφορες πτυχές της οικογενειακής βίας, με σαφείς ενδείξεις του δράστη της εν λόγω βίας, της σχέσης του/ της με το θύμα, και των μέτρων που πρέπει να ληφθούν για την αποφυγή της επανάληψης της βίαιης πράξης, συμπεριλαμβανομένων και μέτρων όπως η απομάκρυνση του δράστη από τον τόπο διαμονής, τα ασφαλιστικά μέτρα και η προστασία τόσο του θύματος όσο και του δράστη.

1.6.2 Νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν συστηματικά καταγεγραμμένα στοιχεία για τη συντροφική βία στα πλαίσια μιας οργανωμένης συμβίωσης ενός ζευγαριού και οι

δειγματοληπτικές μελέτες είναι σχετικά περιορισμένες για να είναι ενδεικτικές. Ο όρος «βία σε βάρος γυναικών» δε χρησιμοποιείται στον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα, ο οποίος θεωρεί όλους τους ανθρώπους ίσους απέναντι στο νόμο. Η ενδοοικογενειακή βία καλύπτεται μόνο όταν υπάρχει σωματική κακοποίηση ή ορατός τραυματισμός, παρότι ο Νόμος περί Οικογένειας στοχεύει στη θέσπιση ίσων δικαιωμάτων εντός του γάμου. Το 2002, ένας νέος νόμος που θέσπισε νομικό ορισμό της βίας, κάλυψε και το συζυγικό βιασμό.

Πολλές περιπτώσεις συντροφικής βίας, μέχρι πρότινος, έβρισκαν στέγη κάτω από τις γενικές διατάξεις του ποινικού μας συστήματος. Οι διατάξεις αυτές, είτε είχαν θεσπισθεί για την προστασία του γενικότερου αγαθού της ζωής και της γενετήσιας αξιοπρέπειας (π.χ σωματικές βλάβες, ανθρωποκτονίες, απειλές, βιασμοί και ασέλγειες), είτε, εφαρμόζονταν αναλόγως, και όχι ευθέως, στις περιπτώσεις οικογενειακής βίας (π.χ ρύθμιση κατάστασης, στα πλαίσια της δικαστικής προστασίας με ασφαλιστικά μέτρα).

Από το έτος 2006 και τη θέσπιση του νόμου 3500/2006 ο Έλληνας Νομοθέτης έκανε ένα σημαντικό βήμα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου της συντροφικής και ενδοοικογενειακής βίας, βάση των αρχών της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας του ατόμου, ώστε να ενισχυθεί η αρμονική συμβίωση των προσώπων στα πλαίσια της οικογένειας ή μιας στενά διαπροσωπικής σχέσης. Στο πλαίσιο αυτό, ο νόμος εισάγει 3 κρίσιμες μεταρρυθμιστικές τομές (Παπαληγούρας, 2006):

- 1) Για πρώτη φορά, καθιερώνεται ο πρωτοπόρος θεσμός της δικαστικής διαμεσολάβησης, για εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας πλημμεληματικού χαρακτήρα όχι για βαριά εγκλήματα, δηλαδή για κακουργήματα. Δράστης και θύμα καλούνται ενώπιον του αρμόδιου εισαγγελέα, συνεπικουρούμενου από κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους και άλλους ειδικούς, προκειμένου να καταβληθούν όλες οι δυνατές προσπάθειες για την αποκατάσταση της αρμονικής συμβίωσης και της οικογενειακής ειρήνης.
- 2) Για πρώτη φορά, αντιμετωπίζεται πλέον ως έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας ο εξαναγκασμός σε ερωτική πράξη χωρίς την ελεύθερη βούληση και των δύο συμβίων, σύμφωνα με τα ισχύοντα στα κράτη-μέλη της Ε.Ε.
- 3) Για πρώτη φορά, όλο το πλέγμα των μέτρων εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις σταθερής συμβίωσης μεταξύ ανδρός και γυναικός εκτός γάμου.

Επιπλέον θεσπίζονται νέες εγκληματικές συμπεριφορές που μέχρι σήμερα δεν θεωρούνταν καν αξιόποινες πράξεις σε ενδοοικογενειακό επίπεδο. Συγκεκριμένα:

- Με ιδιαίτερη αυστηρότητα επίσης τιμωρούνται (φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών) οι πράξεις ενδοοικογενειακής βίας σε βάρος εγκύου.

- Βαριά ποινή προβλέπεται σε περίπτωση πρόκλησης ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος.
- Επιπλέον, αυστηροποιούνται οι ποινές για ορισμένες ήδη ποινικά κολάσιμες συμπεριφορές στο ενδοοικογενειακό πλαίσιο.

1.7 Παράγοντες κινδύνου για την συντροφική βία

Η προέλευση της συντροφικής βίας είναι πολυδιάστατη και η αναζήτηση των παραγόντων κινδύνου είναι δύσκολη. Συνήθως οι άνδρες είναι αυτοί που ορίζονται ως «θύτες» μιας επιθετικής, βίαιης συμπεριφοράς. Αυτό συμβαίνει, διότι το μεγαλύτερο ποσοστό συντροφικής βίας ασκείται από τους άνδρες-συντρόφους προς τις γυναίκες-συντρόφους (Mignon et al., 2002).

Κάθε συντροφική σχέση είναι διαδραστική, οπότε οι ατομικοί παράγοντες, οι προσδοκίες και οι εμπειρίες των συντρόφων από προηγούμενες σχέσεις, συνενώνονται και αλληλεπιδρούν με τέτοιο τρόπο ώστε δημιουργούν ένα μοναδικό συνδυασμό συντροφικής σχέσης. Όταν όμως, οι δύο σύντροφοι έχουν διαφορετικές προσδοκίες ο ένας για τον άλλο μπορεί να οδηγηθούν σε προστριβές και καβγάδες. Ακόμα και στην περίπτωση που οι σύντροφοι μοιράζονται τις ίδιες απόψεις- προσδοκίες για την λειτουργία της σχέσης τους μπορεί και πάλι να υπάρξουν συνθήκες τέτοιες που να προωθούν την βία. Οι απόψεις για κυριαρχία του ενός συντρόφου και υποταγή του άλλου, είναι ένα τέτοιο πεδίο συγκρούσεων (Haley & Haley, 2001).

1.7.1 Παράγοντες κινδύνου για την άσκηση βίας

Οι λόγοι που πολλές φορές ο ένας ή και οι δύο σύντροφοι λειτουργούν με βίαιο τρόπο είναι πολλοί και περίπλοκοι. Κάποιοι από αυτούς είναι: η βαθιά ανασφάλεια, η ασυνεννοησία, η οικονομική κρίση, η επαγγελματική αβεβαιότητα, η ανωριμότητα της προσωπικότητας, η απόκτηση οικογένειας και ευθυνών που οι σύντροφοι δεν είναι σε θέση να αναλάβουν, η οικονομική και κοινωνική ανισότητα μεταξύ των δύο κλπ. Οι επιθέσεις και οι ταπεινώσεις είναι συμπεριφορές που στόχο έχουν την ηθική, ψυχολογική και σωματική εξόντωση του συντρόφου. Στόχος του επιτιθέμενου είναι η

υπερίσχυση, η επανάκτηση ελέγχου, η κυριαρχία του με σκοπό την ενδυνάμωση ενός πολύ ανίσχυρου και στην ουσία κατεστραμμένου εγώ (Maker & deRoos-Cassini, 2007).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών, αυξημένο κίνδυνο να εκδηλώσουν συντροφική βία έχουν οι νέοι, τα άγαμα ζευγάρια που συμβιώνουν, οι μειονότητες, οι κάτοικοι αστικών περιοχών, τα άτομα που έχουν χαμηλό εισόδημα και χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, καθώς και τα ζευγάρια με εισοδηματικές, εκπαιδευτικές και επαγγελματικές διαφορές. Η οικονομική δυσπραγία του ενός συντρόφου έχει σαν αποτέλεσμα να θεωρείται από τον άλλον σύντροφο ως «αδιοκτησία» του.

Από τον πρώτο καιρό μίας σχέσης μπορούν να γίνουν εμφανή κάποια σημάδια ενός πιθανού θύτη. Συμπεριφορές που στην αρχή κολακεύουν μία γυναίκα, όπως έντονη ζήλεια, κτητικότητα, απόλυτη αφοσίωση και έλεγχος μπορεί να είναι κάποια από τα σημάδια πως το συγκεκριμένο άτομο δεν δείχνει τον αυτονόητο σεβασμό στο σύντροφό του (Αθανασοπούλου και Καμπά, 2009).

Σύμφωνα με την Χατζηφωτίου (2005) η ερωτική ζήλια είναι η πιο κοινή αιτία βίαιων επεισοδίων μεταξύ ζευγαριών. Ένα άτομο το οποίο κατηγορεί συνεχώς τον ή την σύντροφό του ότι διατηρεί σεξουαλικές σχέσεις με οποιονδήποτε εμφανιστεί στη ζωή του (π.χ. φίλους, καθηγητή, αφεντικό, συναδέλφους κ.α.) ή που τον/την κατηγορεί συνεχώς ότι φλερτάρει με άλλους ή που παρακολουθεί διαρκώς που πάει, πως ντύνεται κτλ. ή χρησιμοποιεί συνήθως εκφράσεις όπως «σε θέλω μόνο για μένα», «δεν θέλω να σε κοιτάνε οι άλλοι» και γενικά συμπεριφέρεται σαν ο/η σύντροφος να είναι αντικείμενο κι όχι ανθρώπινη ύπαρξη, έχει μεγάλες πιθανότητες να εκδηλώσει μελλοντικά βίαιη συμπεριφορά.

Τα άτομα που καταφεύγουν στην άσκηση βίας είναι ως επί το πλείστον άτομα που έχουν προβλήματα συναισθηματικής ωριμότητας. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι σε θέση να αναγνωρίσουν επιτυχώς τα συναισθήματά τους, να τα ρυθμίσουν, να τα ελέγξουν και να τα εκφράσουν με έναν σωστό και κοινωνικά αποδεκτό τρόπο. Ιδιαίτερα, έχουν πρόβλημα στην διαχείριση του θυμού τους, τον οποίο τις περισσότερες φορές αδυνατούν να ελέγξουν και να εκφράσουν με σεβασμό στον άνθρωπο που έχουν απέναντί τους. Μπροστά λοιπόν σε αυτή τους την αδυναμία, η άσκηση βίας και η επιβολή τους με αυτόν τον τρόπο προβάλλεται ως η μόνη, εύκολη και βολική λύση.

Τα άτομα που λειτουργούν με επιθετικό τρόπο για να κυριαρχήσουν στους άλλους είναι συνήθως άτομα που έχουν πληγωθεί στην παιδική τους ηλικία και μέσα από την επιθετικότητα τους προσπαθούν να επιβιώσουν. Ο δικός τους πόνος προβάλλεται στους άλλους, κάνοντας τους άλλους να υποφέρουν και έτσι με ένα

διαστροφικό τρόπο αντλούν ικανοποίηση, δικαίωση και αισθάνονται ανακούφιση. Επίσης, μέσα από την βίαιη συμπεριφορά τους νομίζουν ότι εκείνοι έχουν την απαιτούμενη συναισθηματική απόσταση ασφάλειας από τον άλλο, έτσι ώστε να μην καταφέρει να τους πληγώσει ποτέ. Τα κύρια συναισθήματα τους είναι η οργή, η μνησικακία και η επιθυμία εκδίκησης που φυσικά απορρέουν από πολύ πρώιμες εμπειρίες μέσα στην ίδια τους την οικογένεια, που είχε ασκηθεί κάποια μορφή βίας. Η επίθεση στον σύντροφο είναι μια μέθοδος αποφυγής του ψυχικού πόνου, της λύπης, ακόμα και της κατάθλιψης. Στην περίπτωση του θύτη λειτουργεί ο μηχανισμός αντιστροφής, δηλαδή η επίθεση στον άλλο προκειμένου να ξεφύγει από την θέση του θύματος που ο ίδιος βρισκόταν στην παιδική του ηλικία (Palmetto et al., 2013).

Μέσα σε κάθε οικογένεια υπάρχει μια κατάσταση που για τα ίδια τα άτομα κρίνεται «κανονική» ή «φυσιολογική». Το κάθε παιδί που μεγαλώνει σε μια συγκεκριμένη οικογένεια μαθαίνει να θεωρεί φυσιολογικές τις συνθήκες μέσα στις οποίες έχει συνηθίσει να ζει. Έχουν υπάρξει μαρτυρίες παιδιών που ζούσαν σε οικογένειες με πολύ συχνά ξεσπάσματα βίας από την μεριά των γονιών τα οποία αποδέχονταν την βία ως κάτι το φυσιολογικό και αναγκαίο. Σε άλλες μάλιστα περιπτώσεις είχε παρατηρηθεί ότι τα παιδιά που είχαν βιώσει τους γονείς τους να ασκούν συχνά βία ο ένας προς τον άλλο, σαν ενήλικες εμφανίζουν αρκετά αυξημένα ποσοστά χρήσης βίας προς τους δικούς τους συντρόφους ενώ συνάμα κρίνουν την συμπεριφορά τους ως φυσιολογική.

Πολλοί σύντροφοι έχει παρατηρηθεί ότι κακοποιούν ή εμπλέκονται σε συμπεριφορές κακοποίησης μονάχα όταν βρίσκονται υπό την επήρεια αλκοόλ. Με την κατανάλωση αλκοόλ δεν δημιουργούνται τάσεις προς την βία απλά λειτουργεί βοηθητικά στην εμφάνιση βίαιων συμπεριφορών, αφού αίρονται οι μηχανισμοί ελέγχου του ατόμου. Είναι λοιπόν λάθος να αιτιολογούμε και να δικαιολογούμε την εμφάνιση βίας λόγω της χρήσης αλκοόλ. Συχνά αυτός ο τρόπος αντιμετώπισης υπονοεί και προβάλλει την ιδέα ότι το άτομο που δεν ελέγχει τις παρορμήσεις του όταν είναι υπό την επήρεια αλκοόλ, ουσιαστικά δεν έχει και την ευθύνη των πράξεών του, πράγμα βέβαια μη αποδεκτό (Haley & Haley, 2001).

1.7.2 Παράγοντες κινδύνου για την υποδοχή βίας

Όταν ένα ζευγάρι σχετίζεται μέσα από την βία, το θύμα σύντροφος ενεργεί με υποταγή, παραίτηση, φόβο, σύγχυση, αμφιβολία, ενοχή, άγχος, απομόνωση (Kuijpers et

al., 2012). Ένα άτομο που κακοποιείται δεν είναι γεμάτο αυτοπεποίθηση και ζωντάνια, δεν αναπτύσσει τα ταλέντα του και είναι συχνά μελαγχολικό, αφηρημένο, έχει ψυχοσωματικά συμπτώματα, αργεί στις υποχρεώσεις του και γενικά σηκώνει ένα τεράστιο βάρος για να προστατεύει τον εαυτό του. Συχνά το θύμα φωνάζει σε τρίτα άτομα και αυτή η στάση του επιτείνεται όταν δεν είναι μπροστά ο θύτης, ή είναι παρών κάποιος που ίσως προστατέψει το άτομο (αστυνομικός, πατέρας, αδελφός, κλπ), πράγμα που δημιουργεί εσφαλμένες εντυπώσεις σε ότι αφορά το θύμα (Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της βίας στην Οικογένεια, 2000).

Το θύμα γίνεται ο αποδιοπομπαίος τράγος, υπεύθυνος για όλα τα δεινά που συμβαίνουν στο θύτη κι έτσι γίνεται ο στόχος της βίας. Το θύμα αυτό καθαυτό είναι αθώο όσον αφορά το έγκλημα που πρόκειται να πληρώσει, όμως πολλοί πιστεύουν, ακόμα και οι μάρτυρες μιας επίθεσης, ότι συναινεί σιωπηρά ή ότι συνεργεί συνειδητά ή ασυνείδητα, στην επίθεση. Ο ισχυρισμός αυτός δεν έχει νόημα δεδομένου ότι το θύμα, λόγω της επιρροής, δεν έχει το ψυχικό σθένος να ενεργήσει διαφορετικά. Το γεγονός ότι συμμετέχει παθητικά, δεν αμβλύνει καθόλου την τραγικότητα της θέσης του.

Το ιδανικό θύμα είναι ένα άτομο που έχει την προδιάθεση να αυτοενοχοποιείται, πρόκειται για άτομα που αφοσιώνονται στους δικούς τους ανθρώπους. Στις δύσκολες καταστάσεις ενοχοποιούνται, αισθάνονται ότι τα γεγονότα ξεπερνούν τον εαυτό τους, με αποτέλεσμα να κουράζονται και να μην αποδίδουν, συνεπώς αισθάνονται όλο και περισσότερες ενοχές, κατακρίνοντας τον εαυτό τους («εγώ φταίω που ο σύντροφός μου δεν είναι ευχαριστημένος ή είναι επιθετικός»). Τα θύματα στην ουσία παίρνουν την ενοχή του θύτη. Τα άτομα αυτά τα διακατέχει αίσθημα κατωτερότητας.

Τα θύματα δείχνουν αφελή, ευκολόπιστα, καθώς δεν μπορούν να φανταστούν ότι ο άλλος είναι καταστροφικός, προσπαθούν να βρουν λογικές εξηγήσεις και να λύσουν την παρεξήγηση. Στην επίθεση που δέχεται, το θύμα δείχνει αρχικά κατανόηση και προσπαθεί να προσαρμοστεί, καταλαβαίνει και συγχωρεί, γιατί αγαπάει τον θύτη. Το θύμα ελπίζει ότι ο άλλος θ' αλλάξει, θα καταλάβει ότι προξενεί πόνο και θα μετανιώσει (Hirigoyen, 2004).

1.8 Συνέπειες συντροφικής βίας

Η συντροφική βία είναι ένα πρόβλημα με κρίσιμες διαστάσεις. Προσβάλλει την σωματική αλλά κυρίως την ψυχοσυναισθηματική τους ακεραιότητα τόσο

μεσοπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Κατατάσσεται υψηλά στην λίστα των αιτιών σε τραυματισμούς και θανάτους+ κυρίως των γυναικών θυμάτων. Οι συνέπειες της επαναλαμβανόμενης και παρατεταμένης βίας, μπορούν να χωριστούν σε σωματικές, ψυχολογικές και σεξουαλικές.

1.8.1 Συνέπειες στη σωματική υγεία

Οι σωματικές συνέπειες είναι σοβαροί τραυματισμοί και μερικές φορές μόνιμοι. Οι πιο άμεσες συνέπειες στη σωματική υγεία είναι οι τραυματισμοί όπως ο οξύς και χρόνιος πόνος, κοψίματα, καψίματα, μελανώματα, διαστρέμματα, διασεισεις, σπασμένα κόκκαλα και δόντια, μυϊκοί και σκελετικοί τραυματισμοί, βλάβες στα μάτια και τα αυτιά. Παράλληλα με τις άμεσες σωματικές κακώσεις, υπάρχουν και χρόνιες συνέπειες στο νευρολογικό, το μυϊκό, το ουροποιητικό, το καρδιαγγειακό, το γαστρεντερικό και το αναπαραγωγικό σύστημα όπως κολπικές εκκενώσεις, δυσπεψία, διάρροια ή δυσκοιλιότητα, στομαχικά έλκη, σπαστική κολίτιδα, που φαίνεται να συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με το χρόνιο άγχος που δημιουργείται στα θύματα ως αποτέλεσμα βίας (Plichta & Falik, 2001; Coker et al., 2000; Perttu, S. & Kaselitz, V., 2006).

Η Lees (2000) υποστηρίζει ότι υπάρχει υψηλή συσχέτιση μεταξύ συζυγικού βιασμού και φόνου. Οι άνδρες που βιάζουν και χτυπούν τις γυναίκες τους είναι εξαιρετικά επικίνδυνοι και έχουν περισσότερες πιθανότητες να τις τραυματίσουν σοβαρά και να προβούν ακόμα και στο έγκλημα.

1.8.2 Συνέπειες στη σεξουαλική υγεία

Η σεξουαλική κακοποίηση αποτελεί αναμφισβήτητα μια από τις πιο τραγικές και ταπεινωτικές εμπειρίες που μπορεί να βιώσει ένας άνθρωπος και μία πράξη με καθαρά αντικοινωνικό χαρακτήρα η οποία στιγματίζεται από κάθε πολιτισμένη ανθρώπινη κοινωνία. Με όποια μορφή και αν εμφανίζεται, η σεξουαλική βία έχει σοβαρές συνέπειες, τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχική υγεία των θυμάτων. Τα αποτελέσματα της σεξουαλικής βίας είναι σοβαρά και μπορεί να έχουν μεγάλη διάρκεια (Παπαδομαρκάκη, 2006).

Οι σεξουαλικές συνέπειες της κακοποίησης μπορεί να περιλαμβάνουν μόλυνση από τον ιό HIV, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, εγκυμοσύνη, αποβολή ενός

υπάρχοντα εμβρύου, εμμηνορροϊκές διαταραχές, σοκ, μούδιασμα, σοβαροί κοιλιακοί πόνοι και σαν αποτέλεσμα ψυχολογικού τραύματος (Γιωτάκος και Τσιλιάκου, 2008).

1.8.3 Συνέπειες στη ψυχική υγεία

Σύμφωνα λοιπόν με όσα έχουν προαναφερθεί σχετικά με τις επιπτώσεις της κακοποίησης στην ψυχολογία της γυναίκας δεν πρέπει να προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι 1 στις 3 κακοποιημένες γυναίκες έχει κάνει απόπειρα αυτοκτονίας, ενώ σε σχέση με το γενικό πληθυσμό οι απόπειρες που κάνουν οι γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση είναι πέντε με οχτώ φορές περισσότερες. Τα αποτελέσματα μίας μελέτης που πραγματοποιήθηκε σε εννέα κακοποιημένες γυναίκες στην περιοχή του ανατολικού Λονδίνου έδειξαν ότι η πιο ακραία εκδήλωση της γυναικείας αυτοκατηγορίας και εσωτερικής σύγκρουσης, είναι η τάση για αυτοκαταστροφή. Και οι εννέα γυναίκες είχαν αυτοκαταστροφικές τάσεις σε διάφορα επίπεδα επικινδυνότητας. Στην ερώτηση τι ήταν αυτό που τις απέτρεψε από το να αυτοκτονήσουν, οι τρεις από τις γυναίκες αναφέρθηκαν στα παιδιά τους. Η παρουσία των παιδιών σε μία βίαιη σχέση δημιουργεί περισσότερο άγχος στη γυναίκα, που μπορεί να φοβάται για την ασφάλειά της (Χατζηφωτίου, 2005)

Ακόμη και αν η σωματική ζημιά είναι μηδαμινή, όλα τα θύματα βιώνουν ψυχολογικό τραύμα. Ίσως νοιώθουν ότι έχουν παραλύσει απ' τον τρόμο, ίσως να βιώνουν σωματικό και συναισθηματικό πόνο, έντονη αηδία για τον ίδιο τους τον εαυτό, έλλειψη δύναμης, δυσπιστία, συναισθητική ισοπέδωση, αίσθημα έντονου θυμού και οργής, ενοχής, απομόνωσης. Μπορεί τα θύματα να νοιώθουν ότι είναι άχρηστα, απαθή, να έχουν άρνηση και ανικανότητα να λειτουργήσουν στην καθημερινή τους ζωή. Οι ψυχολογικές συνέπειες περιλαμβάνουν υψηλά επίπεδα άγχους και κατάθλιψης καθώς τα θύματα ζουν με ένα διαρκή φόβο. Είναι βέβαια για την κακοποίηση αλλά δεν γνωρίζουν το πότε θα συμβεί ή ποιες πράξεις τους θα χρησιμοποιηθούν σαν δικαιολογία γι' αυτό. Το αποτέλεσμα είναι να βρίσκονται σε μία συνεχή επιφυλακή για ότι λένε ή κάνουν γνωρίζοντας πως κάθε τους ενέργεια μπορεί να εκληφθεί λανθασμένα από τον θύτη.

Το απόγειο της ψυχολογικής βίας είναι ο φόβος, που έχει ενσταλαχτεί στο θύμα, ο οποίος ενεργοποιείται μέσω της απειλής του θανάτου. Το θύμα έχοντας βιώσει ακραίες συμπεριφορές από την πλευρά του θύτη, δεν αμφισβητεί, ούτε παραβλέπει το ενδεχόμενο να δολοφονηθεί. Έχει συνειδητοποιήσει την ακρότητα του χαρακτήρα του

και νιώθει, πως δε θα διστάσει να διαπράξει ακόμα και έγκλημα, προκειμένου να αποτελειώσει το θύμα (Hirigoyen, 2004).

Η απομόνωση, η έλλειψη προσωπικών επαφών με τους φίλους και την οικογένεια, δημιουργεί ακόμα μεγαλύτερο άγχος. Πολύ συχνά η απομόνωση επιβάλλεται από τον σύντροφο περιορίζοντας τη γυναίκα με τη χρήση βίας, απειλών και στερώντας την πρόσβαση σε βοήθεια ή ακόμα και ιατρική φροντίδα. Πολλές φορές βέβαια επιβάλει το ίδιο το θύμα την απομόνωση στον εαυτό του, εξαιτίας της ντροπής για αυτό που του συμβαίνει αλλά και της απροθυμίας του να το αποκαλύψει (Χατζηφωτίου, 2005).

Κεφάλαιο 2^ο Πρόληψη και Αντιμετώπιση

2.1 Παρεμβάσεις πρόληψης του φαινομένου

Η συντροφική βία είναι πρωτίστως πρόβλημα δημόσιας υγείας με καταστρεπτικές συνέπειες σε άτομα, οικογένειες και κοινότητες και η πρόληψή της οφείλει να ιεραρχηθεί ως προτεραιότητα στη χώρα μας, αφού έρευνες δείχνουν ανησυχητικά φαινόμενα αύξησης. Περαιτέρω δεν αποτελεί μια ιδιωτική υπόθεση αλλά πρόκειται για σοβαρό ποινικό αδίκημα. Με την ενημέρωση και εκπαίδευση των ατόμων για τα δικαιώματά τους πάνω στο σώμα τους, στην εκπαίδευση τους να λένε όχι σε κάθε συμπεριφορά που τους κάνει να νιώθουν άσχημα, άβολα, να αρνούνται συναισθηματικούς, ψυχολογικούς εκβιασμούς και κάθε μορφή βίας.

Όπως υποστηρίζει η S. Hage (2000), η συμβουλευτική είναι η πλέον κατάλληλη παροχή για την πρόληψη της κακοποίησης σε όλα τα επίπεδα, όπως τα ορίζει:

- η πρωτογενής πρόληψη έγκειται στο να προλάβουμε την βία προς το σύντροφο, όποτε διαφαίνεται πιθανότητα να προκύψει,
- η δευτερογενής πρόληψη επιδιώκει να ματαιωθεί η εμφάνιση της συμπεριφοράς κακοποίησης, που διατρέχουν κίνδυνο εμφάνισης βίας είτε σαν θύτες είτε σαν θύματα
- Ενώ η τριτογενής πρόληψη μειώνει την επίδραση της βίας των συντρόφων δια μέσου προγραμμάτων και παρεμβάσεων που προλαμβάνουν την επαναλαμβανόμενη βία συμπεριφορά ή την περαιτέρω κακοποιητική συμπεριφορά.

Επίσης η Χατζηφωτίου (2005), αναφέρει ότι η πρωτογενής πρόληψη συμπεριλαμβάνει τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου για τη προστασία κάθε ατόμου από πιθανή εμπειρία κακοποίησης, καθώς οποιοδήποτε άτομο αποτελεί εν δυνάμει θύμα κακοποίησης, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες βίωσης εμπειριών κακοποίησης στην ζωή του. Αλλά αφορά ακόμα και τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου σε κοινωνικό επίπεδο με μακροπρόθεσμο στόχο την εξάλειψη της κακοποίησης ενάντια στις γυναίκες στην κοινωνία μας. Στον τομέα της πρωτογενούς πρόληψης έχουν δοκιμαστεί με επιτυχία προγράμματα με βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους. Ενδεικτικά μέτρα που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην πρόληψη της συντροφικής βίας είναι: προγράμματα που να προετοιμάζουν τους νέους για τον γονεϊκό τους ρόλο, να βοηθούν στη συνειδητοποίηση ότι οι ανθρώπινες σχέσεις και οι σχέσεις μεταξύ των 2 φύλων θα πρέπει να βασίζονται στις αρχές της ισότητας και του

αλληλοσεβασμού, μέτρα που να ενισχύουν ότι η χρήση οποιασδήποτε μορφής βίας αποτελεί ανεπίτρεπτη και μη αποδεκτή συμπεριφορά και καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προγράμματα πρόνοιας και παροχής για τη βελτίωση των συνθηκών κατοικίας, εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας της οικογένειας κ.α..

Η δευτερογενής πρόληψη συμπεριλαμβάνει οποιοδήποτε πρόγραμμα απευθύνεται σε άτομα ή ομάδα ατόμων που προέρχονται από περιβάλλον υψηλού κινδύνου και κάθε μέτρο που λαμβάνεται γι' αυτά με σκοπό να προληφθεί η κακοποίηση. Για παράδειγμα, η κατηγορία των αντρών που έχουν εκδηλώσει βίαιη συμπεριφορά κατά των συντρόφων τους και θεωρούνται έτσι ως ομάδα υψηλού κινδύνου. Στην Ελλάδα, δεν έχουν αναπτυχθεί προγράμματα από επίσημους φορείς και δίκτυα φροντίδας για την αντιμετώπιση του πληθυσμού αυτού σε σχέση με χώρες του εξωτερικού που υπάρχει μεγάλη δραστηριοποίηση από τη πολιτεία για το θέμα των βίαιων αντρών.

Η τριτογενής πρόληψη συμπεριλαμβάνει οποιοδήποτε πρόγραμμα ασχολείται με τα θύματα μετά από περιστατικά κακοποίησης με κύριο σκοπό να προληφθεί η επανάληψή τους. Τα προγράμματα εστιάζουν στην ενδυνάμωση της γυναίκας που υπέστη κακοποίηση από τον βίαιο σύντροφό της όσο και στα παιδιά, αν υπάρχουν. Λαμβάνοντας υπόψη και τις πολυδιάστατες συνέπειες στη γυναίκα, δίνεται έμφαση στην παρέμβαση των ειδικών συμβουλευτικών κέντρων και σταθμών της κοινότητας που μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των σωματικών, ψυχολογικών και άλλων συνεπειών της βίας (Χατζηφωτίου, 2005).

2.2 Δομές και υπηρεσίες αντιμετώπισης του φαινομένου

Στην Ελλάδα οι επίσημοι φορείς που ασχολούνται εξειδικευμένα με το πρόβλημα της βίας κατά των γυναικών είναι ακόμη περιορισμένοι. Ωστόσο, πρέπει να αναγνωριστεί ότι έχουν γίνει σημαντικά βήματα, καθώς έχει πραγματοποιηθεί μια σειρά από εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού. Έχουν δοθεί χρηματοδοτήσεις για τηλεφωνικές γραμμές SOS και για τη λειτουργία ξενώνων. Έχουν διεξαχθεί επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες με θέμα την ενδοοικογενειακή βία, έχουν δημοσιευτεί τα πρώτα εθνικά στατιστικά στοιχεία για την βία κατά των γυναικών και έχουν λάβει έγκριση χρηματοδότησης και συνεπώς και διεξαγωγής, σημαντικά ερευνητικά προγράμματα για την βία (Χατζηφωτίου, 2005).

Οι επίσημες δομές και υπηρεσίες που ασχολούνται στην Ελλάδα με το πρόβλημα της συντροφικής βίας είναι οι παρακάτω:

Ξενώνες για την κακοποιημένη γυναίκα και το παιδί

Στην Ελλάδα λειτουργούν 7 ξενώνες για την κακοποιημένη γυναίκα και το παιδί, οι οποίοι έχουν δημιουργηθεί προκειμένου να φιλοξενήσουν τη γυναίκα με τα παιδιά της που έχουν υποστεί κάθε μορφή βίας (ψυχολογική, οικονομική, σεξουαλική, σωματική) από τον πατέρα, σύζυγο, σύντροφο, αδελφό ή φίλο. Ο κάθε ξενώνας δίνει στη γυναίκα η δυνατότητα να φιλοξενηθεί όσο αυτό χρειαστεί και να προστατευθεί μαζί με τα παιδιά της εν ώρα κρίσης. Επίσης μπορεί να ενημερωθεί σχετικά με τα δικαιώματά της, να στηριχθεί από το εξειδικευμένο προσωπικό και τελικά να αποφασίσει η ίδια για τη ζωή της. Ο Ξενώνας παρέχει (Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου, 2006):

- Φιλοξενία της γυναίκας με τα παιδιά της
- Παροχή στέγης και διατροφής
- Ψυχολογική Στήριξη
- Νομικές Συμβουλές
- Βιβλιοθήκη
- Συνεργασία με τον Ο.Α.Ε.Δ. για ευκολότερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας
- Συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και φορείς που μπορούν να την βοηθήσουν
- Συνεργασία με τα Μ.Μ.Ε. για την συνεχή ενημέρωση του φαινόμενου βίας.
- Επεξεργασία στατιστικών δεδομένων για θέματα βίας.

Γενική Γραμματεία Ισότητας-Συμβουλευτικά Κέντρα

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης είναι αρμόδια για την προώθηση και την πραγματοποίηση της νομικής και ουσιαστικής ισότητας των δύο φύλων σε όλους τους τομείς, πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό. Η Γενική Γραμματεία Ισότητας, για την πληρέστερη ενημέρωση του κοινού, θεωρεί αναγκαίο τον καταμερισμό των υπηρεσιών που παρέχουν τα τμήματα και οι μονάδες της, όπου μπορούν να απευθύνονται οι πολίτες. Έτσι, λειτουργούν τα τμήματα του γραφείου πληροφόρησης του κοινού, νομικό τμήμα, το τμήμα εκδόσεων και εκδηλώσεων και το τμήμα διεθνών σχέσεων (Χατζηφωτίου, 2005).

Τα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων εντάσσονται στο πανελλαδικό δίκτυο 61 δομών για την πρόληψη και αντιμετώπιση

όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών (ενδο-οικογενειακή, βιασμός, trafficking, σεξουαλική παρενόχληση) που σχεδίασε η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων με χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ στο πλαίσιο του Εθνικού Προγράμματος για την Ουσιαστική Ισότητα των Φύλων 2010-2013. Τα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας Φύλων στελεχώνονται από ειδικό επιστημονικό προσωπικό συμβούλων εξειδικευμένων στην προσέγγιση των γυναικών με την οπτική του φύλου (ψυχολόγους, κοινωνικές/-ούς λειτουργούς και νομικούς) και παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες πληροφόρησης και συμβουλευτικής στις γυναίκες που απευθύνονται σε αυτά, στο πλαίσιο ολοκληρωμένων δράσεων ψυχοκοινωνικής στήριξης. Παρέχονται εξειδικευμένες υπηρεσίες πληροφόρησης και συμβουλευτικής στους τομείς (Γενική Γραμματεία Ισότητας των φύλων, 2013β):

- α) ψυχοκοινωνική και νομική στήριξη γυναικών θυμάτων βίας,
- β) απασχόληση και επιχειρηματικότητα σε συνεργασία με το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ),
- γ) νομική βοήθεια και
- δ) σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία.

Κέντρο ερευνών για θέματα ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.)

Επίσης το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, που λειτουργεί από το 1994, έχει πέντε παραρτήματα σε όλη τη χώρα και στους βασικούς άξονες δραστηριοτήτων του περιλαμβάνει και την υποστήριξη των γυναικών που υφίστανται κακοποίηση, περιθωριοποίηση και κοινωνικό αποκλεισμό. Το 2000 οργάνωσε την εκστρατεία ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και των αρμόδιων φορέων για τη βία κατά των γυναικών στην οικογένεια και το 2002 εξέδωσε το «εγχειρίδιο αυτοβοήθειας για τις κακοποιημένες γυναίκες», προκειμένου να βοηθήσει με πρακτικές συμβουλές τις γυναίκες που υφίστανται βία, τόσο κατά την ώρα της κρίσης, όσο και προληπτικά, αλλά και την οργάνωση και ενίσχυση της ζωής τους μετά από τέτοια περιστατικά (Χατζηφωτίου, 2005).

Τηλεφωνική υποστήριξη

Η τηλεφωνική υποστήριξη παρέχεται από όλους τους Ξενώνες για την Κακοποιημένη Γυναίκα και το παιδί, αλλά και από τα περισσότερα Συμβουλευτικά Κέντρα που υφίστανται στην Ελλάδα. Ανάμεσα σε αυτές, λειτουργεί η Γραμμή SOS 15900, εθνικής εμβέλειας, η οποία δίνει τη δυνατότητα στις γυναίκες θύματα βίας ή σε τρίτα πρόσωπα να επικοινωνήσουν άμεσα με ένα φορέα αντιμετώπισης της έμφυλης

βίας. Τη γραμμή στελεχώνουν ψυχολόγοι, Κοινωνικοί Λειτουργοί και κοινωνιολόγοι που παρέχουν άμεση βοήθεια σε έκτακτα και επείγοντα περιστατικά βίας σε 24ωρη βάση, 365 μέρες το χρόνο. Ταυτόχρονα υπάρχει δυνατότητα ηλεκτρονικής επικοινωνίας των γυναικών μέσω της διεύθυνσης e-mail: [SOS 15900@isotita.gr](mailto:SOS15900@isotita.gr).

Απευθύνεται σε γυναίκες (Γενική Γραμματεία Ισότητας των φύλων, 2013α):

- που υφίστανται σωματική κακοποίηση.
- που υφίστανται ψυχολογική, συναισθηματική ή λεκτική βία
- που υφίστανται οικονομική βία
- που έχουν υποστεί βιασμός ή απόπειρα βιασμού
- που έχουν υπάρξει θύματα πορνείας ή trafficking
- που έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία, σε κοινωνικό χώρο, στην οικογένεια.

Κεφάλαιο 3^ο Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού

Γενικά, ο Κοινωνικός Λειτουργός παρέχει τις υπηρεσίες του στον εργασιακό του χώρο για την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση των προβλημάτων των εξυπηρετούμενων και των οικογενειών τους, σύμφωνα με τις αρχές και μεθόδους της κοινωνικής εργασίας. Όσον αφορά το ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στο φαινόμενο της βίας στις συντροφικές σχέσεις αυτός εστιάζει τόσο στο επίπεδο της πρόληψης όσο και στο επίπεδο της αντιμετώπισης του φαινομένου.

3.1 Στην πρόληψη

Είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι η πρόληψη της συντροφικής βίας κινείται κυρίως σε πρωτογενές και δευτερογενές επίπεδο. Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στη πρωτογενή πρόληψη εστιάζει στην ενθάρρυνση και ενεργό συμμετοχή του γενικού πληθυσμού σε προγράμματα (Ambuel, et. al., 2006):

- Βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης, όπως καλύτερους όρους εκπαίδευσης, υγείας με στόχο τον περιορισμό της κοινωνικής απομόνωσης, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Ευαισθητοποίησης της κοινότητας σχετικά με το φαινόμενο της κακοποίησης, με στόχο την αλλαγή στάσεων, αντιλήψεων και αξιών που προβάλλουν τις ανισότητες ανάμεσα στα δύο φύλα και ενθαρρύνουν την επιβολή της σωματικής τιμωρίας. Εμβαθύνοντας περισσότερο, οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορούν να συμμετέχουν σε φόρουμ στα γραφεία τους ή στην εκπαίδευση άλλων επαγγελματιών υγείας που σχετίζονται έμμεσα ή άμεσα με το φαινόμενο. Τα φόρουμ αυτά σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων μπορούν να αυξήσουν την ενημέρωση της κοινής γνώμης για το φαινόμενο της συντροφικής βίας αλλά και να προσφέρουν ένα μηχανισμό που θα δίνει την δυνατότητα σε άτομα διαφορετικής κοινωνικής προέλευσης να ανταλλάσσουν δημόσια τις απόψεις τους για το πρόβλημα.
- Ενημέρωση του κοινού για τον τρόπο αντίδρασής του, αν υποπέσει στην αντίληψή του περίπτωση κακοποίησης του ενός συντρόφου από τον άλλον.

Όσον αφορά τα σχολεία, οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορούν να συμμετέχουν ή να ενισχύσουν τις προσπάθειες ώστε τα παιδιά να μάθουν από μικρή ηλικία να λύνουν τις διαφορές τους ειρηνικά και να ελέγχουν τον θυμό τους. Ειδικά για τη μέση και την ανώτερη εκπαίδευση κατάλληλα διαμορφωμένα σεμινάρια που θα δίνουν την ευκαιρία στους συμμετέχοντες (Kirst et al., 2012):

- ✓ Να αναγνωρίζουν από τις πρώτες συναντήσεις ανησυχητικά σημάδια στη συμπεριφορά του ατόμου με το οποίο έρχονται σε επαφή, όσον αφορά την προδιάθεση για βίαιη συμπεριφορά.
- ✓ Να ενθαρρύνονται για την σύναψη διαπροσωπικών σχέσεων που θα βασίζονται στην εμπιστοσύνη και όχι στην δύναμη ή τον έλεγχο του ενός συντρόφου από τον άλλον.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η ειλικρινής αγάπη δεν σχετίζεται με την επιτυχία, άλλες φιλικές σχέσεις ή την ξεχωριστή ανάπτυξη της προσωπικότητας του καθενός συντρόφου.

Αρχικά, η δευτερογενής πρόληψη στοχεύει στο να εντοπίσει, μέσα από το γενικό πληθυσμό, τις ευάλωτες εκείνες κοινωνικές ομάδες, οι οποίες παρουσιάζουν μεγαλύτερη πιθανότητα να αναπτύξουν επικίνδυνες συμπεριφορές («υψηλού κινδύνου») σχετικά με την άσκηση βίας στα πλαίσια μιας συντροφικής σχέσης. Οι ομάδες αυτές διαθέτουν ένα ή περισσότερους «παράγοντες κινδύνου» (risk factors), οι οποίοι, όπως έχει προκύψει από εμπειρικές έρευνες, πιθανολογούν κάποια προδιάθεση για τέτοιου είδους συμπεριφορές.

Επιπλέον, η δευτερογενής πρόληψη στοχεύει στη μείωση των περιστατικών βίας, ενώ υπάρχουν πρώιμες ακόμα ενδείξεις. Ο τύπος αυτής της πρόληψης στοχεύει σε έφηβες που βρίσκονται στην αρχή σχέσεων βίας και σε έφηβους όπου έχουν διαμορφωμένες μισογυνιστικού τύπου αντιλήψεις ώστε να βοηθηθούν έγκαιρα. Επίσης, ο γενικός πληθυσμός αποτελεί στόχο για δευτερογενή πρόληψη της συντροφικής βίας. Το κύριο προληπτικό έργο περιλαμβάνει την έγκαιρη παραπομπή εφήβων γυναικών που βρίσκονται σε σχέσεις βίας, την τακτική τους παρακολούθηση και τη λειτουργία συμβουλευτικού τύπου υπηρεσιών στα σχολεία, στους συμβουλευτικούς σταθμούς νέων και στα κέντρα ψυχικής υγείας (Wolfe & Jaffe, 1999).

3.2 Στην αντιμετώπιση

Οι κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους, τις αξίες τους και τις δεξιότητες τους ώστε να εξετάζουν και να επιλύουν το πρόβλημα της συντροφικής βίας. Επιπροσθέτως, οι κοινωνικοί λειτουργοί είναι ανάγκη να ακολουθούν τις μεταβολές στο τρόπο δράσης τόσο των θυμάτων όσο και των δραστών της συντροφικής βίας. Επιπλέον, είναι κρίσιμο το να συμπεριφέρονται σε κάθε ξεχωριστή προσωπικότητα με τρόπο που να τον σέβονται και να είναι ευαίσθητοι στις

σχέσεις τους με τα θύματα αλλά και τους θύτες της συντροφικής κακοποίησης. Εκτός από την αυτονόητη δράση τους που εστιάζεται στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης του θύματος οι Κοινωνικοί Λειτουργοί πρέπει να τονώνουν τις διαπροσωπικές σχέσεις ανάμεσα στο θύτη και στο θύμα αλλά και ανάμεσα στο θύτη και τους υπόλοιπους επαγγελματίες που σχετίζονται με το φαινόμενο της κακοποίησης σε ένα ζευγάρι (McClennen, 2010).

Οι βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν τους Κοινωνικούς Λειτουργούς κατά την επαγγελματική τους δραστηριότητα παραθέτονται ακολούθως (Καλλινικάκη, 2011):

- ✓ Εμπιστευτικότητα. Τα θύματα της σεξουαλικής ή και οικιακής βίας είναι στεναχωρημένα από την βία που τους έχει ασκηθεί με αποτέλεσμα να μην επιθυμούν να μάθει κανείς για το τι τους έχει συμβεί. Επιπλέον, η εμπιστευτικότητα αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την ασφάλεια του θύματος.
- ✓ Όταν ο κοινωνικός λειτουργός αντλεί πληροφορίες από το θύμα με προσωπικές συνεντεύξεις δεν πρέπει να παρευρίσκεται κανείς και να ακούει τη συζήτηση. Ειδικά η παρουσία του θύτη στο χώρο της συνέντευξης μπορεί να ανησυχήσει και να τρομάξει το θύμα με επακόλουθο η όλη διαδικασία να μην δώσει τα επιθυμητά αποτελέσματα.
- ✓ Ο κοινωνικός λειτουργός εκτός από το να μπορεί να μεταδίδει ασφάλεια στο θύμα, να το ακούει προσεκτικά και να ικανοποιεί τις επιθυμίες του.
- ✓ Σε αρκετές περιπτώσεις είναι θεμιτό ο κοινωνικός λειτουργός να δίνει καταφύγιο στο θύμα και αν είναι αναγκαίο να καλεί ο ίδιος την αστυνομία.

Σύμφωνα με τη δεοντολογία και τις αρχές του επαγγέλματος της Κοινωνικής Εργασίας, οι κοινωνικοί λειτουργοί στις περιπτώσεις κακοποίησης σε μια συντροφική σχέση, πρέπει να ξεκινούν από την αναγνώριση των κοινών βιωμάτων των θυμάτων και να προχωρούν πάντα στην εξέταση των διαφορών ανάμεσα στο συγκεκριμένο θύμα. Επιπλέον, δεν πρέπει να κάνουν υποθέσεις για την φυσιολογική ή αποδεκτή συμπεριφορά των θυμάτων, που στη μεγάλη πλειονότητα τους είναι γυναίκες, χωρίς να λάβουν υπόψη τους παράγοντες αυτούς. Πιο συγκεκριμένα είναι ανάγκη να αναγνωρίσουν και να κατανοήσουν τις εμπειρίες των γυναικών, να αναγνωρίσουν την ανισορροπία των δυνάμεων και την άνιση μεταχείριση που δέχονται στα πλαίσια μιας συμβίωσης (Malcolm, 2002).

Η άποψη των κοινωνικών λειτουργών πρέπει να εστιάζεται στο γεγονός ότι οι κακοποιημένες γυναίκες αντιμετωπίζουν προβλήματα και δυσκολίες που δημιουργούνται κάτω από τις συνθήκες μιας συγκεκριμένης κοινωνικής δομής. Με την

ατομική κοινωνική εργασία ο Κοινωνικός Λειτουργός θα πρέπει, αρχικά, να ανασυγκροτήσει το «εγώ» του ατόμου που κακοποιείται και να αναπτύξει τη χαμένη αυτοπεποίθηση του, ώστε να μπορέσει του ίδιου να δράσει, μειώνοντας την παθητικότητα που το διακατέχουν. Πρέπει να ενισχύσει την αυτοεκτίμηση και την εμπιστοσύνη στο θύμα καθώς και στις δυνατότητες του. Επιπλέον, ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει να είναι σε θέση μέσα από τη συζήτηση και την συνεργασία με το άτομο να το βοηθήσει να εντοπίσει και να αναγνωρίσει τις εναλλακτικές λύσεις.

Το έργο των Κοινωνικών Λειτουργών και των υπόλοιπων ειδικών στο φαινόμενο της συντροφικής κακοποίησης ανάγεται στην κατανόηση, στη διαμεσολάβηση ανάμεσα στους θεσμούς, στους φορείς και στην κοινότητα, στη συμπαράσταση, στην αντιμετώπιση κρίσιμων καταστάσεων, στην επίλυση ειδικών θεμάτων, στη διερεύνηση των αναγκών με τα κατάλληλα μέσα (π.χ. λήψη κοινωνικού ιστορικού), στην ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των ατόμων που απαιτούν χρόνο για να αποφέρουν το επιθυμητό και προσδοκώμενο αποτέλεσμα (McClennen, 2010).

Κεφάλαιο 4^ο Ερευνητικό Μέρος

4.1 Σκοπός Μελέτης

Σκοπός της πολυεπίπεδης παρέμβασης ήταν η βελτίωση των στάσεων, των γνώσεων και των συμπεριφορών των φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

4.2 Διατύπωση Ερευνητικών Ερωτημάτων

- Διαφέρουν οι φοιτητές που δέχονται την παρέμβαση από αυτούς που δε δέχονται την παρέμβαση ως προς τις συμπεριφορές, τις στάσεις και τις γνώσεις για τη συντροφική βία;
- Διαφέρουν οι γνώσεις και οι στάσεις των φοιτητών που δέχονται την πολυεπίπεδη παρέμβαση για τη συντροφική κακοποίηση πριν από την παρέμβαση από τις γνώσεις και τις στάσεις τους μετά την παρέμβαση;
- Διαφέρει η συμπεριφορά των φοιτητών της ομάδας παρέμβασης πριν από την παρέμβαση από τη συμπεριφορά τους μετά την παρέμβαση;

4.3 Δεοντολογική έγκριση

Για την υλοποίηση του προγράμματος παρέμβασης ζητήθηκε έγκριση από την Επιτροπή αξιολόγησης του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Κρήτης. **(Παράρτημα 1).**

4.4 Μεθοδολογία

4.4.1 Σχέδιο παρέμβασης

Πραγματοποιήθηκε πολυεπίπεδη παρέμβαση με ομάδα παρέμβασης (intervention group) και ομάδα ελέγχου (control group). Η αξιολόγηση της παρέμβασης έγινε πριν και ένα μήνα μετά την παρέμβαση με ερωτηματολόγιο. Η πρώτη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο 2013.

4.4.2 Συμμετέχοντες

Η ομάδα παρέμβασης (intervention group) αποτελούταν από 40 φοιτητές του Τ.Ε.Ι. Κρήτης και η ομάδα ελέγχου (control group) από 40 φοιτητές του Πανεπιστημίου Κρήτης. Η επιλογή των συμμετεχόντων στις δύο ομάδες έγινε με δειγματοληψία ευκολίας με προσέγγιση των φοιτητών σε δημόσιους χώρους των δύο ιδρυμάτων.

4.4.3 Περιεχόμενο παρέμβασης

Η παρέμβαση – εκπαιδευτικό πρόγραμμα περιελάμβανε: α) μια ημερίδα με θέμα τη «Βία στις Συντροφικές Σχέσεις» που σκοπός της ήταν η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων (ομάδα παρέμβασης) για θέματα που σχετίζονται με τη συντροφική βία και η συλλογή του δείγματος για την έρευνα, β) την ανάρτηση ενημερωτικών αφισών σε δημόσιους χώρους του ΤΕΙ Κρήτης, γ) την αποστολή μηνυμάτων ευαισθητοποίησης με περιεχόμενο σχετιζόμενο με τη συντροφική βία.

Ειδικότερα, η ημερίδα πραγματοποιήθηκε στις 4/4/2013, στις 17:00 στο Νέο Αμφιθέατρο του ΤΕΙ Κρήτης, στην πόλη του Ηρακλείου (**Παράρτημα 3**). Συμμετείχαν ειδικοί από τον Ξεώνα Κακοποιημένης Γυναίκας και Παιδιού, τον Σύνδεσμο Μελών Γυναικείων Σωματείων Νομού Ηρακλείου και το Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Ηρακλείου. Χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι όπως η βιωματική και η ενημέρωση με σκοπό τη συζήτηση, την αλληλεπίδραση με τους συμμετέχοντες και την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την συντροφική βία. Πραγματοποιήθηκαν δυο ασκήσεις βιωματικού χαρακτήρα με τίτλο «1 στις 5» και «Παιχνίδι γνωριμίας για τη συντροφική κακοποίηση», αντίστοιχα. Στόχος τους ήταν η ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων, η καλύτερη κατανόηση του θέματος, η μεταξύ τους αλληλεπίδραση και ο προβληματισμός επί του θέματος.

Το έντυπο ενημερωτικό υλικό (αφίσες) που αναρτήθηκε στους δημόσιους χώρους του ΤΕΙ Κρήτης είχε περιεχόμενο σχετιζόμενο με το θέμα της συντροφικής κακοποίησης (μικρά μηνύματα με εικόνες) και στόχευε στον περαιτέρω προβληματισμό και την ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων μετά το τέλος της ημερίδας. Επιμέρους ζητούμενο ήταν οι αφίσες να δώσουν αφορμή για συζήτηση και αλληλεπίδραση μεταξύ των φοιτητών, ακόμα και όσων δεν είχαν παρακολουθήσει την ημερίδα. Γι' αυτό το λόγο οι αφίσες ήταν κατανοητές και έδιναν απευθείας το μήνυμα στο θεατή- αναγνώστη (**Παράρτημα 4.2**).

Σε όσους συμμετείχαν στην ημερίδα (ομάδα παρέμβασης) στάλθηκαν μέσα στο διάστημα του ενός μήνα μετά το πέρας της ημερίδας τρία μηνύματα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με σκοπό την περαιτέρω ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων. Το περιεχόμενο τους ήταν το εξής: μύθοι και αλήθειες για τη συντροφική κακοποίηση, βασικοί παράγοντες άσκησης βίας και ενημέρωση για το πώς πρέπει να αντιδρά κανείς στη γνώση ότι κάποιο άτομο κακοποιείται (**Παράρτημα 4.3**).

Τέλος, ένας επιπλέον στόχος της δεύτερης συμπλήρωσης (follow up) ως προς την ομάδα ελέγχου, ήταν να διαπιστωθεί αν στο διάστημα ενός μήνα που μεσολάβησε από την πρώτη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου επήλθε αλλαγή στις στάσεις, γνώσεις και συμπεριφορές τους, σε περίπτωση που διερεύνησαν περαιτέρω το ζήτημα της συντροφικής κακοποίησης είτε μέσω διαδικτύου, αλληλεπιδρώντας σε συζητήσεις ή ερχόμενοι σε επαφή με την ομάδα παρέμβασης.

4.4.4 Εργαλείο αξιολόγησης

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της παρέμβασης ήταν ποσοτική και το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν ένα δομημένο ερωτηματολόγιο το οποίο περιελάμβανε 4 μέρη και διαμορφώθηκε στη βάση προηγούμενων εργαλείων κατόπιν έγκρισης από τους δημιουργούς (Ohnishi et al., 2011; Cameron et al., 2007) (**Παράρτημα 2**). Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε τα εξής:

A. Κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά και σχέσεις με το άλλο φύλο (7 ερωτήματα).

- Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου αντλούσε πληροφορίες για τα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων όπως η ηλικία, σχολή, τμήμα, φύλο, ύπαρξη συντροφικής σχέσης ή όχι και παρακολούθηση σεμιναρίου ή άλλου εκπαιδευτικού μαθήματος σχετικά με την συντροφική βία.

B. Οι συμπεριφορές του θύτη και του θύματος σε μια συντροφική σχέση (49 ερωτήματα και κλίμακα δυο απαντήσεων *ναι ή όχι*).

- Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου περιλάμβανε συμπεριφορές άσκησης και υποδοχής συντροφικής κακοποίησης όπως: 'Έχω αποκαλέσει το /τη σύντροφο μου άσχημο/η ή χαζό/η' και 'Ο/Η σύντροφος μου με έχει αποκαλέσει άσχημο/η ή χαζό/η'.

Γ. Οι στάσεις/ πεποιθήσεις του θύτη και του θύματος σε μια συντροφική σχέση (60 ερωτήματα και κλίμακα δυο απαντήσεων *σωστό ή λάθος*).

- Το τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου περιλάμβανε στάσεις που σχετίζονται με τη συντροφική βία όπως: 'Νομίζω ότι η συντροφική βία είναι πρόβλημα που

αντιμετωπίζουν μόνο οι άνθρωποι μεγαλύτερων ηλικιών’, ‘ Νομίζω ότι αυτός/η στον οποίο ασκείται βία φέρει κι εκείνος/η ένα μερίδιο ευθύνης’ και ‘Πιστεύω ότι ο/η σύντροφός μου είναι άξιος/α συγχώρεσης αφού το ζητήσει εάν γίνει βίαιος’.

Δ. Οι γνώσεις του θύτη και του θύματος που αφορούν στην συντροφική κακοποίηση (11 ερωτήματα και κλίμακα δυο απαντήσεων σωστό ή λάθος).

- Θα μετρήσουμε αν οι μετέχοντες στην έρευνα γνωρίζουν τι είναι η κακοποίηση και αν αναγνωρίζουν τα σημάδια αυτής, σε μία συντροφική σχέση. Οι γνώσεις περιλαμβάνουν ερωτήσεις όπως: ‘Το να βρίσεις το/τη σύντροφο σου είναι κακοποίηση’ και ‘Το να πιέξεις το/τη σύντροφο σου να κάνετε σεξ είναι κακοποίηση’.

4.4.5 Ανάλυση δεδομένων

Για την επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS 21.0. Για την παρουσίαση των κοινωνικοδημογραφικών στοιχείων χρησιμοποιήθηκε η εντολή frequencies (descriptive statistics).

Ο μη- παραμετρικός έλεγχος Mann-Whitney εφαρμόστηκε σε 2 ανεξάρτητα δείγματα για να ελέγξει τις διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων που συμμετέχουν στη μελέτη (ομάδα ελέγχου και ομάδα παρέμβασης). Το τεστ Wilcoxon signed rank test εφαρμόστηκε σε 2 σχετιζόμενα δείγματα για να ελέγξει τις διαφορές μεταξύ της πρώτης συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και της δεύτερης (follow up).

Ο Γναρδέλλης (2006) αναφέρει ότι ο έλεγχος χ^2 (Pearson Chi – square) αποτελεί επαγωγική διαδικασία η οποία διερευνά τη σχέση δυο κατηγορικών μεταβλητών. Ειδικότερα, ελέγχει την υπόθεση ότι οι δυο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους. Στη μελέτη, ο έλεγχος χ^2 (Pearson Chi – square) χρησιμοποιήθηκε για τη σύγκριση της γνώσης μεταξύ της ομάδας παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου, όσον αφορά στην πρώτη και τη δεύτερη συμπλήρωση.

4.5 Αποτελέσματα

4.5.1 Το προφίλ των συμμετεχόντων

Όπως απεικονίζεται στο **Σχήμα 1**, συνολικά 80 φοιτητές αποδέχτηκαν προφορική πρόσκληση ενδιαφέροντος για να λάβουν μέρος στη μελέτη, οι 40 ήταν φοιτητές του ΤΕΙ Κρήτης και αποτέλεσαν την ομάδα παρέμβασης (intervention group),

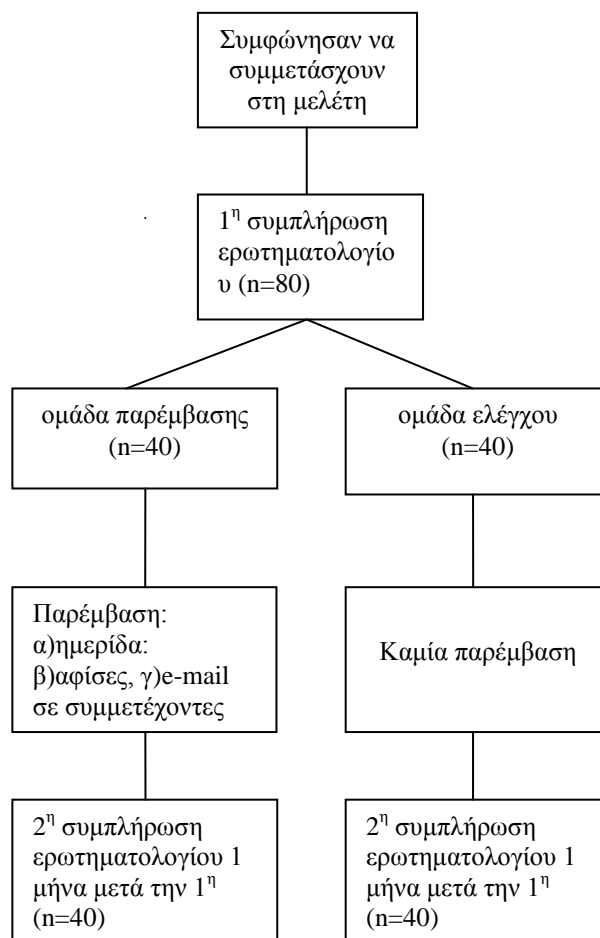
οι υπόλοιποι 40 ήταν φοιτητές του Πανεπιστημίου Κρήτης και αποτέλεσαν την ομάδα ελέγχου (control group). Οι συμμετέχοντες διέμεναν στην ίδια γεωγραφική περιοχή (Ηράκλειο Κρήτης). Όπως φαίνεται στον **Πίνακα 1**, από αυτούς και όσον αφορά στην ομάδα παρέμβασης, η πλειονότητα αποτελούνταν από φοιτητές του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, 14 (35%) άτομα, του τμήματος Λογιστικής, 6 (15%) άτομα και του τμήματος Νοσηλευτικής, 9 (22,5%) άτομα. Όσον αφορά στην ομάδα ελέγχου, η πλειονότητα αφορούσε φοιτητές του τμήματος Φυσικής, 19 (47,5%) άτομα και του τμήματος Μαθηματικών 6 (15%) άτομα.

Εγγραφή

Κατανομή

2^η συμπλήρωση

Ερωτηματολογίου
(follow up)

Σχήμα 1. Διάγραμμα ροής της προόδου της μελέτης

Όσον αφορά στα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, λεπτομέρειες και πληροφορίες εμφανίζονται στον **Πίνακα 1**. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων φοιτητών τόσο στην ομάδα παρέμβασης όσο και στην ομάδα ελέγχου ήταν γυναίκες και η μειονότητα άντρες (65% και 52% αντίστοιχα). Η μέση ηλικία αντιστοιχούσε σε 23,1 (T.A.=2,37) για την ομάδα παρέμβασης και σε 21,9 (T.A.=2,31) για την ομάδα ελέγχου. Προηγούμενη παρακολούθηση σεμιναρίου ή εκπαιδευτικού μαθήματος σχετικά με τη

συντροφική βία αναφέρθηκε από την ομάδα παρέμβασης ως μέση τιμή οι 8,11 ώρες και από την ομάδα ελέγχου αναφέρθηκε ως μέση τιμή οι 10,67 ώρες.

Πίνακας 1. Κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά συμμετεχόντων

	Ομάδα παρέμβασης (φοιτητές TEI) (N=40)		Ομάδα ελέγχου (φοιτητές πανεπιστημίου) (N=40)	
	n	%	n	%
Φύλο				
<i>Αντρας</i>	14	35,0	19	47,5
<i>Γυναίκα</i>	26	65,0	21	52,5
Ηλικία*	23,15	2,370	21,95	2,287
Τμήμα φοίτησης				
<i>Κοινωνική Εργασία</i>	14	35,0		
<i>Μηχανολογία</i>	1	2,5		
<i>Πληροφορική</i>	5	12,5		
<i>Λογιστική</i>	6	15,0		
<i>Νοσηλευτική</i>	9	22,5		
<i>Δομικών Έργων</i>	4	10,0		
<i>Διοίκηση Επιχειρήσεων</i>	1	2,5		
<i>Φυσική</i>			19	47,5
<i>Μαθηματικό</i>			6	15,0
<i>Ιατρική</i>			2	5,0
<i>Βιολογία</i>			5	12,5
<i>Χημεία</i>			3	7,5
<i>Επιστήμη και Τεχνολογία Υλικών</i>			4	10,0
<i>Επιστήμη υπολογιστών</i>			1	2,5
Σεμινάριο/ εκπαιδευτικό μάθημα σχετικά με τη συντροφική βία				
<i>Ναι</i>	18	45,0	3	7,5
<i>Όχι</i>	22	55,0	37	92,5
Αν ναι, πόσες ώρες*	8,11	16,153	10,67	8,327
Έχετε συντροφική σχέση τώρα ;				
<i>Ναι</i>	21	52,5	26	65,0
<i>Όχι</i>	19	47,5	14	35,0

*Μέση τιμή (τυπική απόκλιση)

4.5.2 Οι γνώσεις, οι στάσεις και οι συμπεριφορές των συμμετεχόντων

Ως προς τις στάσεις, η ομάδα παρέμβασης είχε μεγαλύτερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου (Μ.Τ.=47, Τ.Α.=6,02 και Μ.Τ.=44,5 Τ.Α.=4,9, αντίστοιχα). Ως προς τις συμπεριφορές υποδοχής, η ομάδα παρέμβασης είχε μεγαλύτερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου (Μ.Τ.=42,5, Τ.Α.=5,04 και Μ.Τ.=42, Τ.Α.=4,03, αντίστοιχα). Ως προς τις συμπεριφορές άσκησης η ομάδα παρέμβασης είχε μεγαλύτερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου (Μ.Τ.=42, Τ.Α.=5,6 και Μ.Τ.=41, Τ.Α.=3,3, αντίστοιχα).

Κατά τη δεύτερη συμπλήρωση, ως προς τις στάσεις, η ομάδα παρέμβασης είχε μεγαλύτερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου (Μ.Τ.=46,5, Τ.Α.=6,1 και Μ.Τ.=43, Τ.Α.=4,8, αντίστοιχα). Ως προς τις συμπεριφορές υποδοχής, η ομάδα παρέμβασης είχε μεγαλύτερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου (Μ.Τ.=44, Τ.Α.=5,5 και Μ.Τ.=43, Τ.Α.=3,9, αντίστοιχα). Ως προς τις συμπεριφορές άσκησης η ομάδα παρέμβασης είχε μεγαλύτερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου (Μ.Τ.=43,5, Τ.Α.=4,4 και Μ.Τ.=41,5, Τ.Α.=3,4, αντίστοιχα).

Στον **Πίνακα 4** φαίνεται ποιες είναι οι σωστές απαντήσεις των γνώσεων. Επιπλέον, αναφέρεται ο αριθμός και το ποσοστό των φοιτητών (ομάδα παρέμβασης και ομάδα ελέγχου) που απάντησαν σωστά κατά την πρώτη και τη δεύτερη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Βάση του **Πίνακα 4**, από όλες τις ερωτήσεις γνώσεων η ερώτηση «Το να έχω σεξουαλικές σχέσεις χωρίς προφύλαξη για σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, είναι βία» απαντήθηκε με μικρότερη συχνότητα από την ομάδα παρέμβασης στην πρώτη συμπλήρωση (52,5%). Από την άλλη πλευρά, οι ερωτήσεις «Το να χτυπάς ή να κλωτσάς το/τη σύντροφό σου είναι βία» και «Το να πιέζεις το/τη σύντροφό σου να κάνετε σεξ είναι κακοποίηση», απαντήθηκαν με μεγαλύτερη συχνότητα από την ομάδα παρέμβασης στην πρώτη συμπλήρωση (95% και 92,5% αντίστοιχα).

Πίνακας 4. Σωστές απαντήσεις στις ερωτήσεις γνώσεων των συμμετεχόντων

	Σωστές απαντήσεις	Ομάδα παρέμβασης (n=40)		Ομάδα ελέγχου (n=40)	
		Πριν	Μετά	Πριν	Μετά
Γνώσεις		n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Το να χτυπάς ή να κλωτσάς το/τη σύντροφό σου είναι βία	Σ	38 (95)	32 (80)	37 (92,5)	35 (87,5)
Το να ελέγγω τις δραστηριότητες του/της συντρόφου μου καθώς και τις διαπροσωπικές του/της σχέσεις, είναι βία	Σ	25 (62,5)	27 (67,5)	31 (77,5)	31 (77,5)
Το να αποκαλώ το/τη σύντροφό μου άσχημο/η ή χαζό/ή είναι βία	Σ	28 (70)	27 (67,5)	29 (72,5)	25 (62,5)
Το να μην συνεργάζεται ο/η σύντροφός μου για την πρόληψη μιας ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης, είναι βία	Σ	27 (67,5)	26 (65)	28 (70)	29 (72,5)
Το να έχω σεξουαλικές σχέσεις χωρίς προφύλαξη για σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, είναι βία	Σ	21 (52,5)	24 (60)	21 (52,5)	20 (50)
Το να παίρνω ελεύθερα χρήματα από το πορτοφόλι του/της συντρόφου μου ή να τον/την πιέζω για χρήματα είναι βία	Σ	34 (85)	34 (85)	30 (75)	29 (72,5)
Δεν είναι βίαιο να σταματάς το/τη σύντροφο σου από το να φύγει από το δωμάτιο	Λ	24 (60)	27 (67,5)	27 (67,5)	27 (67,5)
Το να βρίσεις το/τη σύντροφό σου είναι κακοποίηση	Σ	32 (80)	34 (85)	33 (82,5)	32 (80)
Δεν είναι βίαιο να προσπαθείς να κάνεις το/τη σύντροφό σου να ζηλέψει	Λ	29 (72,5)	27 (67,5)	25 (62,5)	23 (57,5)
Το να πιέζεις το/τη σύντροφό σου να κάνετε σεξ είναι κακοποίηση	Σ	37 (92,5)	33 (82,5)	31 (77,5)	28 (70)
Το να σπρώχνεις το/τη σύντροφό σου είναι κακοποίηση	Σ	31 (77,5)	37 (92,5)	31 (77,5)	28 (70)

4.5.3 Σύγκριση μεταξύ της ομάδας παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου ως προς τις γνώσεις, τις στάσεις και τις συμπεριφορές

Λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τις διαφορές μεταξύ της ομάδας παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου, όσον αφορά τις γνώσεις, τις στάσεις και τις συμπεριφορές τους σχετικά με τη συντροφική βία φαίνονται στον **Πίνακα 2**.

Ειδικότερα, η ανάλυση με τον μη- παραμετρικό έλεγχο Mann-Whitney, έδειξε ότι κατά την πρώτη συμπλήρωση η ομάδα παρέμβασης συγκέντρωσε υψηλότερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου, ως προς τις στάσεις, χωρίς όμως η διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($U=659,000$, $p=0,174$). Όσον αφορά στις γνώσεις, η ομάδα παρέμβασης περιλάμβανε 10 (8,5%) άτομα που είχαν κακή γνώση, 28 (30%) άτομα που είχαν μέτρια γνώση και 2 (1,5%) άτομα που είχαν καλή γνώση. Η ομάδα ελέγχου περιλάμβανε 7 (8,5%) άτομα που είχαν κακή γνώση, 32 (30%) άτομα που είχαν μέτρια γνώση και 1 (3,5%) άτομο που είχε καλή γνώση, χωρίς όμως η διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($p=0,402$). Ως προς τις συμπεριφορές υποδοχής συντροφικής βίας, η ομάδα παρέμβασης συγκέντρωσε υψηλότερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου, χωρίς όμως η διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($U=792,500$, $p=0,942$). Ως προς τις συμπεριφορές άσκησης συντροφικής βίας, η ομάδα παρέμβασης συγκέντρωσε υψηλότερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου, χωρίς όμως η διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($U=743,000$, $p=0,582$).

Κατά τη δεύτερη συμπλήρωση (follow up), ως προς τις στάσεις, η ομάδα παρέμβασης συγκέντρωσε υψηλότερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου με τη διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($U=535,000$, **$p=0,011$**). Ως προς τις γνώσεις (**Πίνακας 2**), η ομάδα παρέμβασης περιλάμβανε 11 (11,5%) άτομα που είχαν κακή γνώση, 23 (25%) άτομα που είχαν μέτρια γνώση και 6 (3,5%) άτομα που είχαν καλή γνώση. Η ομάδα ελέγχου περιλάμβανε 12 (11,50) άτομα που είχαν κακή γνώση, 27 (25%) άτομα που είχαν μέτρια γνώση και 1 (3,5%) άτομο που είχε καλή γνώση, χωρίς όμως η διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($p=0,105$). Ως προς τις συμπεριφορές υποδοχής συντροφικής βίας, η ομάδα παρέμβασης συγκέντρωσε υψηλότερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου, χωρίς όμως η διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($U=784,500$, $p=0,881$). Ως προς τις συμπεριφορές άσκησης συντροφικής βίας, η ομάδα παρέμβασης συγκέντρωσε υψηλότερη βαθμολογία από την ομάδα ελέγχου, χωρίς όμως η διαφορά αυτή να είναι στατιστικά σημαντική ($U=666,500$, $p=0,197$).

Πίνακας 2. Σύγκριση ομάδας παρέμβασης και ομάδας ελέγχου ως προς τις γνώσεις τις στάσεις και τις συμπεριφορές

	Ομάδα παρέμβασης (n=40)	Ομάδα ελέγχου (n=40)	Mann- Whitney Test	
	Median (min/max)	Median (min/max)	U	p - value
¹ Συμπεριφορές υποδοχής				
Πριν	42,50 (30/50)	42,00 (34/50)	792,500	0,942
Μετά	44,00 (31/50)	43,00 (36/49)	784,500	0,881
¹ Συμπεριφορές άσκησης				
Πριν	42,00 (33/68)	41,00 (34/47)	743,000	0,582
Μετά	43,50 (33/48)	41,50 (32/47)	666,500	0,197
¹ Στάσεις				
Πριν	47,00 (31/54)	44,50 (32/52)	659,000	0,174
Μετά	46,50(28/54)	43,00 (31/51)	535,000	0,011
² Γνώσεις				
	n (%)	n (%)	χ^2	p - value
Πριν				
1=Κακή	10 (8,5)	7 (8,5)	1,12	0,559
2=Μέτρια	28 (30)	32 (30)		
3=Καλή	2 (1,5)	1 (1,5)		
Μετά				
1=Κακή	11 (11,5)	12 (11,5)	3,93	0,157
2=Μέτρια	23 (25)	27 (25)		
1=Καλή	6 (3,5)	1 (3,5)		

¹ Ανάλυση με Mann- Whitney Test

² Ανάλυση με τον έλεγχο χ^2 (Pearson Chi – square)

4.5.4 Σύγκριση των γνώσεων, των στάσεων και των συμπεριφορών των συμμετεχόντων πριν και μετά την παρέμβαση

Λεπτομερείς περιγραφές σχετικά με τις γνώσεις, τις στάσεις και τις συμπεριφορές των συμμετεχόντων πριν και μετά την παρέμβαση παρουσιάζονται στον **Πίνακα 3**.

Η μέθοδος Wilcoxon signed-ranks test έδειξε ότι το πρόγραμμα παρέμβασης δεν είχε μεγάλη επίδραση στην αλλαγή των γνώσεων των δυο ομάδων (ομάδα παρέμβασης και ομάδα ελέγχου), ($\chi^2 = 2,53$, $p=0,30$ και $\chi^2 = 1,74$, $p=0,64$, αντίστοιχα). Στις στάσεις και τις συμπεριφορές υποδοχής και άσκησης στην ομάδα παρέμβασης, υπήρξε στατιστικά σημαντική βελτίωση ανάμεσα στην πρώτη και τη δεύτερη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ($Z= - 7,774$, $p= 0,0001$ και $Z= -5,515$, $p= 0,0001$ και $Z= -5,517$, $p= 0,0001$, αντίστοιχα). Επιπλέον, στις στάσεις και τις συμπεριφορές υποδοχής και άσκησης στην ομάδα ελέγχου, υπήρξε στατιστικά σημαντική βελτίωση ανάμεσα στην

πρώτη και τη δεύτερη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ($Z = -7,775$, $p = 0,0001$ και $Z = -5,515$, $p = 0,0001$ και $Z = -5,519$, $p = 0,0001$, αντίστοιχα).

Πίνακας 3. Σύγκριση των γνώσεων/στάσεων/συμπεριφορών των συμμετεχόντων πριν και μετά την παρέμβαση

	Ομάδα παρέμβασης (n=40)		Ομάδα ελέγχου (n=40)	
	Πριν/ Μετά		Πριν/ Μετά	
	Z	p- value	Z	p- value
¹ Συμπεριφορές υποδοχής	-5,515	0,0001	-5,515	0,0001
¹ Συμπεριφορές άσκησης	-5,517	0,0001	-5,519	0,0001
¹ Στάσεις	-7,774	0,0001	-7,775	0,0001
	χ^2	p - value	χ^2	p - value
² Γνώσεις 1=Κακή 2=Μέτρια 3=Καλή	2,53	0,30	1,74	0,64

¹ Ανάλυση με Wilcoxon signed rank test

² Ανάλυση με τον έλεγχο χ^2 (Pearson Chi – square)

4.6 Συζήτηση

Σκοπός της πολυεπίπεδης παρέμβασης ήταν η βελτίωση των στάσεων, των γνώσεων και των συμπεριφορών των φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η παρέμβαση – εκπαιδευτικό πρόγραμμα έδειξε να μην επέφερε βελτίωση στις γνώσεις της ομάδας παρέμβασης, υπήρξε όμως βελτίωση στις στάσεις και τις συμπεριφορές άσκησης και υποδοχής κατά τη δεύτερη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Από την άλλη πλευρά, ως προς τις γνώσεις της ομάδας ελέγχου, δεν υπήρξε βελτίωση, αλλά παρουσιάστηκε βελτίωση στις στάσεις και τις συμπεριφορές άσκησης και υποδοχής, κατά τη δεύτερη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Από τα παραπάνω παρατηρούμε ότι οι στάσεις και οι συμπεριφορές βελτιώθηκαν και στις δύο ομάδες. Στην ομάδα παρέμβασης όμως, οι στάσεις βελτιώθηκαν περισσότερο απ' ό,τι στην ομάδα ελέγχου και υποθέτουμε ότι αυτό οφείλεται στην παρέμβαση - εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Όσον αφορά στη βελτίωση των συμπεριφορών της ομάδας παρέμβασης, μπορεί να ήταν τυχαία, καθώς υπήρξε βελτίωση και στις συμπεριφορές της ομάδας ελέγχου.

Οι στάσεις της ομάδας παρέμβασης παρουσίασαν περισσότερη βελτίωση σε σύγκριση με τις στάσεις της ομάδας ελέγχου. Αυτό φαίνεται να οφείλεται στη δομή της παρέμβασης. Ειδικότερα, το βιωματικό κομμάτι της παρέμβασης, οι αφίσες που

τοιχοκολλήθηκαν στο χώρο του T.E.I. και τα μηνύματα ευαισθητοποίησης που στάλθηκαν στην ομάδα παρέμβασης, συνέβαλαν περισσότερο στην βελτίωση των στάσεων. Χρήσιμο θα ήταν αν πραγματοποιούταν μία τρίτη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από την ομάδα παρέμβασης, με σκοπό να δείξει αν η βελτίωση των στάσεων συνέχιζε να υφίσταται ή αν έχουν μεταβληθεί ορισμένα σημεία στις γνώσεις και τις συμπεριφορές.

Ενδέχεται η παρέμβαση να μην ήταν αποτελεσματική ως προς την βελτίωση των συμπεριφορών επειδή έγινε σε φοιτητές. Ίσως η παρέμβαση ήταν αποτελεσματικότερη σε δείγμα ατόμων μικρότερης ηλικίας (πρωτογενής πρόληψη του φαινομένου). Οι συμπεριφορές είναι δύσκολο να αλλάξουν μέσα από μία παρέμβαση 3 ωρών, ιδιαίτερα όταν αναφερόμαστε σε ενήλικες που έχουν ήδη αρκετές εγκαθιδρυμένες συμπεριφορές. Αντιθέτως, σε άτομα μικρότερης ηλικίας είναι ευκολότερο να γίνουν παρεμβάσεις για τη συντροφική βία καθώς οι συμπεριφορές τους δεν έχουν διαμορφωθεί ή εκδηλωθεί ακόμα. Όπως αναφέρεται στη μελέτη των Braithwaite & Fincham (2014) οι παρεμβάσεις που στοχεύουν στη μείωση της υποτροπής της συντροφικής βίας είχαν περιορισμένη επιτυχία. Αντιθέτως, οι παρεμβάσεις που στόχευαν σε προσπάθειες πρωτογενούς πρόληψης είναι πιθανό να είναι πιο αποτελεσματικές στη μείωση της εμφάνισης συντροφικής βίας.

Η μη βελτίωση των γνώσεων κατά τη δεύτερη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, ίσως οφείλεται στη δομή της παρέμβασης. Το ενημερωτικό μέρος ίσως έπρεπε να ήταν διαφορετικά οργανωμένο για να μην τυχόν δυσκολέψει τους συμμετέχοντες λόγω του καταγισμού πληροφοριών. Επιπλέον, αν το βιωματικό κομμάτι ήταν μεγαλύτερο και αυτό της ενημέρωσης μικρότερο ίσως οι συμμετέχοντες ήταν πιο συγκεντρωμένοι. Επίσης, αν κατά τη διάρκεια του ενημερωτικού μέρους της παρέμβασης χωρίζαμε την ομάδα παρέμβασης σε ομάδες εστιασμένης συζήτησης, ίσως υπήρχε βελτίωση στις γνώσεις διότι η συζήτηση θα γινόταν πιο εύκολα και ίσως οι συμμετέχοντες μιλούσαν πιο ανοιχτά έχοντας περισσότερη αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Για παράδειγμα στην μελέτη των Ball B. et al (2012) υλοποιήθηκε παρέμβαση σε εφήβους, με σχεδιασμό ομάδων εστιασμένης συζήτησης (focus groups), με σκοπό την ενημέρωση και την αλλαγή των γνώσεων, των στάσεων και των συμπεριφορών των συμμετεχόντων, σχετικά με τη συντροφική βία, όπου τελικά ο σκοπός επετεύχθη.

Επιπλέον, ίσως θα ήταν καλύτερα οι συμμετέχοντες να επισκέπτονταν τους φορείς (Ξενώνας Κακοποιημένης Γυναίκας και Παιδιού, Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών) και όχι να παρακολουθούσαν διάλεξη σε σχέση με τη λειτουργία τους. Αυτό

θα είχε ως αποτέλεσμα να δουν το χώρο, τις υπηρεσίες που προσφέρουν και να μάθουν με άμεσο τρόπο τη λειτουργία τους.

Ένα άλλο ενδεχόμενο είναι ότι ίσως έπρεπε να αυξηθεί το διάστημα από την πρώτη μέχρι τη δεύτερη συμπλήρωση (follow up), οι συμμετέχοντες ίσως χρειάζονταν περισσότερο χρόνο για να επεξεργαστούν τα δεδομένα ή να αλληλεπιδράσουν σε σχέση με αυτά. Για παράδειγμα, στη μελέτη των De Koker et. al., (2014) αναφέρεται ότι μετά από έρευνα προηγούμενων μελετών, οι πιο αποτελεσματικές παρεμβάσεις ήταν εκείνες που είχαν τη μεγαλύτερη διάρκεια, καθώς κι εκείνες που επικεντρώνονταν σε άτομα κλειδιά του περιβάλλοντος των εφήβων. Παρόμοια μελέτη των Boal & Mankowski (2014) σε δείγμα εβδομήντα-τεσσάρων εφήβων τονίζει τη σπουδαιότητα μεγιστοποίησης της διάρκειας των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων και τη διαρκή αξιολόγηση των συμμετεχόντων, για καλύτερα αποτελέσματα ως προς τον επιπολασμό της συντροφικής βίας.

Τέλος, όσον αφορά στην ομάδα ελέγχου, η βελτίωση των στάσεων και των συμπεριφορών της ίσως ήταν τυχαίο γεγονός ή ανάγεται στο ίδιο το ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν, το οποίο ήταν το ερέθισμα για περαιτέρω διερεύνηση του θέματος της συντροφικής βίας. Επιπλέον, δεν μπορούμε να αποκλείσουμε ότι υπήρξε πρόσμιξη στο δείγμα και η ομάδα παρέμβασης ήρθε σε επαφή με την ομάδα ελέγχου.

4.6.1 Δυνατά σημεία και αδυναμίες της έρευνας

Θα πρέπει να αναφερθούν ορισμένες αδυναμίες αυτής της μελέτης για μελλοντική αναφορά στον τομέα των μελετών που αφορούν έρευνα και παρέμβαση. Πρώτον, οι συμμετέχοντες προέρχονται από έναν νομό της Ελλάδος, συνεπώς τα ευρήματα δεν μπορούν να γενικευθούν καθώς δεν αφορούν τους φοιτητές των εν λόγω τμημάτων όλης της χώρας. Δεύτερον, οι συμμετέχοντες δεν επιλέχθηκαν τυχαία αλλά με δειγματοληψία ευκολίας, οπότε τα κίνητρα του καθενός για συμμετοχή στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα δε δύναται να είναι ξεκάθαρα. Τρίτον, το δείγμα της έρευνας ήταν μικρό. Αυτό συνέβη διότι όσον αφορά στην ομάδα παρέμβασης χρησιμοποιήθηκαν λίγα άτομα (n=40) για να είναι δυνατή η εκπόνηση των βιωματικών δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος. Όσον αφορά στην ομάδα ελέγχου, το δείγμα έπρεπε να είναι ισάριθμο με αυτό της ομάδας παρέμβασης. Μια ακόμη αδυναμία της έρευνας ήταν ο υποκειμενικός διαχωρισμός για τη διαβάθμιση της κλίμακας των

γνώσεων (κακή – μέτρια – καλή). Ο διαχωρισμός έγινε κατά αυτόν τον τρόπο διότι δεν παρεχόταν από τους κατασκευαστές του ερευνητικού εργαλείου αξιολόγησης.

Ως δυνατό σημείο μπορεί να αναφερθεί ο αυστηρός μεθοδολογικός σχεδιασμός της μελέτης, καθώς περιλάμβανε μια ομάδα παρέμβασης (φοιτητές ΤΕΙ) και μια ομάδα ελέγχου (φοιτητές Πανεπιστημίου) από δυο διαφορετικά εκπαιδευτικά ιδρύματα του Ηρακλείου Κρήτης. Οι παραπάνω ομάδες θα αξιολογούνταν κατά την πρώτη φορά συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου αλλά και από τη δεύτερη (follow up), ένα μήνα μετά το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Άλλο δυνατό σημείο της μελέτης ήταν η χρήση ενός έγκυρου ερευνητικού εργαλείου για την εκτίμηση των αποτελεσμάτων της μελέτης το οποίο υιοθετήθηκε κατόπιν έγκρισης από τον κατασκευαστή του. Τέλος, ένα ακόμη δυνατό σημείο της μελέτης ήταν η δομή της παρέμβασης, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των στάσεων της ομάδας παρέμβασης.

Κεφάλαιο 5^ο Συμπεράσματα – Προτάσεις

5.1 Συμπεράσματα – Γενικές προτάσεις για πρόληψη και αντιμετώπιση της συντροφικής βίας

Η παρούσα μελέτη αναδεικνύει τη σημασία της συντροφικής κακοποίησης και την ανάγκη δευτερογενούς πρόληψης για βελτίωση των γνώσεων, στάσεων και συμπεριφορών των φοιτητών (φοιτητές ΤΕΙ και Πανεπιστημίου).

Όσον αφορά στην ομάδα παρέμβασης, κατά την ανάλυση δεδομένων, παρατηρήθηκε βελτίωση στις στάσεις, ενώ στις γνώσεις δεν σημειώθηκε καμία βελτίωση. Όσον αφορά στις συμπεριφορές, αν και υπήρξε βελτίωση, μάλλον δεν θεωρείται αποτέλεσμα της παρέμβασης, διότι βελτιώθηκαν και οι συμπεριφορές της ομάδας ελέγχου. Αντίθετα, οι στάσεις βελτιώθηκαν και στις δύο ομάδες, αλλά στην ομάδα παρέμβασης περισσότερο. Οι βελτιώσεις που σημειώθηκαν στην ομάδα ελέγχου μπορεί να σχετίζονται με το φαινόμενο «Hawthorne effect», κατά το οποίο οι συμμετέχοντες που λαμβάνουν μέρος στην έρευνα, θέλοντας να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες των ερευνητών, προσπάθησαν να απαντήσουν σωστά στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.

Όπως παρατηρήθηκε από την παρούσα μελέτη υπάρχει ανάγκη για τέτοιου είδους παρεμβάσεις. Απαραίτητη κρίνεται η ένταξη εκπαιδευτικών μαθημάτων στα τμήματα του ΤΕΙ και του Πανεπιστημίου, με σκοπό την ενίσχυση των γνώσεων. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στα τμήματα που αφορούν στα επαγγέλματα υγείας που ήταν οι περισσότεροι από την ομάδα παρέμβασης. Είναι ανάγκη να ενισχυθεί η εκπαίδευση τους είτε με περισσότερες επισκέψεις στους αρμόδιους φορείς, είτε μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα. Όσον αφορά το θέμα της συντροφικής βίας η εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας πρέπει να είναι δια βίου. Τα παραπάνω κρίνεται επιτακτική ανάγκη να πραγματοποιηθούν, καθώς οι φοιτητές επαγγελματιών υγείας θα βγουν σύντομα στην αγορά εργασίας και θα δυσκολεύονται να ανταποκριθούν σε αρμοδιότητες που έχουν να κάνουν με τον τομέα της συντροφικής βίας. Τα παραπάνω τονίστηκαν και στη μελέτη των Papadakaki et al., 2012.

Κρίνεται αναγκαία η ανάπτυξη και η λειτουργία συνεχόμενων προγραμμάτων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του κοινού και των εμπλεκόμενων επαγγελματιών υγείας, με στόχο την αναγνώριση της συντροφικής βίας (είτε σε ετεροφυλόφιλα ζευγάρια, είτε σε ομοφυλόφιλα, είτε σε σχέσεις

+ . ενηλίκων) και των μορφών της.

Επίσης, θα πρέπει να υπάρξει συνεχής καταχώριση των εγκληματικών πράξεων κατά των θυμάτων στα πλαίσια των συντροφικών σχέσεων και των δικαστικών αποφάσεων που επιβάλλονται. Αναγκαία κρίνεται η συστηματική καταγραφή περιστατικών κακοποίησης από τις αστυνομικές αρχές, τα νοσοκομεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες.

Ακόμη, η κατάλληλη εκπαίδευση των επαγγελματιών, με τους οποίους έρχονται σε επαφή τα θύματα που έχουν υποστεί κακοποίηση (π.χ. αστυνομικοί, δικαστικοί, γιατροί, νοσηλευτικό προσωπικό, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι κ.τ.λ.), για να μπορούν να καλύπτουν αποτελεσματικότερα τις ανάγκες των θυμάτων καθώς και να τα στηρίζουν στο να καταγγέλλουν την κακοποίηση και στο να διεκδικούν τα δικαιώματά τους.

Επιπλέον, υπάρχει ανάγκη ανάπτυξης και συστηματικής χρήσης πρωτοκόλλων από τις αρμόδιες αρχές και τις υπηρεσίες (αστυνομία- δικαστήρια, σύστημα υγειονομικής, σύστημα πρόνοιας, κέντρα ψυχικής υγείας κ.α.) που θα δίνουν τις απαραίτητες κατευθύνσεις στο εμπλεκόμενο επαγγελματικό προσωπικό για τη σωστή αντιμετώπιση περιστατικών βίας. Αυτά τα πρωτόκολλα θα πρέπει να αφορούν κατευθύνσεις και διαδικασίες σχετικά με τον εντοπισμό περιστατικών βίας, την καταγραφή των περιστατικών βίας και την αναγκαιότητα παραπομπής στις κοινωνικές υπηρεσίες και πληροφόρηση για λοιπές υποστηρικτικές υπηρεσίες.

Υπάρχει ανάγκη για στενή συνεργασία των Συμβουλευτικών Κέντρων με τα Αστυνομικά Τμήματα με στόχο, τόσο την ευαισθητοποίηση των αστυνομικών για το θέμα της συντροφικής βίας και της κατάλληλης ενημέρωσης των θυμάτων για τα δικαιώματά τους, αλλά και για την προστασία των θυμάτων σε περιπτώσεις που υπάρχει αυξημένος κίνδυνος για τη ζωή τους.

Η χρήση των ΜΜΕ κρίνεται αναγκαία (χρόνος κοινωνικής προσφοράς) για προβολή κατάλληλων διαμορφωμένων μηνυμάτων με στόχο την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου πληθυσμού σχετικά με την συντροφική βία και για τη μείωση των κοινωνικών στερεοτύπων για τη θέση των γυναικών στην ελληνική κοινωνία και όχι μόνο.

Τέλος, είναι απαραίτητη η ύπαρξη πρωτογενούς πρόληψης στις σχολικές μονάδες, έτσι ώστε τα άτομα (μελλοντικοί θύτες ή θύματα) να μάθουν από μικρή ηλικία να αναγνωρίζουν την συντροφική κακοποίηση και τα σημάδια αυτής.

5.2 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Θα είχε ενδιαφέρον αν μελλοντικά επαναλαμβάνονταν αλλά και επεκτείνονταν παρόμοιες πρωτοβουλίες παρέμβασης – εκπαιδευτικού προγράμματος προκειμένου να διεξαχθούν πιο σαφή συμπεράσματα. Έτσι ίσως διαφαινόταν και το αν είναι αποτελεσματική η δευτερογενής πρόληψη ή πρέπει να γίνουν προσπάθειες για πρωτογενή όσον αφορά στο ζήτημα της συντροφικής βίας. Σημαντικό είναι σε επόμενες μελέτες να ληφθεί υπόψη το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα η συντροφική βία για να γίνει πιο κατανοητή η φύση και το ενδεχόμενο κίνητρο που συμβάλει στην εκδήλωση της. Εξίσου σημαντικό θα ήταν να διασταυρωθούν τα στοιχεία που αφορούν στη συντροφική βία από άλλες πηγές πέραν του θύτη ή του θύματος, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποφυγή αναληθειών και πιθανών σφαλμάτων. Τέλος, θα ήταν χρήσιμο στη γενικότερη έρευνα για τη συντροφική βία να συλλεχθούν μακροχρόνια δεδομένα, τα οποία θα συνδράμουν ουσιαστικά στη διευκρίνιση θεμάτων υπαιτιότητας που έμειναν ανεξερεύνητα από την παρούσα μελέτη.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

1. Γατσάς, Β. (2006) *Βία κατά των Γυναικών*. Αθήνα: Καλοκάθη.
2. Γιωτάκος, Ο. και Τσιλιάκου, Μ. (2008) *Ο κύκλος της κακοποίησης*. Αθήνα: Αρχιπέλαγος.
3. Γναρδέλλης, Χ. (2003) *Εφαρμοσμένη στατιστική*. Αθήνα: Παπαζήση.
4. Γναρδέλλης, Χ. (2006) *Ανάλυση δεδομένων με το SPSS 14.0 for Windows*. Αθήνα: Παπαζήση.
5. Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005) *Πως γίνεται μια επιστημονική εργασία: Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*. Αθήνα: Κριτική.
6. Ζάχαρης, Δ. (2003) *Επιθετικότητα και Αγωγή*. Αθήνα: Γρηγόρη.
7. Καλλινικάκη, Θ. (2011) *Εισαγωγή στη θεωρία και την πρακτική της κοινωνικής εργασίας*. Αθήνα: Τόπος.
8. Κυριαζή, Ν. (2011) *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Πεδίο.
9. Παπαδόπουλος, Ν. (1992) «Επιθετικότητα: κλασικές θεωρίες και πειραματικές διαπιστώσεις» στο: Νέστορος, Ι.Ν. (επιμ.) *Η επιθετικότητα στην οικογένεια, στο σχολείο και στην κοινωνία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 23-36.
10. Σκλάβου, Κ. (2008) *Ο κύκλος της κακοποίησης*. Αθήνα: Αρχιπέλαγος.
11. Συμεωνάκη, Μ. (2008) *Στατιστική ανάλυση κοινωνικών δεδομένων με το SPSS 15.0*. Θεσσαλονίκη: Σοφία.
12. Χατζηφωτίου, Σ. (2005) *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών και παιδιών. Διαπιστώσεις και προκλήσεις για τη κοινωνική εργασία*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλα.
13. Χλουβεράκης, Γ. (2009) *Εισαγωγή στη στατιστική. Περιγραφικές μέθοδοι και εφαρμογές στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

1. Ambuel, B., Obinna, J., Ramspacher, S., (2006). *To A Domestic Violence-Free Wisconsin Statewide Plan for the Primary Prevention of Domestic Violence.*
2. Citrome L and Volanka J, (2001) *Aggression and Violence in patients with Schizophrenia. In Hwang M and Bermanzohn P: Schizophrenia and co morbid conditions. Diagnosis and Treatment.* Ch 8, pp. 149-185, American Psychiatric Press Inc.
3. Daniels, Cynthia R. (1997) *Feminists Negotiate the State: The Politics of Domestic Violence.* Lanham: University Press of America.
4. Dobash R.E. and Dobash R.P.,(1992) *Women, Violence and Social Change.* London: Routledge.
5. Gordon, L. (2002) *Heroes of Their Own Lives: The Politics and History of Family Violence.* Urbana: University of Illinois Press.
6. Gondolf , E. & Fisher, E. (1991) *Wife battering / Case studies in family violence.* Springer science + Business Media: New York.
7. Haley, S. D. & Haley, E. B. (2001) *War on t h e Home frond, an examination o f wife abuse.* Ontario: Bergahn books.
8. Lees, S. (2000) *Marital Rape and Marital Murder.* London: Routledge.
9. Lundgren, E., Heimer, G., Westerstrand, J. & Kalliokoski, A. M. (2001) *Captured queen, men 's violence against women in 'equal' Sweden a prevalence study.* Stockholm: Crime Victim Compensation and Support Authority.
10. McClennen, J. (2010) *Social Work and Family Violence: Theories, Assessment, and Intervention.* New York: Springer Publishing Company.
11. Mignon, S., Larson, C. & Holmes, W. (2002) *Family Abuse: Consequences, Theories and Responses.* London: Allyn and Bacon.
12. Stark, E. (2007) *Coercive control: How men entrap women in personal life.* New York: Oxford University Press.
13. Strauss, M.A., Gelles, R.S. & Steinmetz, S.K. (1980) *Behind Closed Doors Violence in the American Family.* New York: Anchor.

Μεταφρασμένη Βιβλιογραφία

1. Αϊσλερ, Ρ. (1992) *Η κύλιζ και το ζίφος*, μεταφρ. Λάμψα Κ. Αθήνα: Γλάρος.
2. Hirigoyen, F.M. (2006) *Η κακοποιημένη γυναίκα – Η βία μέσα στο ζευγάρι*, μετάφρ. Λουκούδης Μ. Αθήνα: Πατάκης.
3. Hirigoyen, M.F. (2004) *Ηθική παρενόχληση, η κρυμμένη βία στην καθημερινή ζωή*, μεταφρ. Γεωργιάδου Μ. Αθήνα: Πατάκη.
4. Javeau, C. (2000) *Η έρευνα με ερωτηματολόγιο. Το Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή*, μεταφρ. Τζαννόνε – Τζώρτζη Κ. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός.
5. Malcolm, P. (2002) *Σύγχρονη θεωρία της κοινωνικής εργασίας*, μετάφρ. Στρατιδάκη Σ. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
6. Napier, A.Y. (1995) *Το ζευγάρι, ο εύθραυστος δεσμός*, μετάφρ. Ρόκου Η. Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα.
7. Walker, L. (1989) *Η κακοποιημένη γυναίκα*, μεταφρ. Ανθούλας Τ. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

1. Αδαμάκη, Ν. (2001) *Εγχειρίδιο για τις κακοποιημένες γυναίκες*. Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ). <http://www.kethi.gr> [πρόσβαση 25 Ιουλίου 2013].
2. Αθανασοπούλου, Μ. και Καμπά, Ε. (2009) 'Η Ανίχνευση της Συντροφικής Βίας από τους Επαγγελματίες Υγείας στα Μαιευτικά και Γυναικολογικά Τμήματα' *Το Βήμα του Ασκληπιού*, 8(3), σ. 181-193. <http://www.vima-asklipiou.gr> [πρόσβαση 1 Αυγούστου 2013].
3. Αρτινοπούλου, Β. & Φαρσαδάκης, Ι. (2003) «Ενδο-οικογενειακή βία κατά των γυναικών στην Ελλάδα». ΚΕΘΙ

4. Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (2011) *Πόρισμα της ομάδας διοίκησης έργου με σκοπό την ολοκλήρωση της επεξεργασίας σχεδίου νόμου για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών*. Αθήνα: Φ.Ε.Κ. www.isotita.gr [πρόσβαση 29 Ιουλίου 2013].
5. Γενική Γραμματεία Ισότητας των φύλων (2013,α) *Η γραμμή SOS 15900*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Ισότητας των φύλων. www.isotita.gr [πρόσβαση 20 Αυγούστου 2013].
6. Γενική Γραμματεία Ισότητας των φύλων (2013,β) *Συμβουλευτικά Κέντρα*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Ισότητας των φύλων. www.isotita.gr [πρόσβαση 20 Αυγούστου 2013].
7. Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (2003) *Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών: πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική μελέτη*. Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας. <http://www.kethi.gr> [πρόσβαση 29 Αυγούστου 2013].
8. Παπαληγούρας, Α. (2006) 'Παρουσίαση του νομοσχεδίου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας στην Κυβερνητική Επιτροπή'. *Αναπηρία τώρα*, <http://www.disabled.gr> [πρόσβαση 1 Αυγούστου 2013].
9. Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της βίας στην Οικογένεια (2000) *Βία στην Οικογένεια*. Αθήνα: Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της βίας στην Οικογένεια. <http://www.domviolence.org.cy> [πρόσβαση 1 Αυγούστου 2013].
10. Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου (2006) *Ο ξενώνας για την Κακοποιημένη Γυναίκα και το Παιδί*. Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου. <http://www.kakopoiisi.gr/> [πρόσβαση 10 Αυγούστου 2013].
11. Archer, J. (2000) 'Sex differences in aggression between heterosexual partners: A meta-analytic review'. *Psychological Bulletin*, 126(5), pp. 651-680. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 24 June 2013].
12. Ball, B., Teten Tharp, A., Noonan, R.K., Valle, L.A., Hamburger, M.E. & Rosenbluth, B. (2012) 'Expect Respect Support Groups Preliminary Evaluation of a Dating Violence Prevention Program for At-Risk Youth'. *Violence Against Women*, 18(7), pp. 746-762. <http://vaw.sagepub.com> [accessed 29 August 2013].

13. Boal, A.L. & Mankowski E.S. (2014) 'The impact of legislative standards on batterer intervention program practices and characteristics'. *American journal of community psychology*, Epub ahead of print. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 1 February 2014].
14. Braithwaite, S.R. & Fincham, F.D. (2014) 'Computer-based prevention of intimate partner violence in marriage'. *Behavior research and therapy*, 8 (54C), pp. 12-21. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 1 February 2014].
15. Buel, S. (1995) 'Practical recommendations for physicians and the medical community'. *Women's Health Issues*, 5(4), pp. 158-172. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 24 June 2013].
16. Cameron, C.A., Byers, E.S., Miller, S.A., McKay, S.L., Pierre, S.T., Glenn, M.S. & the Provincial Strategy Team for Dating Violence Prevention Muriel McQueen Fergusson Centre For Family Violence Research University Of New Brunswick Address Dating (2007) *Violence Prevention in New Brunswick*. University Of New Brunswick. <http://www.unb.ca> [accessed 20 December 2012].
17. Coker, A.L., Davis, K.E., Arias, I, Desai, S., Sanderson, M., Brandt, H.M. & Smith, P.H. (2002) 'Physical and mental health effects of intimate partner violence for men and women'. *American Journal of Preventive Medicine*, 23(4), pp. 260-268. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 20 July 2013].
18. Coker, A., Smith, P., Bethea, L., King, M. & McKeown, R. (2000) 'Physical Health consequences of Physical and psychological intimate partner violence'. *Archives of Family Medicine*, 9(5), pp.451-457 <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 10 August 2013].
19. De Koker, P., Mathews, C., Zuch, M., Bastien, S. & Mason-Jones, A.J. (2014) 'PA systematic review of interventions for preventing adolescent intimate partner violence'. *The journal of adolescent health*, 54(1), pp. 3-13. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 1 February 2014].
20. European Commission (2013) *Mid- term review of the Strategy for equality between women and men 2010- 2015*. Belgium: European Commission. <http://ec.europa.eu/> [accessed December 2013].
21. Greater London Authority, (2001) *The London Domestic Violence Strategy*. London: Greater London Authority. www.london.gov.uk [accessed 10 August 2013].

22. Grisso, J. A., Wishner, A.R., Schwarz, D. F., Weene, B. A., Holmes, J. H. & Sutton, R. L. (1991) 'A population-based study of injuries in inner-city woman'. *American Journal of Epidemiology*, 134(1), pp.59-68. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 20 July 2013].
23. Hage, S. (2000) 'The Role of Counselling Psychology in Preventing Male Violence Against Female Intimates'. *The Counselling Psychologist*, 28 (6), pp. 797-828. <http://www.sagepub.com> [accessed 23 July 2013].
24. Jewkes, R., Penn-Kekana, L., Levin, J., Ratsaka, M. & Schriber M. (2001) 'Prevalence of emotional, physical and sexual abuse of women in three South African province'. *South Africa Medical Journal*, 91(5), pp. 421-428. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 20 July 2013].
25. Kirst, M., Zhang, Y.J., Young, A., Marshall, A., O'Campo, P. & Ahmad, F. (2012) 'Referral to health and social services for intimate partner violence in health care settings: a realist scoping review'. *Trauma, Violence & Abuse*, 13(4), pp. 198-208. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 28 July 2013]
26. Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, A.J., Zwi, B.A. & Lozano, R. (2002) 'World report on violence and health'. *Biomedica*, 22(2), pp. 327-336. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 20 July 2013].
27. Kuijpers, K.F., Van der Knaap, L.M. & Winkel, F.W. (2012) 'Victims' influence on intimate partner violence revictimization: an empirical test of dynamic victim-related risk factors'. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(9), pp.1716-1742. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 12 July 2013].
28. Maker, A.H. & deRoon-Cassini, T.A. (2007) 'Prevalence, perpetrators, and characteristics of witnessing parental violence and adult dating Violence in Latina, East Asian, South Asian, and Middle Eastern women'. *Violence and Victims*, 22(5), pp. 632-647. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 12 July 2013].
29. Ohnishi, M., Nakao, R., Shibayama, S., Matsuyama, Y., Oishi, K. & Miyahara, H. (2011) 'Knowledge, experience, and potential risks of dating violence among Japanese university students: a cross-sectional study'. *BMC Public Health*, 9(11), p. 339 <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 24 November 2012].

30. Palmetto, N., Davidson, L.L., Breitbart, V. & Rickert, V.I. (2013) 'Predictors of physical intimate partner violence in the lives of young women: victimization, perpetration, and bidirectional violence'. *Violence and Victims*, 28(1), pp. 103-121. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 12 July 2013].
31. Papadakaki, M., Kastrinaki, E., Drakaki, R. & Chliaoutakis, J. (2012) 'Managing intimate partner violence at the social services department of a Greek university hospital'. *Journal Social Work*, 13(5), pp.533-549. <http://jsw.sagepub.com> [accessed 1 February 2014].
32. Papadakaki, M., Tzamalouka, G.S., Chatzifotiou, S. & Chliaoutakis, J. (2009) 'Seeking for risk factors of Intimate Partner Violence (IPV) in a Greek national sample: The role of self-esteem'. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(5), pp. 732-750. <http://www.scopus.com> [accessed 19 December 2013].
33. Perttu, S. & Kaselitz, V. (2006) *Προσεγγίζοντας την Συντροφική Βία Κατευθύνσεις για τους Επαγγελματίες Υγείας στις Μαιευτικές Κλινικές*. Πανεπιστήμιο Helsinki. <http://www.hyvan.helsinki.fi> [πρόσβαση 20 Ιουλίου 2013].
34. Plichta, S.B. & Falik, M. (2001) 'Prevalence of violence and its implications for women's health'. *Women's Health Issues*, 11(3), pp. 244-258. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 25 July 2013].
35. Tzamalouka G., Parlalis S., Soultatou P., Papadaki M. & Chliaoutakis J. (2007) 'Applying the Concept of Lifestyle in Association with Aggression and Violence in Greek Cohabiting Couples'. *Aggressive Behavior*, 33(1), pp.73-85. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 3 August 2013].
36. Wolfe, D. A. & Jaffe, P. G. (1999) 'Emerging strategies in the prevention of domestic violence'. *Future of Children*, 9(3), pp. 133-144. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 10 August 2013].
37. World Health Organization (2002) *Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women*. Geneva: World Health Organization. <http://www.who.int> [accessed 25 July 2013].
38. Yoshihama, M. & Sorenson, S. B. (1994) 'Physical, sexual, and emotional abuse by male intimates: Experiences of women in Japan'. *Violence and Victims*, 9(1), pp. 63-77. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed> [accessed 25 July 2013].

39. UNICEF Ελλάδα, (2000) *Ενδο-οικογενειακή βία εναντίον γυναικών και κοριτσιών*. Αθήνα: UNICEF. <http://www.unicef.gr/reports> [πρόσβαση 15 Σεπτεμβρίου 2013].
40. U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice (2000) *Extent, Nature, and Consequences of Intimate Partner Violence*. Washington, DC: National Institute of Justice and the Centers for Disease Control and Prevention, (NCJ 181867). www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/181867 [πρόσβαση 15 Σεπτεμβρίου 2013].

Παραρτήματα

1. Έγκριση απόφασης πρωτοκόλλου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΡΗΤΗΣ

ΑΤΕΛΩΣ
(άρθρο 13 Ν.2579/98)

Σχολή Σ.Ε.Υ.Π.
Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας
Πληροφ.: Μαστοράκη Άννα
Τηλέφ.: 2810379534-379536
Τ.Θ.:1939
Τ.Κ.:71004
Ηράκλειο Κρήτης

Ηράκλειο, 8/3/2013

Αρ. Πρωτ.:461/ΑΦΣ

ΠΡΟΣ:
Αποστολίδου Αντωνία
Γιακουμάκη Ευαγγελία
Τσαρακτσή Σουλτάνα

Κοιν.: Επιβλέπων καθηγητής
Παπαδακάκη Μαρία

ΘΕΜΑ: Ανάθεση εκπόνηση Πτυχιακής Εργασίας.

Ανατίθεται κατόπιν πρότασης του Α' Τομέα του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας η εκπόνηση Πτυχιακής εργασίας, στους:

Αποστολίδου Αντωνία με αριθμό μητρώου 3702
Γιακουμάκη Ευαγγελία με αριθμό μητρώου 3856
Τσαρακτσή Σουλτάνα με αριθμό μητρώου 3892

με θέμα: «Σχεδιασμός και δοκιμή πολυεπίπεδης παρέμβασης για την βελτίωση στάσεων και συμπεριφορών των φοιτητών ως προς τη συντροφική βία.».

Ο εκπαιδευτικός που θα επιβλέπει την Πτυχιακή Εργασία θα είναι ο/η κ. **Παπαδακάκη Μαρία**.

Παρατηρήσεις:

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η υποβολή της Πτυχιακής Εργασίας πρέπει να γίνεται στις καθορισμένες από το Τμήμα ημ/νίες. Η παρουσίαση της Π.Ε θα γίνεται σε προφορική περίληψη & ΟΧΙ ανάγνωση. Η αίτηση για την υποβολή της Π.Ε. πρέπει να συνοδεύεται από 4 αντίτυπα, 2 CD & από την απόφαση για ανάθεση εκπόνησης Π.Ε.

Κοινοποιήθηκε στο Τμήμα

Κουκούλη Σοφία

2. Ερωτηματολόγιο Έρευνας

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ - ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σχεδιασμός και δοκιμή πολυεπίπεδης παρέμβασης για την βελτίωση στάσεων,
γνώσεων και συμπεριφορών των φοιτητών ως προς τη συντροφική βία.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

A.A.E. [] [] [] []

ΗΡΑΚΛΕΙΟ, Μάρτιος 2013

Έντοπο ενημέρωσης

Αγαπητέ συμμετέχοντα,

Το παρόν ερωτηματολόγιο θα χρησιμοποιηθεί ως ερευνητικό τεκμήριο, στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας με θέμα « Σχεδιασμός και δοκιμή πολυεπίπεδης παρέμβασης για τη βελτίωση των στάσεων και συμπεριφορών των φοιτητών ως προς τη συντροφική βία ». Μέσω του ερωτηματολογίου εξετάζονται οι εμπειρίες, οι στάσεις και οι γνώσεις των φοιτητών σε σχέση με τη συντροφική κακοποίηση.

Τα αποτελέσματα της έρευνας αναμένεται να συμβάλλουν στην γνωστοποίηση και κατανόηση στάσεων και συμπεριφορών προς τη συντροφική βία, καθώς και στην ενδεχόμενη αλλαγή στάσεων (follow up).

Πριν από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, θα πρέπει να γνωρίζετε τα παρακάτω:

- A) Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι προαιρετική
- B) Οι πληροφορίες που θα δώσετε είναι εμπιστευτικές και διαθέσιμες αποκλειστικά στα πρόσωπα που υλοποιούν την παρέμβαση
- Γ) Οι πληροφορίες που θα δώσετε θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της έρευνας.

Για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απαιτούνται περίπου 15 λεπτά.

Σας προσκαλούμε λοιπόν να συμβάλλετε σε αυτή την προσπάθεια με τη συμμετοχή σας στην παρούσα μελέτη.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για το χρόνο σας.

Με εκτίμηση

Υπεύθυνη Καθηγήτρια:
Παπαδακάκη Μαρία

Εκπαιδευόμενοι κοινωνικοί λειτουργοί

Αποστολίδου Αντωνία
Γιακουμάκη Ευαγγελία
Τσαρακτσή Σουλτάνα

A. ΚΟΙΝΟΝΙΚΟΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

(SD1) Φύλο (1) Άνδρας (2) Γυναίκα

(SD2) Ηλικία ____ (έτη)

(SD3) Φοιτητής/τρια (1) ΤΕΙ (2) Πανεπιστήμιο

(SD3.1) Τμήμα φοίτησης _____

(SD4) Έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο, εκπαιδευτικό μάθημα;

(1) Ναι (2) Όχι

(SD4.1) Αν ναι πόσες ώρες; _____ ώρες.

(SD5) Έχετε συντροφική σχέση αυτή την περίοδο; (1) Ναι (2) Όχι

B. ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ

Ποιο από τα παρακάτω συμβαίνει στην τωρινή συντροφική σχέση ή συνέβη σε προηγούμενη?

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
(SD6.1) Έχω αποκαλέσει το/τη σύντροφό μου άσχημο/η ή χαζό/ή		
(SD6.2) Ο/Η σύντροφός μου, μου με έχει αποκαλέσει άσχημο/η ή χαζό/ή		
(SD6.3) Έχω πληγωθεί διότι ο/η σύντροφός μου, με έχει αποκαλέσει άσχημο/η ή χαζό/ή		
(SD6.4) Έχω ρωτήσει το/τη σύντροφό μου «Τι είναι πιο σημαντικό εγώ ή οι άλλοι?»		
(SD6.5) Ο/Η σύντροφός μου με έχει ρωτήσει «Τι είναι πιο σημαντικό εγώ ή οι άλλοι;»		
(SD6.6) Έχω πει στο/στη σύντροφό μου όταν δεν συναντιόμαστε ότι «Δεν μου δίνει προτεραιότητα»		
(SD6.7) Μου έχει πει ο/η σύντροφός μου όταν δεν συναντιόμαστε ότι «Δεν του/της δίνω προτεραιότητα»		
(SD6.8) Έχω ελέγξει που και με ποιόν είναι ο/η σύντροφός μου		

(SD6.9)	Ο/Η σύντροφός μου νιώθει άγχος για το που είμαι και ποιον/α συναντώ		
(SD6.10)	Έχω θυμώσει διότι θέλησα να μάθω με ποιον/αμίλαγε ο/η σύντροφός μου		
(SD6.11)	Ο/Η σύντροφός μου με έχει καλέσει επίμονα στο κινητό μου		
(SD6.12)	Έχω ανακατευτεί σε υποθέσεις του/της συντρόφου μου που αφορούσαν τους/τις συντρόφους του/της		
(SD6.13)	Ο/Η σύντροφός μου έχει ανακατευτεί στις σχέσεις με φιλικά μου πρόσωπα		
(SD6.14)	Έχω ελέγξει τα τηλεφωνικά αρχεία του κινητού τηλεφώνου του/της συντρόφου μου χωρίς την άδειά του/της		
(SD6.15)	Ο/Η σύντροφός μου έχει ελέγξει τα τηλεφωνικά αρχεία του κινητού μου χωρίς την άδειά μου		
(SD6.16)	Έχω απαιτήσει από το/τη σύντρόφό μου να διαγράψει τα στοιχεία επικοινωνίας κάποιου/ας από το κινητό του/της		
(SD6.17)	Ο/Η σύντροφός μου έχει απαιτήσει να διαγράψω τα στοιχεία επικοινωνίας κάποιου/ας από το κινητό μου		
(SD6.18)	Έχω διαγράψει τα στοιχεία επικοινωνίας κάποιου/ας από το κινητό του/της συντρόφου μου		
(SD6.19)	Ο/Η σύντροφός μου έχει διαγράψει τα στοιχεία επικοινωνίας κάποιου/ας από το κινητό μου		
(SD6.20)	Έχω εκνευριστεί όταν ο/η σύντροφός μου δεν με έχει υπακούσει		
(SD6.21)	Έχω νιώσει φόβο απέναντι στο/στη σύντρόφό μου		
(SD6.22)	Έχω υποδείξει στο/στη σύντρόφό μου τον τόπο που θα πάει και τις δραστηριότητες που θα κάνει		
(SD6.23)	Ο/Η σύντροφός μου είναι πολύ καλός/ή μερικές φορές και άλλες όχι, σαν να έχει διπλή προσωπικότητα		
(SD6.24)	Έχω κατηγορήσει το/τη σύντρόφό μου ότι ο θυμός μου ήταν δικό του/της φταίξιμο		
(SD6.25)	Ο/Η σύντροφός μου με έχει κατηγορήσει όταν θυμώνει γιατί με θεωρεί υπεύθυνο/η για τον θυμό του/της		
(SD6.26)	Έχω φιλήσει ή αγγίζει το/τη σύντρόφό μου χωρίς να το θέλει		
(SD6.27)	Ο/Η σύντροφός μου με έχει φιλήσει ή αγγίζει χωρίς να το θέλω		
(SD6.28)	Έχω κάνει σεξ με το/τη σύντρόφό μου χωρίς να το θέλει		
(SD6.29)	Έχω κάνει σεξ με το/τη σύντρόφό μου χωρίς να το θέλω		
(SD6.30)	Έχω πάρει χρήματα ή πιστωτικές κάρτες από το πορτοφόλι του/της συντρόφου μου		

(SD6.31)	Ο/Η σύντροφός μου έχει πάρει χρήματα ή πιστωτικές κάρτες από το πορτοφόλι μου		
(SD6.32)	Έχω προσπαθήσει να τραυματίσω τον εαυτό μου μπροστά στο/στη σύντροφό μου όταν είμαι δυστυχισμένος/η		
(SD6.33)	Ο/Η σύντροφός μου έχει προσπαθήσει να τραυματίσει τον εαυτό του/της μπροστά μου όταν είναι δυστυχισμένος/η		
(SD6.34)	Έχω τραυματίσει τον εαυτό μου μπροστά στο/στη σύντροφό μου όταν είμαι δυστυχισμένος/η		
(SD6.35)	Ο/Η σύντροφός μου έχει τραυματιστεί μπροστά μου όταν είναι δυστυχισμένος/η		
(SD6.36)	Έχω σπάσει ή αφαιρέσει πολύτιμα πράγματα από το/τη σύντροφό μου		
(SD6.37)	Ο/Η σύντροφός μου έχει αφαιρέσει ή σπάσει πράγματα πολύτιμα για εμένα		
(SD6.38)	Έχω αγνοήσει το/τη σύντροφό μου		
(SD6.39)	Έχω αγνοηθεί από το/τη σύντροφό μου		
(SD6.40)	Έχω κλωστήσει ή χτυπήσει το/τη σύντροφό μου		
(SD6.41)	Ο/Η σύντροφός μου με έχει χτυπήσει ή κλωστήσει		
(SD6.42)	Έχω χτυπήσει κάτι ή έχω φωνάξει μπροστά στο/στη σύντροφό μου ενώ είμαι θυμωμένος/η		
(SD6.43)	Ο/Η σύντροφός μου έχει χτυπήσει κάτι ή έχει φωνάξει μπροστά μου ενώ είναι θυμωμένος/η		
(SD6.44)	Έχω πιέσει το/τη σύντροφό μου για χρήματα		
(SD6.45)	Έχω πιεστεί για χρήματα από το/τη σύντροφό μου		
(SD6.46)	Δεν έχω επιστρέψει χρήματα που μου δάνεισε ο/η σύντροφός μου		
(SD6.47)	Ο/Η σύντροφός μου έχει δανειστεί χρήματα από εμένα και δεν τα έχει επιστρέψει		
(SD6.48)	Έχω απαιτήσει από το/τη σύντροφό μου να μην παρευρεθεί σε μια συνάντηση/πάρτι εάν δεν πάω κι εγώ σε αυτό		
(SD6.49)	Έχω περιοριστεί από το/τη σύντροφό μου να μείνω στο σπίτι		

Γ. ΣΤΑΣΕΙΣ / ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ

Επιλέξτε το γράμμα **Σ-** (**ΣΩΣΤΟ**) για τις δηλώσεις με τις οποίες συμφωνείτε και το γράμμα **Λ-** (**ΛΑΘΟΣ**) για τις δηλώσεις με τις οποίες διαφωνείτε.

		Σ	Λ
(SD7.1)	Νομίζω ότι η συντροφική βία είναι ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζουν		

	μόνο άνθρωποι μεγαλύτερων ηλικιών		
(SD7.2)	Πιστεύω ότι η παρενόχληση είναι μια κακή συμπεριφορά		
(SD7.3)	Νομίζω ότι αυτός/η στον οποίο ασκείται η βία φέρει και εκείνος/η ένα μερίδιο ευθύνης		
(SD7.4)	Νομίζω ότι η βία συμβαίνει λόγω κατανάλωσης αλκοόλ ή έντονου εκνευρισμού		
(SD7.5)	Πιστεύω ότι οι άνθρωποι υποβάλλουν το/τη σύντροφό τους σε παρενόχληση/βία διότι δεν τον/την αγαπούν		
(SD7.6)	Πιστεύω ότι είναι δυνατόν να αποφύγεις ανεπιθύμητες σεξουαλικές επαφές εάν πραγματικά το θέλεις να τις αποφύγεις		
(SD7.7)	Ακόμη και εάν υπάρχει βία σε ένα ζευγάρι, δεν αναγνωρίζεται ως βία εάν το ζευγάρι σε γενικές γραμμές είναι δεμένο και αφοσιωμένο στην σχέση		
(SD7.8)	Θα τερματίσω μια σχέση με το/τη σύντροφό μου εάν είναι βίαιος/α		
(SD7.9)	Εάν ένα ζευγάρι με βία στην σχέση του, δεν τερματίσει την σχέση αυτή, τότε η βία δεν είναι αρκετά σοβαρή		
(SD7.10)	Νομίζω ότι μπορώ να αποφύγω την βία εάν έχω την κατάλληλη συμπεριφορά		
(SD7.11)	Πιστεύω ότι ο/η σύντροφό μου είναι άξιος συγχώρεσης αφού το ζητήσει εάν γίνει βίαιος/α		
(SD7.12)	Στο/Στη σύντροφό μου δεν αρέσει όταν μιλάω ή βγαίνω με άλλους/ες διότι με αγαπάει		
(SD7.13)	Εάν μια σχέση έχει προχωρήσει σεξουαλικά, θα πρέπει να συμφωνώ για σεξουαλικές επαφές αφού μου το ζητήσει ο/η σύντροφός μου		
(SD7.14)	Το ρίσκο για εγκυμοσύνη είναι μικρό όταν έχω μια σεξουαλική επαφή χωρίς προφύλαξη, άρα δεν είναι απαραίτητο να χρησιμοποιήσω αντισύλληψη		
(SD7.15)	Εάν ο/η σύντροφός μου με αγαπάει, εγώ θα πρέπει να συμφωνώ με τις απαιτήσεις του/της για σεξουαλικές επαφές, ακόμη και εάν δεν θέλω να κάνω σεξ		
(SD7.16)	Το να αναγκάζεις το/τη σύντροφό σου να φοράει συγκεκριμένα ρούχα, είναι ένας τρόπος να τον/την ελέγχεις		
(SD7.17)	Θα έπρεπε να προσπαθήσεις να σταματήσεις έναν άντρα/μία γυναίκα που πιάζει το/τη σύντροφό της να κάνει σεξ μαζί του/της		
(SD7.18)	Το να επιβάλλεις σε έναν άνδρα/μία γυναίκα ποιους/ες φίλους/ες μπορεί να συναντήσει είναι ένα είδος κακοποίησης		

(SD7.19)	Αν ένα άτομο δεν επιτρέπει στο/στη σύντροφό του να βγει έξω, αυτό είναι ένα προειδοποιητικό σημάδι, ότι μπορεί να βλάψει το/τη σύντροφο		
(SD7.20)	Αν ακούσεις κάποιον/α να αποκαλεί το/τη σύντροφό σου ηλίθιο/α, πρέπει να το αγνοήσεις		
(SD7.21)	Ένα άτομο, το οποίο σκοπίμως σπάει πράγματα είναι πολύ πιθανό να βλάψει το/τη σύντροφό του/της		
(SD7.22)	Όταν ένα άτομο θέλει να περνάει χρόνο μακριά από το/τη σύντροφό του/της, κάτι δεν πάει καλά στη σχέση		
(SD7.23)	Είναι φυσιολογικό για μια γυναίκα να πιέζει τον σύντροφό της να κάνουν σεξ, αν έχουν μακροχρόνια σχέση		
(SD7.24)	Είναι φυσιολογικό για έναν άνδρα να καυχιέται ότι έκανε σεξ με τη σύντροφό του		
(SD7.25)	Αν ένας άνδρας/μια γυναίκα ποτέ δεν αναλαμβάνει την ευθύνη για τους τσακωμούς, τότε ίσως γίνει βίαιος/α		
(SD7.26)	Είναι φυσιολογικό για μια γυναίκα να αστειεύεται με τους φίλους της σχετικά με την σεξουαλική επίδοση του συντρόφου της		
(SD7.27)	Ένα άτομο πρέπει να αγαπάει τον/την σύντροφό του/της τόσο πολύ, ώστε να κάνει οτιδήποτε για να τον/την κάνει χαρούμενο/η		
(SD7.28)	Το να κάνεις πάντα ό,τι θέλει ο/η σύντροφός σου, μπορεί να κάνει μια σχέση καλύτερη		
(SD7.29)	Ένα άτομο που λέει στο/στη σύντροφό του/της ότι πρέπει να κάνουν σεξ, δεν πρέπει να λάβει αρνητική απάντηση		
(SD7.30)	Αν ένας άνδρας/μια γυναίκα ζηλεύει, αυτό σημαίνει ότι αγαπάει πραγματικά την/τον σύντροφό του/της		
(SD7.31)	Δεν υπάρχει καμία σχέση ανάμεσα στα χτυπήματα στον τοίχο και στο χτύπημα του/της συντρόφου		
(SD7.32)	Μόνο για τον άνδρα είναι φυσικό να πιέζει τη μακροχρόνια σχέση του να κάνουν σεξ		
(SD7.33)	Αν ένα άτομο έχει χτυπήσει στο παρελθόν το/τη σύντροφό του/της, είναι πιο πιθανό να χτυπήσει και το άτομο με το οποίο έχει σχέση τώρα		
(SD7.34)	Δεν υπάρχει τίποτα που μπορείς να κάνεις, για να σταματήσεις έναν άνδρα, που προσπαθεί να αναγκάσει το άνδρα σύντροφό του να κάνουν σεξ		
(SD7.35)	Όταν δύο άνδρες έχουν σχέση μεταξύ τους, είναι βίαιο για τον έναν να προσβάλει το σώμα του άλλου		

(SD7.36)	Ο τρόπος που ένα ζευγάρι καυγαδίζει, είναι δική τους δουλειά και δεν πρέπει κανείς άλλος να εμπλακεί.		
(SD7.37)	Τα στερεότυπα που σχετίζονται με το πώς οι άνδρες πρέπει να ενεργούν, μπορεί να είναι επιβλαβή		
(SD7.38)	Η κακοποίηση μπορεί να συμβεί στον καθένα		
(SD7.39)	Αν ένα άτομο κλαίει και ζητά συγγνώμη επειδή χτύπησε το/τη σύντροφό του, τότε ίσως να μην την/τον ξαναχτυπήσει		
(SD7.40)	Μερικοί άνδρες/γυναίκες αξίζουν να τους/τις χτυπούν		
(SD7.41)	Μερικά στερεότυπα που υπάρχουν για τις γυναίκες, μπορεί να σχετίζονται με την κακοποίηση στις συντροφικές σχέσεις		
(SD7.42)	Αν κάποιο άτομο έχει κακοποιηθεί από το/τη σύντροφό του/της, δεν είναι δικό του/της λάθος		
(SD7.43)	Όταν δύο γυναίκες έχουν σχέση μεταξύ τους, είναι βίαιο για τη μια να προσβάλει το σώμα της άλλης		
(SD7.44)	Το να καταγγείλεις μια βίαιη σχέση, μπορεί να κάνει τα πράγματα καλύτερα για το άτομο που κακοποιείται		
(SD7.45)	Το να θέλεις να είσαι ο μοναδικός φίλος του/της συντρόφου σου, είναι προειδοποιητικό σημάδι ότι η σχέση ίσως γίνει βίαιη		
(SD7.46)	Δεν καταλαβαίνω πώς η κακοποίηση μεταξύ συντρόφων συνδέεται με στερεότυπα που αφορούν τους άνδρες και τις γυναίκες		
(SD7.47)	Το να ενισχύεις κάποιον/α που σπρώχνει το/τη σύντροφό του/της δεν θα επηρεάσει αυτό που συμβαίνει		
(SD7.48)	Μερικά στερεότυπα που σχετίζονται με το πώς οι γυναίκες πρέπει να ενεργούν, μπορεί να είναι επιβλαβή		
(SD7.49)	Δεν υπάρχει λόγος να προσπαθείς να σταματήσεις μια γυναίκα από το να πιάζει το σύντροφό της να κάνουν σεξ		
(SD7.50)	Μπορώ να καταλάβω πώς τα στερεότυπα θα μπορούσαν να προκαλέσουν προβλήματα σε μια συντροφική σχέση		
(SD7.51)	Η βία στις ταινίες δεν επηρεάζει τη συμπεριφορά των ανθρώπων		
(SD7.52)	Οι τηλεοπτικές εκπομπές με πολλά χτυπήματα και πυροβολισμούς είναι βλαβερές για τους νέους		
(SD7.53)	Δεν υπάρχει πιθανόν καμία σχέση μεταξύ της βίας στις ταινίες και τα χτυπήματα στις συντροφικές σχέσεις		
(SD7.54)	Η κακοποίηση στις συντροφικές σχέσεις των νέων κοστίζει χρήματα στους φορολογούμενους		

(SD7.55)	Οι νέοι μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στο να σταματήσει η κακοποίηση στις συντροφικές σχέσεις		
(SD7.56)	Είναι ενάντια στο νόμο να εξαναγκάσεις το/τη σύντροφό σου να κάνετε σεξ		
(SD7.57)	Η παρακολούθηση βίας στην τηλεόραση δεν επηρεάζει στην πραγματικότητα το πώς συμπεριφέρονται οι άνθρωποι		
(SD7.58)	Αν ένα άτομο έχει κακοποιηθεί από τους γονείς του, είναι πολύ πιθανό να κακοποιήσει και το/τη σύντροφό του/της		
(SD7.59)	Οι γονείς δεν έχουν κανέναν λόγο να ανησυχούν για τα βίαια βιντεοπαιχνίδια		
(SD7.60)	Η βία στα βιντεοπαιχνίδια δεν επηρεάζει τη συμπεριφορά των ανθρώπων		

Γ. ΓΝΩΣΕΙΣ

Χαρακτηρίστε με το γράμμα Σ τις δηλώσεις που θεωρείτε ότι είναι ΣΩΣΤΕΣ και με το γράμμα Λ τις δηλώσεις που θεωρείτε ότι είναι ΛΑΘΟΣ.

		Σ	Λ
(SD8.1)	Το να χτυπάς ή να κλωτσάς το/τη σύντροφό σου είναι βία		
(SD8.2)	Το να ελέγχω τις δραστηριότητες του/της συντρόφου μου καθώς και τις διαπροσωπικές του/της σχέσεις, είναι βία		
(SD8.3)	Το να αποκαλώ το/τη σύντροφό μου άσχημο/η ή χαζό/ή είναι βία		
(SD8.4)	Το να μη συνεργάζεται ο/η σύντροφός μου για την πρόληψη μιας ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης, είναι βία		
(SD8.5)	Το να έχω σεξουαλικές σχέσεις χωρίς προφύλαξη για σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, είναι βία		
(SD8.6)	Το να παίρνω ελεύθερα χρήματα από το πορτοφόλι του/της συντρόφου μου ή να τον/την πιέζω για χρήματα είναι βία		
(SD8.7)	Δεν είναι βίαιο να σταματάς το/τη σύντροφο σου από το να φύγει από το δωμάτιο		
(SD8.8)	Το να βρίσεις το/τη σύντροφό σου είναι κακοποίηση		
(SD8.9)	Δεν είναι βίαιο να προσπαθείς να κάνεις το/τη σύντροφό σου να ζηλέψει		
(SD8.10)	Το να πιέζεις το/τη σύντροφό σου να κάνετε σεξ είναι κακοποίηση		
(SD8.11)	Το να σπρώχνεις το/τη σύντροφό σου είναι κακοποίηση		

3. Πρακτικά ημερίδας

Στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας μας, με τίτλο: «Σχεδιασμός και δοκιμή πολυεπίπεδης παρέμβασης για την βελτίωση στάσεων και συμπεριφορών των φοιτητών ως προς τη συντροφική βία», πραγματοποιήθηκε ημερίδα – παρέμβαση σε δείγμα 40 φοιτητών του ΤΕΙ Ηρακλείου, οι οποίοι επιλέχθηκαν με δειγματοληψία ευκολίας. Το θέμα της ημερίδας ήταν η Βία στις Συντροφικές Σχέσεις. Σκοπός της ήταν η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων για θέματα που σχετίζονται με τη συντροφική βία και η συλλογή του δείγματος για την έρευνα.

Για την προετοιμασία της ημερίδας, αρχικά χρειάστηκε να ερευνηθούν οι φορείς της πόλης του Ηρακλείου, που σχετίζονται με την συντροφική κακοποίηση. Μετά από επικοινωνία μαζί τους, αποφασίστηκε η συνεργασία με τον Ξεώνα Κακοποιημένης Γυναίκας και Παιδιού, με εκπροσώπους του Συνδέσμου Μελών Γυναικείων Σωματείων Νομού Ηρακλείου και με το Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Ηρακλείου. Οι εκπρόσωποι των φορέων ήταν πολύ συνεργάσιμοι και η επικοινωνία μαζί τους βοήθησε να γίνει κατανοητή η σημαντικότητα του έργου και της δράσης τους.

Στη συνέχεια της προετοιμασίας για την ημερίδα, δημιουργήθηκαν 12 αφίσες, διαφορετικές μεταξύ τους, με θέμα τη συντροφική κακοποίηση. Ο σκοπός της δημιουργίας τους ήταν η ανάρτησή τους στο χώρο του ΤΕΙ Ηρακλείου, μετά το πέρας της ημερίδας, το περιεχόμενό τους στόχευε στον προβληματισμό και την ευαισθητοποίηση των φοιτητών. Οι αφίσες αποτελούνταν από εικόνες και σύντομα μηνύματα σχετικά με τη συντροφική κακοποίηση.

Αφού τελειοποιήθηκαν οι αφίσες, υπήρξε και πάλι επικοινωνία με τους φορείς που θα συμμετείχαν στην ημερίδα – παρέμβαση για να συζητηθεί από κοινού ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της ημερίδας. Κατά τη συζήτηση έγινε αναφορά στο ποιοι θα είναι οι ομιλητές της και ποιοό το περιεχόμενο και η διάρκεια της ομιλίας τους. Στη συνέχεια, συμφωνήθηκε να διανεμηθεί δικό τους ενημερωτικό υλικό, για να μοιραστεί στο τέλος της ημερίδας.

Ακόμα ένα ζήτημα που έπρεπε να διευθετηθεί για την υλοποίηση της ημερίδας – παρέμβασης ήταν το βιωματικό κομμάτι. Θεωρήθηκε απαραίτητη η ύπαρξη του βιωματικού μέρους, διότι ήταν σαφές ότι θα κρατούσε αμείωτο το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων και θα τους βοηθούσε να κατανοήσουν καλύτερα το θέμα της συντροφικής βίας. Έτσι, υπήρξε επικοινωνία με την επιβλέπουσα καθηγήτρια της πτυχιακής Παπαδακάκη Μαρία για την καλύτερη και πιο εύστοχη πραγματοποίηση του βιωματικού μέρους. Κατόπιν συνεννόησης, αποφασίστηκε το βιωματικό κομμάτι να

πραγματοποιηθεί από τις συντονίστριες της ημερίδας υπό τη συμβολή και τον συντονισμό της.

Η ημερίδα - παρέμβαση με θέμα: Βία στις Συντροφικές Σχέσεις πραγματοποιήθηκε στις 4 Απριλίου 2013 στο χώρο του ΤΕΙ, στην αίθουσα Νέο Αμφιθέατρο, στις 17:00. Για την εκπόνησή της παραχωρήθηκε από το Εργαστήριο Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS) ο απαιτούμενος εξοπλισμός (μικρόφωνο, προτζέκτορας, πολύπριζο). Κατά την προσέλευση των συμμετεχόντων πραγματοποιήθηκαν οι εγγραφές τους και αμέσως μετά κλήθηκαν να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια που ερευνούν τις γνώσεις, τις στάσεις και τις συμπεριφορές των φοιτητών του ΤΕΙ Κρήτης ως προς τη συντροφική βία.

Στην πορεία, έγινε αναφορά στο σκοπό της ημερίδας κι έπειτα ακολούθησαν οι απαιτούμενες συστάσεις. Το λόγο πήρε η κα Παπαδακάκη Μαρία, Κοινωνική Λειτουργός, ΜΡΗ, Εργαστηριακή Συνεργάτης του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Κρήτης, η οποία αναφέρθηκε στη συντροφική βία. Ακολούθησαν οι ψυχολόγοι Φραγκιαδάκη Τατιάνα και Κωστάκη Ειρήνη, εκπροσωπώντας τον Σύνδεσμο Μελών Γυναικείων Σωματείων Νομού Ηρακλείου και δίνοντας σαφείς πληροφορίες για τη λειτουργία του Ξενώνα Κακοποιημένης Γυναίκας και Παιδιού. Στη συνέχεια, η κα Απελίδου Μερόπη, υπεύθυνη του Συμβουλευτικού Κέντρου Γυναικών αναφέρθηκε στην αναγνώριση των πρώιμων σημαδιών της κακοποίησης και παρουσίασε τη λειτουργία του Συμβουλευτικού Κέντρου Γυναικών. Κλείνοντας την παρουσίασή της, πραγματοποίησε τη βιωματική δραστηριότητα «1 στις 5».

Κατά την πραγματοποίησή της δόθηκε, από την κα Απελίδου, σε όλους τους παρευρισκόμενους ένας αριθμός από το 1 έως το 5, αναλογικά με τη σειρά που κάθονταν στην αίθουσα. Στην πορεία, κλήθηκαν όλα τα άτομα με τον αριθμό 1 να σηκωθούν όρθια και τότε έγινε γνωστό ότι βάσει στατιστικών του ΚΕΘΙ αυτά τα άτομα υπάρχει πιθανότητα να κακοποιηθούν μια φορά στη ζωή τους. Η ίδια διαδικασία ακολούθησε και με τους υπόλοιπους αριθμούς, με στόχο να γνωστοποιηθεί ότι το πρόβλημα είναι πολύ κοντά μας και δεν πρέπει να το προσπερνά κανείς. Στην παραπάνω δραστηριότητα συμμετείχαν όλοι οι παρευρισκόμενοι για να αποφευχθεί ο τυχόν στιγματισμός μεμονωμένων ατόμων αλλά και για να προαχθεί η ομαδικότητα.

Το τελευταίο κομμάτι της ημερίδας ήταν το βιωματικό, μια ομαδική δραστηριότητα που ονομάζεται «Παιχνίδι γνωριμίας για τη συντροφική κακοποίηση». Η δραστηριότητα είχε ως εξής: Η κα Παπαδακάκη εκφώνουσε κάποιες ερωτήσεις σχετικά με τις γνώσεις, στάσεις και συμπεριφορές ως προς τη συντροφική βία. Οι συντονίστριες της ημερίδας, τοποθετήθηκαν στις τέσσερις γωνίες της αίθουσας και γνωστοποίησαν τις

τέσσερεις πιθανές απαντήσεις (που αντιστοιχούσαν σε κάθε γωνία) στις ερωτήσεις της κας Παπαδακάκη. Οι συμμετέχοντες στο άκουσμα κάθε ερώτησης, κατευθύνονταν σε όποια απάντηση – γωνία τους εξέφραζε περισσότερο.

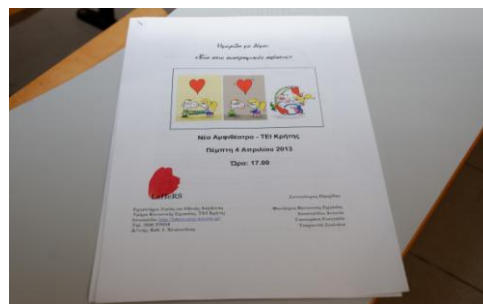
Η δραστηριότητα, κίνησε το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων και κατά τη διάρκεια αυτής, προβληματίστηκαν και ευαισθητοποιήθηκαν. Έτσι, στη μέση της δραστηριότητας ξεκίνησε συζήτηση για θέματα σχετικά με τη συντροφική βία, τη θέση της γυναίκας και του άντρα στη κοινωνία αλλά και σε μια σχέση. Οι συμμετέχοντες ήταν θερμοί συζητητές, είχαν όρεξη για διάλογο, συζητούσαν επιχειρηματολογώντας και ήταν πρόθυμοι να ενημερωθούν περαιτέρω από τους ειδικούς για ζητήματα σχετικά με την κακοποίηση. Από τη συζήτηση προέκυψε το συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν υποστηρικτικές δομές κακοποιημένων ανδρών στην Ελλάδα. Λόγω της εκτεταμένης συζήτησης και του γεγονότος ότι ξεπεράστηκε ο προβλεπόμενο χρονικό περιθώριο, η δραστηριότητα δεν ολοκληρώθηκε. Παρόλα αυτά, από πλευράς συντονιστών υπήρξε ικανοποίηση το ζητούμενο ήταν η ευαισθητοποίηση και η ανταπόκριση των συμμετεχόντων κι αυτό επετεύχθη.

Μετά το τέλος της ημερίδας, αναρτήθηκαν οι αφίσες στο χώρο του ΤΕΙ Ηρακλείου (σε όλα τα τμήματα του ΤΕΙ, στον προαύλιο χώρο, στο κυλικείο και στη στάση του λεωφορείου). Ένα μήνα μετά από την υλοποίηση της ημερίδας ακολούθησε η δεύτερη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου (follow up). Οι συμμετέχοντες που είχαν παρακολουθήσει την ημερίδα κλήθηκαν και πάλι να συμπληρώσουν το ίδιο ερωτηματολόγιο για να ερευνηθεί κατά πόσο άλλαξαν οι στάσεις, γνώσεις και συμπεριφορές τους.

4. Περιεχόμενο Ημερίδας

4.1 Φωτογραφικό Υλικό

Φωτογραφία 1.
Ενημερωτικά φυλλάδια

Φωτογραφία 2.
Πρόγραμμα Ημερίδας

Φωτογραφία 3. Χλιαουτάκης
Ιωάννης – καθηγητής, Διεθνούς
Σχολής Επαγγελματων Υγείας και
Πρόνοιας, ΤΕΙ Κρήτης

Φωτογραφία 4. Παπαδακάκη Μαρία –
Επιστημονική Συνεργάτης, Τμήμα
Κοινωνικής Εργασίας, ΤΕΙ Κρήτης

Φωτογραφία 5. Κωστάκη Ειρήνη & Φραγκιαδάκη Τατιάνα – εκπρόσωποι του Συνδέσμου μελών Γυναικείων Σωματίων Ν. Ηρακλείου

Φωτογραφία 6. Απελίδου Μερόπη- Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Ηρακλείου

Φωτογραφία 7. Αποστολίδου Αντωνία, Τσαρακτσή Σουλτάνα και Γιακουμάκη Ευαγγελία - Συντονίστριες Ημερίδας, εκπαιδευόμενες Κοινωνικοί Λειτουργοί

Φωτογραφία 8. Δραστηριότητα 1/5

Φωτογραφία 9. Βιωματική Δραστηριότητα: «Παιχνίδι γνωριμίας για τη συντροφική κακοποίηση».

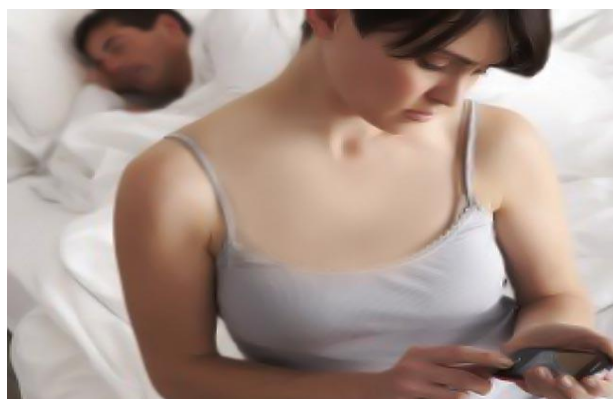

4.2 Αφίσες

Η βία φέρνει βία... Δοκίμασε το διάλογο!

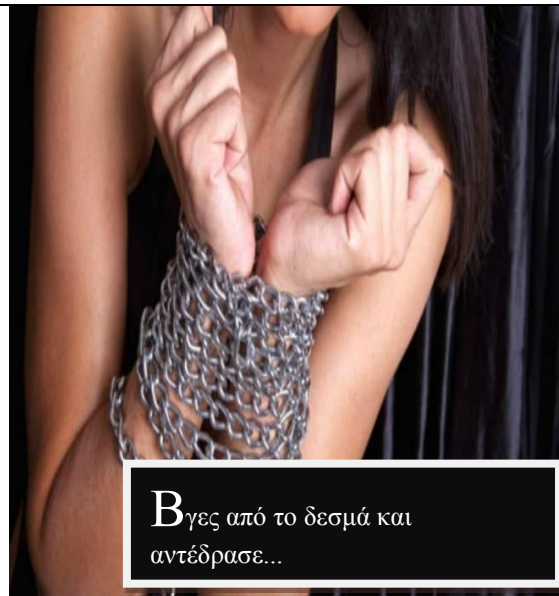
Σου αρέσει να ελέγχεις τον σύντροφό σου;
Γιατί; Είναι ταπεινωτικό και για τους δύο.

Έχεις αισθανθεί κι
εσύ καταπιεσμένος;

Μερικές φορές είναι
καλύτερα να βγεις
από τη σχέση...

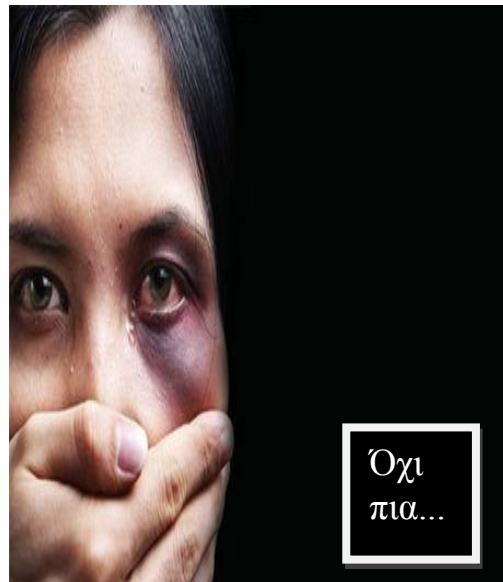
Βγες από το δεσμά και
αντέδρασε...

Είναι πιο εύκολο απ' ότι νομίζεις να
χάσεις τον έλεγχο!

Μυστικό;;; Μέχρι πότε θα σωπαίνεις;;;

Όχι
πια...

Μην προσποιείσαι ότι δεν συμβαίνει τίποτα...

Μη διαλέξεις το δρόμο της σιωπής. Μίλα για το πρόβλημά σου. Έτσι θα φτάσεις στη λύση.

Στην λεκτική βία δεν συμπεριλαμβάνονται μόνο οι βρισιές αλλά και λέξεις ή φράσεις που αγνοούν το συναίσθημα του άλλου

4.3 Μηνύματα ευαισθητοποίησης

Τα παρακάτω μηνύματα στάλθηκαν στην ομάδα παρέμβασης, στο διάστημα που μεσολάβησε από την πρώτη έως τη δεύτερη συμπλήρωση (follow up).

1^ο μήνυμα:

«Βασικοί Παράγοντες Άσκησης Βίας»	
- Η κακοποίηση μπορεί να συμβεί σε κάθε άτομο ανεξάρτητα από την ηλικία του, την κουλτούρα, τις ικανότητες του ή την οικονομική του κατάσταση.	- Αν ένα άτομο έχει κακοποιηθεί σωματικά , το πιθανότερο είναι να έχει κακοποιηθεί και ψυχολογικά χωρίς να σημαίνει ότι απαραίτητα ισχύει και το αντίστροφο.
- Τα κακοποιημένα άτομα αναγνωρίζουν ότι τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα της συναισθηματικής βίας είναι μεγαλύτερα από οποιαδήποτε άλλη μορφή κακοποίησης συμπεριλαμβανομένης και της σωματικής.	- Ένα άτομο μπορεί να αναζητά βοήθεια με πλάγιους τρόπους, ελπίζοντας ότι οι «ειδικοί» ή κάποια άτομα του κύκλου τους θα διαγνώσουν την κακοποίηση .
- Η « συναισθηματική κακοποίηση » είναι η μεγαλύτερη προένδειξη σωματικής κακοποίησης.	

2^ο μήνυμα:

«Πως Αντιδρώ Όταν Ένα Άτομο κακοποιείται;»	
- Ακούστε προσεκτικά και πάρτε σοβαρά το άτομο που έχει υποστεί κακοποίηση	- Ρωτήστε το τι χρειάζεται.
- Διαβεβαιώστε ότι όλα αυτά που θα πει είναι εμπιστευτικά και υπάρχει πλήρης εχεμύθεια.	- Πιστέψτε την ιστορία του ατόμου
- Βοηθήστε το άτομο να αναγνωρίσει τις δυνατότητες και τις ικανότητες του.	- Κατευθύνετε το άτομο σε κάποιον/α που μπορεί να το βοηθήσει
- Προτείνετε του ατόμου να πάρει νομικές συμβουλές ώστε να γνωρίζει τα δικαιώματά του	- .

Αλήθεια ή Μύθος;

Οι γυναίκες αντλούν ευχαρίστηση από τον ξυλοδαρμό ή το βιασμό	⇒	Όταν η γυναίκα λέει «ΟΧΙ» δεν εννοεί «ΝΑΙ» ούτε «ΙΣΩΣ»
Μόνο οι γυναίκες χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου κακοποιούνται	⇒	Δράστες και θύματα βρίσκονται σε όλα τα κοινωνικοοικονομικά στρώματα
Οι γυναίκες προκαλούν με τη συμπεριφορά τους και το ντύσιμό τους. Αξίζουν τον ξυλοδαρμό και το βιασμό	⇒	Οι γυναίκες δεν «προσκαλούν» τους θύτες. Συνήθως προσπαθούν με κάθε τρόπο να τους ευχαριστήσουν
Όταν δεν υπάρχουν τραυματισμοί, η κακοποίηση δεν είναι σοβαρή	⇒	Οι ψυχολογικές συνέπειες αργούν να θεραπευτούν. Η σωματική & σεξουαλική κακοποίηση συχνά οδηγεί σε PTSD, κατάθλιψη, απομόνωση, διαταραχές στη σίτιση και τον ύπνο κ.α.